

Anyagiak terén hálás köszönettel tartozom a magy. földrajzi társaság Alföld-bizottsága elnökének, DR. CHOLNOKY JENŐ egyetemi tanár úrnak, mert az utóbbi években jelentékenyen megkönnyítette kirándulásaimat, továbbá lehetővé tette azt, hogy oly helyekre is kirándulhassak, amelyeket rendes körülmények között nagyobb anyagi áldozatok nélkül nem tudtam volna megközelíteni. Ezen anyagi áldozatok elnyerésében DR. TUZSON JÁNOS egyetemi tanár ismert ügybuzgósága révén segítségemre volt. KISS FERENCZ SZEGEDI főerdőtanácsos egy szabdkai kirándulásomon kalauzolt. Specziálista tudásukkal segítségemre voltak DR. DEGEN ÁRPÁD, KUPCSOK SAMU, TOPITZ A., WAGNER JÁNOS és ZAHN K. H. urak.

Für materielle Unterstützung schulde ich tiefen Dank dem Herrn Präsidenten der Alföld-kommission der ungarischen geographischen Gesellschaft, Universitätsprofessor DR. EUGEN CHOLNOKY, der mir in den letzten Jahren meine Ausflüge ungemeyn erleichterte und es mir ermöglichte, Exkursionen auch in Gegenden zu unternehmen, die ich unter gewöhnlichen Verhältnissen ohne grössere materielle Opfer nicht hätte erreichen können. Hierbei war mir auch die eifrige Mitwirkung des Universitätsprofessors DR. JOHANN TUZSON vom Nutzen. Der Szegeder Oberforstrat FRANZ KISS war auf einer Szabdkauer Exkursion mein Führer. Mit ihrem Wissen als Spezialisten standen mir bei die Herren: DR. ÁRPÁD v. DEGEN, SAMUEL KUPCSOK, A. TOPITZ, JOHANN WAGNER und K. H. ZAHN.

Bács-Bodrog vármegyében előforduló növények részletes felsorolása.

Enumeration der im Bács-Bodroger Komitate vorkommenden Pflanzen.

Pteridophyta.

Polypodiaceae.

Nephrodium Thelypteris Sw. Nádasokban, mocsaras réteken. A kovilyi rétség és a Hadisziget nádas bozótjai közt (ZORK.). A Ferencz-esatorna mentén több helyen: Gomboson.

Marsiliaceae.

Marsilia quadrifolia L. Mocsarak szélén és lassan folyó vizek mentén. Deryvén a vasúti állomással szemben levő erdő mocsaraiiban az *Elatine Alismastrum* társaságában, továbbá Gomboson, a Ferencz-esatornában a monostorszegi fahíd közelében *Glyceria aquatica* között. Kalocsán is előfordul.

Salviniaceae.

Salvinia natans (L.) ALL. Álló és lassan folyó vizekben. A kovilyi és kátyi rétségben, a Hadiszigeten. az újvidéki sánczárkokban bőven (ZORK.)! közelebről a vasúti állomás, vasúti töltés és a Duna között; gyakori a Ferencz- és Ferencz József-csatornában; a Duna mentén több helyen, így Gombos mellett is.

Ophioglossaceae.

Ophioglossum vulgatum L. Az újjombosi vasúti állomással szemben fekvő fehérynárfaligetben fordul elő a *Listera ovata* társaságában. Alföldünk más helyéről eddig ismeretlen. Nincs semmi kétségem aziránt, hogy ez a növény a Duna mentét követő fehérynárfa-erdőkben (melyeknek talaja valamivel magasabban fekszik, mint a füzerdőké) igen közönséges növény lehetett; de a bácskai gazda épen ezen emelkedettebb nyárfás helyeket szántófölddé alakította át. Kisérő társa, a *Listera ovata*, a homoki nyárfaligetekben még ma is elég gyakori. Az *Ophioglossum* lelőhelyét egész természetesnek fogjuk találni akkor, ha meggondoljuk, hogy növényünk a Magyar Alföld folytatását képező Román Alföldről: «Ciorogârla» (Bucuresti közelében) környékéről régóta ismeretes (PANTU: *Ophioglossum vulgatum* L. la Ciorogârla lângă Bucuresti. Pub. Soc. Nat. d. România Nr. 3. 1902.). Érdekes, hogy a romániai alföldről származó példányok ép úgy, mint a magyar-alföldiek, a hegyvidékieknél nagyobbak.

Equisetaceae.

Equisetum arvense L. Vizenyős helyeken. Újvidék mellett a FELBER-erdőben, a Hadiszigeten és a Duna partjain (ZORK.). Zombor vidékén, a Ferencz-csatorna mentén.

f. *nemorosum* A. BR. A Duna szigetein. Élősziget

f. *decumbens* MEY. Ugyanott.

E. palustre L. A kovilyi és kátyi rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.): Baja, Bezdán, Apatin és Gombos környékén.

f. *polystachyum* VILL. Ugyanott.

E. hiemale L. Újvidék mellett a Duna fővényes partjain, a Ferencz-csatorna mellett, a Hadiszigeten (ZORK.). Futakon (SCHNELL.).

E. ramosissimum DESF. Homokon; Szabadka, Tompa. Jánoshalma, vármegyehatári állomás és Újvidék szőlőiben.

f. *pannonicum* (KIT.). Ugyanott.

f. *gracile* A. BR. Szabadkán.

f. *altissimum* (A. BR.). Újvidéki szőlők árkaiban (KUPCSOK).

Embryophyta Siphonogama.**Gymnospermae.***Coniferae.**Taxaceae.*

Taxus baccata L. Zomborban a vármegye-ház előtti téren nagyon otthonosan érzi magát; hasonlóan viselkedik a Szemző-parkban is.

Abietaceae.

Pinus silvestris L. A dunamenti parkokban szépen díszlik, így a CHOTEK-uradalomban; Futakon ligeteket is képez; a zombori parkban is előfordul.

P. nigra ARNOLD. Nagyban és sikerrel ültetik a vármegye homokos részén; szép parkot alkot Palicsón; Terézhalma a vasút mellett találjuk.

A tenyészeti viszonyok kedvezőknek bizonyultak még a következőkre:

Pinus Larix L., *P. alba* AIR., *P. canadensis* L., *P. Abies* L., *P. Picea* L.,

Juniperus communis L. Futóhomokon. Terézhalma és Vármegye határ között.

J. sabina L. Ültetve parkokban.

Thuja orientalis L. és *Th. occidentalis* L. Utezákon, ligetekben ültetve.

Cupressus sempervirens L. Parkokban ültetve.

Gnetaceae.

Ephedra distachya L. Futóhomokon a *Stipa*-formáció tagja. Vármegye határon.

*Angiospermae.**Monocotyledoneae.**Typhaceae.*

Typha minima FUNK. Réti mocsarakban *Óbecsén (KOV.)!

T. angustifolia L. Tömegesen fordul elő Szond és Gombos között, az ófutaki felső erdő melletti mocsárban. A kátyi és kaboli rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.).

T. latifolia L. Ugyanott és a bezdáni erdő Kígyós ere mentén.

Sparganiaceae.

Sparganium minimum FR. Réti mocsarakban *Óbecsén (KOV.)!

S. ramosum HUDS. Árkokban és mocsarakban, folyóvizek mentén.

Újvidék, Káty, Kabol, Hadisziget (ZORK.)!; Ferencz József-csat., Kiszács m. (KUP.); Gombos, Ferencz-csatorna mentén, Szabadka, Tompa.

Potamogetonaceae.

Potamogeton fluitans ROTH. Lassú vizekben. Gomboson a Duna szélén és a Ferencz-csatornában.

P. natans L. Álló és lassú vizekben. A Ferencz József-csatornában Kiszács m. (KUP.); Kabol, Káty, Futak (SCHNELL.)! A Hadisziget mocsaraiban és a Ferencz József-csatornában (ZORK.).

P. coloratus VAHL. Álló vizekben. Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); *Óbecse (KOV.); gombosi mocsarakban.

P. gramineus L. Álló és folyó vizekben. *Óbecse (KOV.); a Duna partján Gombos mellett.

P. pectinatus L. Álló és folyó vizekben. A kaboli, kátyi és futaki rétság (SCHNELL.) s a Hadisziget mocsaraiban, továbbá a Ferencz József-csatornában (ZORK.); a Ferencz-csatornában. Tiszakálmánfalván, Gombos közelében, a Palicsi-tóban, hol inkább mint *P. interruptus* KIT. fordul elő.

P. pusillus L. Álló és folyó vizekben. A kaboli, kátyi és futaki rétság (SCHNELL.) és a Hadisziget mocsaraiban, továbbá a

Ferencz József-esatornában (ZORK.); a Ferencz-esatornában, Gombosnál a Dunában.

P. lucens L. Ugyanott.

♂ *acuminatus* (SCHUMACHER). Újvidéki mocsarak (KUP.).

P. crispus L. Ugyanott.

P. perfoliatus L. Ugyanott. Zombornál a Ferencz-esatornában közönséges.

Zannichellia pedicellata (WAHLENB. et ROSÉN) FR.

f. *aculeata* SCHUR. A kaboli és kátyi rétság holt Dunaágai-ban és mocsaraiban, Futakon (ZORK. és SCHNELL.). A Palicsi-tó lefolyásában.

Najadaceae.

Najas marina L. A kovilyi és kátyi rétság holt Dunaágaiban és mocsaraiban (ZORK.). *Óbecse (KOV.). A Ferencz-esatornában Monostorszeg közelében, Bezdán mocsaraiban.

N. minor ALL. A kovilyi és kátyi rétság holt Dunaágaiban és mocsaraiban (ZORK.). Futakon (SCHNELL.). Újvidék és Káty töl-tése mentén (FEICHT.).

Juncaginaceae.

Scheuchzeria palustris L. Zsombékos réteken, *Óbecse (KOVÁCS).

Triglochin maritimum L. Homokos nedves szikeseken. Tompán.

T. palustre L. A kovilyi rétságban és a Hadiszigeten (ZORK.); laza talajú nedves szikeseken, Madarason, Ludastó mellett, Tompán.

Alismataceae.

Alisma Plantago L. Mocsarakban, árkokban közönséges.

var. *lanceolatum* (WILLD.). Ferencz József-esatornában Kiszács m. (KUP.); Zsablya Alymaska-barában (FEICHT.).

var. *pumilum* NOLTE. Szabadka határában.

A. graminifolium WAHLB., Kabolszentiváni határban. (FEICHT.).

Sagittaria sagittifolia L. Álló és lassan folyó vizekben. Gombos, Újvidék.

var. *tenuiloba* BORB. Ugyanott.

var. *vallisneriaefolia* COSS. GERM. A Ferencz-esatornában, Zomborban és másutt.

Butomaceae.

Butomus umbellatus L. Álló és lassan folyó vizekben, árkokban közönséges.

Hydrocharitaceae.

Vallisneria spiralis L. Néhány példányban a Ferencz-esatorna «Szuvadulá»-nak nevezett részén nő (KOV.)! és Överbász mel-lett egy kisebb, de mély érben is található.

Hydrocharis morsus-ranae L. Álló és lassan folyó vizekben a a kovilyi és kátyi rétságban és a Hadisziget mocsaraiban (ZORK.). Tiszakálmánfalva, Futak, Gombos, Apatin, Bezdán. stb.

Stratiotes aloides L. Régebben ugyanott, ma nagyon ritka.

Elodea canadensis R. M. Lassan folyó vizekben, a Ferencz-csatornában a zombori vashíd és az úszoda között és más helyen. Június 20.-án virágzott.

Gramineae.

Oryza sativa L. Művelik a Ferencz- és a Ferencz József-csatorna mentén.

O. clandestina A. BR. Vízpartokon. Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); a Ferencz-csatorna nádasainak szélén (KOV.).

Zea Mays L. Termesztik.

Andropogon Ischaemum L. Száraz réteken és mezőkön, nagy területeket borít a kötött homokon és löszön; a szikesek szélére is beférkőzik.

A. strictus HOST (*Erianthus Hostii* GRIS.). Gyepes halmokon és szőlők közt (SCHNELL., ZORK.).

Chrysopogon Gryllus L. KERNER idejében még neves homoki formációt alkotott, de a kultúra megszakította. Kabol, Kabol-szentiván és a Hadisziget homokos mezőin (ZORK.). *Óbecse (KOV.). Szabadka, Tompa, Kelebia, Jánoshalma.

Sorghum halepense (L.) PERS. Kukoriczaföldeken művelik.

S. saccharatum (L.) PERS. Művelik.

S. vulgare PERS. (Czirok). Művelik.

Tragus racemosus (L.) DESF. A laza, de száraz talajnemek jellemző növénye. Futó és kötött homokon, valamint löszön (titeli fensík) is előfordul. A Dunaszigetek napos, fővényes részein is ott honos.

Panicum miliaceum L. (Köles). Nagyban művelik.

Echinochloa crus galli L. Nedves vagy szikkadó parlaghelyeken, vízpartokon, mezei kutakkörül, árkokban; nedves kukoriczásoknak elmaradhatatlan gyomja.

E. oryzoides (ARD.) FRITSCH. Ugyanott.

Digitaria sanguinalis (L.) SCOP. Művelt, parlag- és áradmányos helyeken.

D. ciliaris (RETZ.) KOEL. Ugyanott; alsóréti homokos mezőkön Óbecsén, (KOV.).

D. filiformis KOEL. Hasonló helyeken mint az előbbi; alsóréti homokos mezőkön *Óbecse (KOV.); Újvidék és a Tisza között a római sánczokon (FEICHT.).

Setaria italica (L.) R. et SCH. Termesztik takarmánynak; leggyakoribb alakja a *longisetula* DOELL.; néha elvadul az utak mentén.

S. verticillata (L.) R. et SCH. Művelt, elhagyott helyeken, kertekben közönséges.

S. glauca (L.) R. et SCH. Réteken, mezőkön, vetések közt.

S. viridis (L.) R. et SCH. Szántóföldeken (különösen kukoriczásokban) és szőlők között.

var. *Weinmannii* (R. et SCH.). Pirosló bugával. Futóhomokon, Nagybaracska, Szabadka, Tompa, Kelebia.

Phalaris canariensis L. Művelik, de néha elvadul.

Typhoides arundinacea (L.) G. M. SCH. Folyók, vizek, mocsarak szélén. Újvidéken, Vajszkán kévékben áll a vízben, mint a káka.

var. *picta* (L.) NYM. Csíkos leveleért művelik.

Anthoxanthum odoratum L. Kaszálóknak és legelőknak értékes füve, a szikesekre is beférkőzik (Futak); csak helyenkint jelenik meg és csak kisebb csoportokat alkot; behurezolt növény benyomását teszi. *Óbecse, Árpádliget (Kov.); bezdáni legelőkön. Homokos vidéken majdnem hiányzik.

Hierochloa odorata (L.) WHLEG. Homokos réteken. Kabol, Kabolszentiván (ZORK.); Ludaspusztán.

H. australis (SCHRAD.) R. et SCH. *Óbecse (Kov.). Alsóréti homokos mezőkön.

Stipa capillata L. Laza talajokon, Kabol, Kabolszentiván homokhalmain s a titeli fensíkon (ZORK.)! Újvidék és a Tisza közötti római sánczok (FEICHT.). Óbecse (Kov.). A Ferencz-csatorna mentén, Csantavér, Szabadka, Vármegye határ, Madaras kötött homokon, stb.

S. pennata L. ssp. *Joannis* ČEL. Jellemző tömeges formáció-alakzatát teljesen megtartotta Jánoshalma és Vármegye határ lazán kötött futó homokos területén, itt még termése idején gyönyörű látványban lehet részünk. Ludaspuszta a körörszi legelőkön; titeli fensíkon. Alsóréti homokos mezőkön, *Óbecse (Kov.).

Cryptis aculeata (L.) AIR. Szikes réteken, szikes pocsolyák szélén, árkokban, vakszéken. Kabol (ZORK.)! Tizsakálmánfalva, Zombor, Nemesmilitics, Apatin, Újvidék, Ófutak, Bezdán, Bács, Madaras, Szabadka, Gádor.

Heleochoa explicata (L.) HOCK. (*Chr. alopecuroides* SCHRAD.). Ugyanott és Zsablyán az Aymaska-barában (FEICHT.).

H. schoenoides (L.) HOST (*Chr. schoenoides* LAM.). Ugyanott.

Phleum pratense L. Réteken, legelőkön. Újvidék (ZORK.); Szabadka.

Ph. phleoides (L.) SIMK. Kötött homokon, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.

Ph. paniculatum HUDS. Lazán kötött homokon és kötött löszön. Titeli fensíkon és Palicson.

Alopecurus pratensis L. Nedves réteken, árkokban (városokban is); szikes kaszálókra is átmegy. Futak, Bezdán, Bácsordas, Gádor, Regőcze, Vármegye határ.

A. myosuroides HUDS. (*A. agrestis* L.). Szántóföldeken, gyepes helyeken és mesgyéken (ZORK.). Nem gyakori.

A. aequalis SOVOL. Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.). Nedves helyeken a szikesekre is beférkőzik, Alsókabol.

A. geniculatus L. Nedves réteken, mocsarak körül, Újvidék (ZORK.). Szikes, kiszikkadt legelőkön Bezdán, Gombos.

Agrostis alba L. Nedves réteken, legelőkön, szikesek szélén közönséges úgy az áradmányos, mint a lösz- és homokos területen.

A. vulgaris WITH. Legelőkön, réteken, utakon, Újvidék (ZORK.).

- A. canina* L. Nedves réteken (ZORK. Újvid. és körny. fl. p. 111).
Calamagrostis Epigeios (L.) ROTH. Bokros dombokon és szőlőparlagokon. Újvidék és a Tisza közötti római sánczokon (FEICHT.); Kiszács m. (KUP.); Bezdán, Újvidék.
C. intermediu Gmel. Szabadka.
C. lanceolata ROTH. Mocsaras helyeken a bácskai oldalon (ZORK.); alsóréti homokos mezőkön *Óbecse (Kov.).
C. Pseudophragmites (HALL.) BAUMG. Nedves réteken, nádasok körül, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.
Apera Spica venti (L.) Beauv. Kötétt homokon, mesgyéken s vetésekben, Szabadka, Palicsfürdő, Tompa és Kelebia között; Újvidék környékén (ZORK.).
A. interrupta (L.) Beauv. Száraz homokos és agyagos helyeken (Gombos). Kőfalakon Zombor.
Holcus lanatus L. A Duna partján Újvidék m. (KUP.). Gomboson, árokszelén Zomborban.
Corynephorus canescens (L.) BERNH. Homokon Jánoshalma és Halas között. Ritka.
Ventenata dubia (LEERS.) SCHLTZ. Kaszálókon, erdők és szikesek szélén Bezdánban, a kozorai erdőben.
Trisetum flarescens (L.) R. et SCH. Szőlők közt Óbecsén? (Kov.).
Avenastrum pubescens (HUDS.) JERS. Szabadka, Vármegyehatár homokos erdeiben.
 var. *glabrescens* RCHB. Ugyanott.
A. pratensis L. Legelőkön, homokos gyepes helyeken, Újvidék környékén (ZORK.).
Arena fatua L. Művelt és parlaghelyeken közönséges.
A. sterilis L. Ugyanott.
A. brevis ROTH., *A. rudis* L., *A. strigosa* SCHREB., *A. sativa* L., *A. orientalis* SCHREB. műveltetnek s itt-ott el is vadulnak.
Arrhenatherum elatius (L.) M. et K. Réteken, mesgyéken, vasúti töltéseken, Nemesmilitics és Szabadka között; Óbecse (Kov.).
Cynodon Dactylon (L.) PERS. Utakon, szikes legelőkön és homokos helyeken közönséges.
Beckmannia eruciformis Host. Szikes mocsarak és erek mentén, Óbecse (Kov.). Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.). Árteres helyeken (ZORK.).
Phragmites communis Trin. Mocsarakban s vízpartakon. A kátyi és kaboli rétségben (ZORK.); a Duna, a Tisza és a csatornák mentén közönséges.
 var. *flavesens* CURT. Ugyanott; ritkább. Szabadka.
Molinia coerulea (L.) MICH. Nedves homoki kaszálókon, körörszi kaszálók, Tompán. stb.
M. arundinacea Schrk. Szabadka határában.
Eragrostis pilosa (L.) Beauv. Szántóföldeken, utakon: a vasúti töltések állandó gyomja, ahonnan a szikes legelőkre is eljut (Dernye). Óbecse (Kov.), titeli fensíkon, Szabadkán. stb.

- E. minor* HOST. Szántóföldeken, Kiszáras m. (KUP.). Zombor, Madaras, Gombos, Bezdán, Szabadka, Újvidék, titeli fensík.
- E. megastachya* (KOEL.) LK. Ugyanott és kertekben. Római sánczokon (FEICHT).
- Koeleria glauca* (SCHK.) DC. Futó- és lazán kötött homokon, Terézhalom, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka.
- K. pyramidata* (LAM.) DOMIN. Ugyanott, kulai temető, Verbászon, Zombor határában.
- K. gracilis* PERS. Száraz réteken, Zombor határában, Bezdán, Verbász.
- Catabrosa aquatica* (L.) BEAUV. Mocsarak, tavak körül, Ófutak. Sajkásszentivánon szikes helyen is előfordul.
- Melica ciliata* L. var. *transsylvanica* SCHUR. f. *Holubiana* (A. et G.). Erdőkben, bokros helyeken. Óbecse (KOV.); Zombor a Sikaraerdőben, Zombor és Szabadka között a vasúti töltésen. Terézhalom erdejében, kulai temetőben, titeli fensíkon.
- Brija media* L. (Vargatáncz). Dunamenti legelőkön, bezdáni erdő, titeli fensíkon, stb.
- Dactylis glomerata* L. Mezőkön, erdők tisztásain, utak szélén, mesgyéken közönséges.
f. *pendula* (DUM.). A zombori, bezdáni, apatini erdőkben.
- Cynosurus cristatus* L. Kaszálókön és bokros gypes helyeken, *Óbecse közelében (KOV.); DERNYÉN.
- Sclerochloa dura* (L.) BEAUV. Legelt helyen, mezei utak mentén, kerékvágás mentén terem: jó húmoszos talajú szikesekre is átmegy, Zombor, DERNYE, KABOL, Szabadka.
- Poa compressa* L. Az agyagos talaj jellemző növénye, előfordul homokon is, vasúti töltések mentén, árkokban. Regőcze, Bácsalmás, Jánoshalma, Szabadka, Zombor. Apatin, Gombos, Ófutak, Újvidék.
- P. bulbosa* L. Napos dombokon, különösen homokon közönséges, de előfordul vakszikes foltokon is. Regőcze, Vármegyehatár, Szabadka. Csantavér, Zombor a Ferencz-esatorna mentén, Sikara, dunamenti legelőkön. Bezdán, Alsókabol.
var. *crispata* THURL. Vármegyehatári és jánoshalmi erdőkben.
var. *pseudococcinea* (SCHUR.) ASCH. u. GR. Ugyanott és Szabadkán
var. *vivipara* KOCH. Ugyanott, közönséges.
var. *umbrosa* SCHUR. Arnyékos erdőkben Terézhalmon, Szabadkán.
- P. annua* L. Utezák, utak mellett, szikes kaszálókra és legelőkre is átmegy. Puhaságánál és apró termetűnél fogva udvari gypnek ajánlatos.
- P. pratensis* L. Kaszálóink és legelőink elmaradhatatlan eleme.
f. *latifolia* KOCH. Nedves helyeken.
- P. angustifolia* L. Agyagos és homokos földben.
- P. collina* SCHUR. Szikes legelőkön, Zombor vásártér mellett.

P. trivialis L. Réteken, árkokban, főleg nedves talajon közönséges. Zombor utcái árkaiban is nagyon otthonos.

P. palustris L. A dunamelléki mocsaras legelők állandó kísérője, Gombos, Bezdán, Ófutak, Alsókabol, Titel; homokos mocsarakban Kamarás közelében. Szikes mocsarak szélén is előfordul (Bezdán). A Tisza mentén Óbecse (Kov.).

Poa nemoralis L. Erdőkben, Bezdán kozorai erdő, Ófutak alsó erdő.

Glyceria aquatica (L.) WHILBG. Álló és lassan folyó vizekben az újvidéki Limányon (KUP.), a kátyi és kaboli rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.); a náddal felváltva formációkat is alkot. Ferencz-, Ferencz József-csatorna, monostorszegi, bezdáni, stb. mocsarakban.

G. fluitans (L.) R. BR. Vizjárta helyeken és iszapos pocsolyákban ugyanott.

var. *poaeformis* SOND. Inkább árkokban.

Atropis distans (L.) GRISEB. Nedves és szikes kaszálókon, legelőkön Alsókabolon (ZORK.); továbbá Bácsordas, Zombor, Regőcze, Gádor, Örszállás, stb.

ssp. *limosa* SCHUR. Június hónapban nedves, szikes kaszálóinknak és legelőinknek uralkodó füve, mely vörhenyes színével messziről feltűnik.

f. *pallens* DEG. Szabadkán.

Festuca Myurus L. Legelőkön és kevésbé szikes kaszálókon, Dernyén.

F. rubra L. Gyepes helyeken, mesgyéken és homokon, Újvidék környékén (ZORK.); Zombor a Ferencz-csatorna mentén.

F. heterophylla LAM. Bezdán a kozorai erdő szélén.

F. caginata W. et. K. A lazán kötött, de különösen a futóhomok jellemző növénye; Nagybaracska, Jánoshalma, Vármegye határ, Tompa. Szabadka.

f. *maior* BORB. Ugyanott.

F. valesiaca SCHLEICH. Száraz partos helyeken, Nemesmiliticsen.

F. pseudovina HACK. Legelőkön, kaszálókon, néha a dunamenti szikes kaszálókon is otthonos, római sánczokon Újvidék közelében (sub *F. ovina* L., FEICHT.); Bezdán, Apatin. Zombor, Nagybaracska, Regőcze, Bácsalmás, Csantavér, Kishegyes, Cservenka, Kula, Verbász.

F. rutila HACK. Szikes legelőkön, Apatin.

F. rupicola HEUFF. Legelőkön, kaszálókon, Zombor az újvidéki vasút mentén.

F. gigantea (L.) VILL. A Duna szigetein, Hadisziget, stb.

F. elatior L. Réteken, gyepes helyeken, Újvidék környékén (ZORK.); Zombor környékén, Gomboson, Szabadkán, stb.

F. subspicata G. F. W. MEYER. Szabadkai határban.

F. arundinacea SCHREB. Ugyanott és Újvidéken (ZORK.).

Bromus asper MURR. Bezdán környékén és Futakon erdőtisztásokon.

B. erectus HUDS. Gyepes dombokon és erdőszéleken, Újvidéken (ZORK.).

var. *pannonicus* KUM. et. SENDT. Jánoshalmán.

B. inermis LEYSS. A vasútak töltésén, mesgyéken, utak mentén közönséges. Újvidék és Hadisziget (ZORK.); Óbecse (KOV.); kulai temető, stb.

f. *pellitus* (G. BECK). Száraz köves partokon, Újvidék környékén.

B. sterilis L. Füves helyeken, kőfalakon, útfeléken, erdők szélein, különösen a homokos vidéken.

f. *glabrescens* BORB. Ugyanott.

f. *hirtiflorus* BORB. Ugyanott.

B. tectorum L. f. *longipilus* KUM. et SENDTNER. Ugyanott; néha a szikések szélére is beférkőzik.

B. secalinus L. Vetések között, utak szélén, Óbecse (KOV.); Hadisziget (ZORK.).

B. arvensis L. Vetések között, mezőkön, titeli fensíkok.

B. squarrosus L. Napos, parlagos helyeken, különösen homokon és löszön; Kabol, Sajkásszentiván homokos halmain (ZORK.); Kula és Verbász között a Telecskán, Regőcze, Jánoshalma, Vármegehatár, Tompa, Szabadka, Kishegyes, titeli fensíkok.

var. *megastachys* BORB. Mélykút. Jánoshalma, Szabadka, titeli fensíkok.

var. *villosus* (GM.) BORB. Titeli fensíkon, Csantavéren.

B. japonicus THUNB. Homokon, Jánoshalmán.

var. *subsquarrosus* BORB. Száraz dombok, utak mellett, árkok szélén, Apatin, Zombor, Cservenka, Kula és Verbász között löszön, Pacsér, Szakadka, Csantavér.

B. japonicus TH. var. *subsquarrosus* BORB. f. *zomboriensis* PROD. Spicula villosa. Zombor a Sikara-erdő mellett.

B. japonicus THBG. var. *vestitus* (SCHRAD.). Titeli fensíkon.

B. commutatus SCHRAD. Nedves réteken közönséges.

B. hordeaceus L. Gabona közt, mesgyéken és réteken közönséges. f. *nanus* (WEIG). Homokos és szikes területeken, a Ferenczsatorna mentén, a bezdáni, apatini szikéseken, stb.

Brachypodium silvaticum (HUDS.) R. et. SCH. Erdőkben és bokrok között *Óbecse, Árpádliget (KOV.).

B. pinnatum (L.) BEAUV. Réteken és erdőkben közönséges, Újvidéken (ZORK.); *Óbecse, Árpádliget (KOV.); Hadisziget.

Lolium perenne L. Réteken, mesgyéken, utakon közönséges. Újvidék (ZORK.); Nagybaracska, Temerin.

L. linicolum A. BR. Len- és gabonavetések között, Újvidéken (ZORK.).

L. temulentum L. Ugyanott, *Óbecsén (KOV.); Bácsordas vetésekben.

Lepturus pannonicus (HOST) KUNTH. Szikes erek mentén, Zsablyán. Alsóréti Irizsethát szikesein *Óbecsén (KOV.).

Secale Cereale L. Termesztik.

S. fragile M. B. Lazán kötött és futóhomokon. Alsóréti homokos mezőkön Óbecsén (Kov.); Nagybaraeska, Bácsalmás, Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka.

Haynaldia villosa (L.) SCHUR. Közlegelőkön *Óbecsén (Kov.).

Agropyron cristatum (L.) R. et SCH. Kiszács m. (KUP.); római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensík, Kishegyes. Csantavér, Pacsér (MIHÁLIK), Regöcze.

var. *calvum* (SCHUR). Homokos vidéken, Jánoshalma.

A. intermedium (HOST) BEAUV. Löszhalmok lejtőin a telecskai és titeli fensíkon.

ssp. *trichophorum* (LINK) RICHT. Homokon, Tompán az erdőben.

A. glaucum DESF. Utak mellett homokos helyeken, Jánoshalma, Tompa; római sánczok Újvidéknél (FEICHT.).

A. repens L. Járt utakon, romtalajon, bokros helyeken közönséges; római sánczok Újvidéknél (FEICHT.), stb.

f. *dumetorum* SCHRK. Homokos szikeseken, Szabadkán.

f. *caesium* PRESL. Ugyanott.

f. *trichorrhachis* ROHLENA. Homokon, Vármegyehatáron.

A. arenicolum (KERNER) = *T. arenicolum* KERNER Herb. ined. (MENYHÁRTH L. Kaloesa vidékének növényt. 1877. p. 191). Futóhomokon Vármegyehatáron, Szabadkán.

Aegilops cylindrica HOST. Az alsóréti homokos mezőkön, *Óbese (Kov.).

Triticum vulgare VILL. A leggyakrabban művelt faja ezen nemnek. Ez szolgáltatta a messze földön híres aczélos bácskai búzát.

T. turgidum L. *T. durum* DESF. *T. polonicum* L., *T. Spelta* L., *T. dicocum* SCHRANK és *T. monorocum* L.

Hordeum maritimum WITH. ssp. *Gussonianum* PARL. Szikes, sovány helyeken, Ófutak, Újvidék, Szabadka, Madaras. Öszivácz, Kerény, Zombor, Bezdán. Apatin és Gádor Kiszács m. (KUP.).

var. *pubescens* GUSS. Ugyanott.

f. *hirtellum* DEG. Ugyanott.

H. murinum L. Utakon, házak körül, romokon közönséges.

H. vulgare L. és *H. distichon* L. Nagyban művelik.

H. hexastichon L., *H. zoo rithon* L. Ritkábban természetik nagyban.

Elymus arenarius L. Futó és lazán-kötött homokon, alsóréti homokos mezőkön *Óbecsén (Kov.); Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka.

Cyperaceae.

Acorellus pannonicus (JACQ.) PALLA. Szikes tavak partján és környékén. Palicson, Gádoron és Tündéresen, homokos földben.

Pycereus flavescens L. Tavak, mocsarak szélén s árterek helyeken, különösen homokos földben; Tündéres, a Tisza kiöntéseiben (FEICHT.); Tiszakálmánfalva és Alsókabol között, Gomboson, Palicson, Ludaspusztán.

Chlorocyperus glomeratus L. (*C. australis* SCHRAD.). Újvidék és Kátya töltése mentén (FEICHT.); Tiszakálmánfalva és Kabol között, Gomboson.

- C. glaber* L. Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.).
- Cyperus fuscus* L. Nedves, mocsaras helyeken, Okér m. (KUP.); Újvidék és Káty töltése mentén, a Tisza kiöntéseiben. Tündéres (FEICHT.).
- Duvaljovaea serotina* (ROTH) PALLA. Kiszács m., a Ferencz-József-csatorna mentén (KUP.); Alsókabolon.
- Schoenus nigricans* L. A kaboli és kátyi mocsarakban (ZORK.).
- Sch. ferrugineus* L. Ugyanott (ZORK.); Zombor város árkaiban és az Ivanaeska-bara mellett.
- Cladium Mariscus* (L.) R. BR. Réti mocsarakban *Óbecsén (KOV.).
- Blysmus compressus* PERS. Árterek helyeken és mocsarakban közönséges, Újvidék környékén (ZORK.).
- Holoschoenus vulgaris* LK. Nedves homokos területeken, a kaboli és kátyi rétségben a Hadiszigeten (ZORK.)! Szabadka, Tompa, Jánoshalma, Mélykút.
- Schoenoplectus setaceus* (L.) PALLA. Réti mocsarakban, *Óbecsén (KOV.).
- S. supinus* (L.) PALLA. Réti mocsarakban *Óbecsén (KOV.); Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.).
- S. lacustris* (L.) PALLA. Vizek s tavak körül közönséges; Verpeletén gyengébb szikesedő mocsárban is nő.
- S. Tabernaemontani* (Gmel.) PALLA. Ugyanott, inkább a Duna mentén. Bezdán, Ófutak.
- S. triquetus* (L.) PALLA. Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); a Duna homokos partjain Bezdán.
- Dichostylis Micheliana* (L.) NEES. Homokos és iszapos helyeken, a kaboli, kátyi rétségben, a Hadiszigeten (ZORK.); Újvidék és Káty töltése mentén, Tündéresen és a Tisza kiöntéseiben (FEICHT.).
- Bolboschoenus maritimus* (L.) PALLA. Nádasok mentén található mocsarak gyakori növénye; Gádon szikesek szélén; Tündéres és Sajkásszentiván (FEICHT.).
- var. *vulgaris* és var. *compactus* (HOFEM.). Újvidék rétjein (KUP.).
- Scirpus radicans* SCHREIB. Réti mocsarakban *Óbecsén (KOV.); a dunai szigetek mocsaraiban. Hadisziget, Czigánysziget, Élősziget.
- Heterochaeris acicularis* (L.) R. BR. Leapadt mocsaras fővényes helyeken, vizek körül, Újvidék és Káty töltése mentén, a Tisza kiöntéseiben (FEICHT.); Hadiszigeten és FELBER-erdő (ZORK.); a Duna szigetein Vukovár, Bezdán és Mohács között.
- H. pauciflora* (LICHTF.) LINK. ZORKÓCZY szerint a Duna mentében nedves talajon és FELBER-erdőben fordul elő.
- H. ovata* (ROTH) R. BR. Árterületeken, a Hadiszigeten (ZORK.); réti mocsarakban *Óbecsén (KOV.).
- H. palustris* (L.) R. BR. Vizek körül, mocsaras helyeken s árkokban közönséges; nagy mennyiségben fordul elő a szikes barák körül.

- H. uniglumis* (Lk.) SCHULT. Zombor a városi legelőn és a Mosztonga mentén, Gomboson a vasúti állomás közelében, Gádoron szikes területen, Nemesmiliticsen.
- Trichophorum austriacum* PALLA. Réti mocsarakban *Óbecsén (Kov.).
- Eriophorum angustifolium* ROTH. Hadisziget rétjein (ZORK.), réti mocsárban *Óbecsén (Kov.).
- E. latifolium* HOPPE. Mocsaras, turfás helyeken, *Gombos.
- Carex stenophylla* WAHLBG. Kötött és futóhomokon. Kabol, Sajkásszentiván, Regöcze, Bácsalmás, Jánoshalma, Tompa, Szabadka.
- C. divisa* HUDS. Szikes talajon, Alsókabol; Sajkásszentiván (ZORK.); Gádor, Zombor, Nemesmilitics, Katymár, Ludaspuszta.
- C. vulpina* L. Vízpartokon, mocsarakban, árkokban közönséges.
var. *nemorosa* LUMN. Zsablya, Alymaska-barában (FEICHT.); Bezdáni erdő, Gombos, Dernye.
- C. muricata* L. Árnyékos erdők útjai mentén, Zombor, Cservenka, bezdáni erdő, ófutaki erdő.
- C. divulsa* GOOD. *Óbecse, Árpádligetben (Kov.), cservenkai temetőben.
- C. paradoxa* WILLD. Kabol, Sajkásszentiván homokos rétjein (ZORK.); *Óbecse alsóréti homokosokon (Kov.).
- C. praecox* SCHREB. (*C. Schreberi* SCHRANK.). Réteken, mesgyéken, mezei utak szélén. Ófutak. Bács, Bácsordas, Dernye, Szond, Zombor a Sikara tisztásain, Gádor, Jánoshalma, Szabadka, Csantavér.
- C. leporina* L. A bezdáni erdő nedves legelőin.
- C. remota* L. Erdőkben árnyékos tisztásokon, vízerek mentén, Bezdán és Mohács közötti szigeteken, Dernyén, Bácsordason.
- C. Hudsonii* A. BENN. (*C. elata* ALL., *C. stricta* GOOD.). Zsombékokat alkot Kabolon és a kátyi réten (ZORK.); Tündéres (FEICHT.); Gombos, Monosztorszeg.
- C. gracilis* CURT. (*C. acuta* L. *β. ruffa* L.). Zsablya Alymaska-bara, Tündéres (FEICHT.); Elősziget a Dunában.
- C. tomentosa* L. Mocsarakban, árkokban s árterés helyeken közönséges. Újvidék környékén (ZORK.).
- C. caryophylla* Latour. (*C. praecox* JACQ.). Gyepes helyeken, mesgyéken, Bács, Bácsordas, Gombos, Szond, Palics.
- C. montana* L. Zombor a Sikara-erdő tisztásain.
- C. flacca* SCHREB. Mocsaras réteken, nedves erdőtisztásokon, *Óbecse Árpádligetben (Kov.); Gombos, Zombor, Szabadka és a Körözs-erdőben.
- C. pallescens* L. Erdőkben, Bezdán, Gombos.
- C. nitida* Host. Homokos vidékeinknek jellemző *növénye; Jánoshalma, Vármegyehatár, Szabadka.
- C. panicea* L. Mocsaras helyeken, Szabadkán a Körözs-erdőben; Palicsfürdővel szemben zsombékokat is alkot.
- C. silvatica* HUDS. Erdőkben, *Óbecse Árpádligetben (Kov.); Dernye, Bezdán.

- C. flava* L. Mocsaras helyeken, Szabadkán.
C. distans L. Nedves réteken, vizek mentén, Újvidék (KUP.); Tündéres (FEICHT.); Gombos, Zombor a Mosztonga és a Ferencz-esatorna mentén, Nemesmiliticsen, Madarason, Szabadkán, stb.; néha szikésekre is beférkőzik.
C. hirta L. Nedves, homokos vagy agyagos helyeken. Sajkás-szentivánon (ZORK.); Gombos, Jánoshalma, Palics.
C. nutans Host. Mocsaras vagy nedves szikes kaszálókon, Piros (KUP.); Alsókabol, Dérnye, Bezdán, Zombor vásártéri legelőn.
C. Pseudocyperus L. A kátyi és kaboli rétség, az újv. Limány s a Hadisziget mocsaraiban (ZORK.); a Ferencz-esatorna mentén. Monostorszegen.

f. acrogyna A. et Gr. Kiszács m. (KUP.).

- C. vesicaria* L. Mocsaras réteken és árkokban, a kátyi és kaboli rétség, az újv. Limány és a Hadisziget mocsaraiban (ZORK.); az Élősziget laposaiban.
C. paludosa Good. (*C. acutiformis* EHRH.) Mocsarakban, Tündéres (FEICHT.); Szabadka, körözi erdő; Palicson zsombékot is alkot.
C. riparia CURT. Mocsaraink legközönségesebb sása. a Mosztonga mentén Zombortól követhető végig, Bezdán, Gombos, Monostorszegen zsombékot alkot; a Duna szigetein: Élősziget, Hadisziget, stb.

Araceae.

- Arum maculatum* L. Az összes dunamenti erdőkben, Újvidék mellett a felső erdőben (ZORK.) és alsó erdőben; *Óbecsén az Árpádligetben (KOV.); Bogyán, Bezdán, Apatin, stb.; a zombori Sikarában is.
Acorus Calamus L. Zsablya mellett az Alymaska-bara kiszáradt mocsaraiban (FEICHT.); ritka.

Lemnaceae.

- Lemna trisulca* L. Alló vizekben és pocsolyákban, kaboli, kátyi és futaki (SCHNELL.) rétségen és a Hadiszigeten (ZORK.), a Mosztonga mentén, stb.
L. minor L. Ugyanott.
L. gibba L. Ugyanott, valamivel ritkább.
Spirodela polyrrhiza L. Ugyanott.

Commelynaceae.

- Commelyna coelestis* WILLD. Dísnövény.
Tradescantia virginica L. Dísnövény. Porzószállai alkalmasak a protoplasma mozgásának demonstrálására.

Juncaceae.

- Juncus glaucus* EHRH. Mocsarakban Kiszács m. (KUP.); Kabol szikes árterek rétjein (ZORK.); a Ferencz-esatorna szélén (KOV.). Ugyanott Zombor közelében.

- J. conglomeratus* L. Moesaras és vizállott a helyeken közönséges, a kaboli, kátyi rétség és a Hadisziget moesaraiban (ZORK.): Futak, Vajszka, Bezdán.
- J. effusus* L. Ugvanott.
- J. lampocarpus* EHRH. Vízpartokon, árkokban s nedves réteken közönséges, Újvidék (ZORK.); Tündéres (FEICHT.): Zombor, Madaras, stb.
- J. atratus* KROCK. Újvidék és Kátya töltése mentén, Sajkásszentiváni határban (FEICHT.).
- J. acutiflorus* EHRH. Újvidék és Kátya töltése mentén (FEICHT.). DR. DEGEN tanár úr szerint ez az adat téves, mert nálunk csak az előbbi nő.
- J. compressus* JACQ. Nedves reteken, árkokban, vízpartokon közönséges, Zombor, Gombos, Kabol, titeli fensík mellett, Szabadka.
- J. Gerardi* LOIS. Nedves szikes helyeken, Gádor, Madaras, Nemesmilitics.
- J. bufonius* L. Nedves helyeken közönséges, Madaras, Dernye, stb.
- Luzula campestris* (L.) DC. Erdők szélén és tisztásokon úgy a homoki, mint a dunamenti erdőkben.

Liliaceae.

- Veratrum album* L. Köröserdőben moesaras helyen.
- Bulbocodium versicolor* (KER.) SPR. Szabadkán a Köröserdő mögött, a törökfák (*Quercus pubescens*) s a tanyák között levő halmokon.
- Colchicum arenarium* W. et K. Löszön a titeli fensíkon (KOV.); Madarason, lazán kötött homokon Tompán.
- Anthericum ramosum* L. Újvidék közelében a római sánczokon gyepes bokros helyeken (FEICHT.).
- Hemerocallis fulva* L. Kertekben művelik; néha elvadul (ZORK.).
- Hyacinthus orientalis* L. Kertekben többféle színváltozatban művelik.
- Gagea pratensis* (PERS.) DUM. Bokros helyeken, Ottómajor Kiszácsi m. (KUP.); Ófutak, Zombor.
- var. *ciliata* BECK. Ottómajor uradalmi pusztá fasorai alatt, Kiszácsi m. (KUP.).
- G. lutea* (L.) KER. Árpádligetben *Óbecsén (KOV.).
- G. pusilla* (SCHM.) R. et SCH. Gyepes helyeken, Madarason, Szabadkán, Kishegyesen, a titeli fensíkon.
- G. arvensis* (PERS.) DUM. Kabol, Sajkásszentiván mesgyén és homokos lejtőin s a titeli fensíkon (ZORK.); Kiszácsi m. (KUP.); Doroszló, Zombor, Gádor és Madaras vetéseiben.
- Allium sphaerocephalum* L. Halmokon, vasúti töltések mentén, Csantavér, Kishegyes, titeli fensíkon, futaki erdő tisztásain.
- A. vineale* L. Szikes legelőkön, parlagokon, homokos helyeken Kabol, Sajkásszentiván, Futak (SCHNELL.). ZORK.: vetésekben *Óbecse (KOV.); Apatin, Csotek-pusztán.
- var. *compactum* ASCHERS. Titeli fensíkon.
- A. ursinum* L. *Óbecse Árpádligetben (KOV.).

- A. scorodoprasum* L. Vetések között, mesgyéken s homokos helyeken, Kabol, Sajkásszentiván s Futak! száraz mezőin (SCHNELL., ZORK.); Zombor, Mélykút, Jánoshalma, Szabadka.
- A. rotundum* L. Bokros dombokon, Óbecse (Kov.).
- A. atrovioaceum* Boiss. Búzavetésekben Monostorszezen.
- A. angulosum* L. Hadisziget rétjein bőven (ZORK.).
- A. atropurpureum* W. et. K. Vetésekben, *Óbecse. (Kov.). A Tisza vidékén.
- A. moschatum* L. Homokos dombokon Ludaspuszta határában.
- A. flavum* L. Napos dombokon, titeli fensíkon.
- A. sativum* L., *A. Porrum* L., *A. schoenoprasum* L., *A. fistulosum* L., *A. Ceba* L., *A. ascalonicum* L., *A. Ophioscodon* Dox. Művelik.
- Lilium candidum* L., *L. bulbiferum* L. Kertekben művelik.
- Fritillaria imperialis* L. Disznóvénny.
- Tulipa Gesneriana* L. Disznóvénny.
- Scilla bifolia* L. Ligetekben, erdőkben, *Óbecse Árpádliget (Kov.)! futaki erdőben (a CHOTEK-pusztán).
- S. autumnalis* L. Szikes legelőkön, Apatin (BORB.)! Bácsordas, Dernye. Bácsstóváros.
- Ornithogalum pyramidale* L. Gabonaföldeken, mesgyéken, Újvidék és Futak között (ZORK.), Zsablya és Sajkásszentgyörgy (Giurgevo) között (FEICHT.); Kiszácson (KUP.); Óbecse (Kov.), Zombor a Ferencz-csatorna mentén vetésekben, Gombos, Bulkesz.
- O. flavescens* Lam., Óbecse (Kov.).
- O. narbonense* L. Újvidék és Futak között, gabonaföldeken (ZORK.).
- O. umbellatum* L. Erdőkben, Kiszács (KUP.); Zombor a Sikarában, Szabadkán, Verbászon.
- O. tenuifolium* Guss. Dunamenti szikes legelőkön és kaszálókon, Apatin, Bezdán, Bácsordas, Dernye, Futak; löszön, homokon Feketellegy, titeli fensík, Szabadka.
- O. refractum* W. K. Dülöutak mentén, Kiszácson ritka (KUP.).
- O. nutans* L. Mesgyéken és árokpartokon Újvidék határában (ZORK.), alighanem összeesik a következővel.
- O. Bouchéanum* (KUNTH) ASCHERS. Árkokban, mesgyéken, Kiszács (KUP.); Dernye, Bácsordas, Zombor, Regőcze, Baja.
- Muscari comosum* (L.) MILL. Dombokon, mesgyéken, száraz lejtőkön, vetésekben, a kaboli és futaki erdőben (ZORK.); Zombor, Bácsszentiván, Nemesmilitics, Kula, Cservenka, Vármegye-határ, Szabadka, Csantavér, titeli fensík.
- M. racemosum* L. Gyepes helyeken, Kiszács (KUP.); Zombor a Ferencz-csatorna mentén végig, Regőcze, Madaras, Ludaspuszta, Szabadka, titeli fensík.
- M. botryoides* DC. Az újvidéki temetőben s a futaki erdőben (ZORK.): a mi növényünk jobban egyezik meg a következő speciessel vagy középalknak tekinthető.
- M. transsylvanicum* SCHUR. Erdők szélén. Alsókabol. Futak alsó erdő, Bezdán kőzori erdő, Szabadka. Virágai nem oly kicsinyek, mint a toálaké, más különbséget nem látok.

- Asparagus officinalis* L. Kiszács m. (KUP.); FELBER-erdőben s a Hadiszigeten (ZORK.); Újvidék melletti római sánczok (FEICHT.); Zombor, Szabadka, Csantavér. Kertekben is művelik.
- Ruscus Hypoglossum* (JACO.) L. A Fruska-Gora erdeiből egyes bácskai kastélyok udvaraiba is eljutott.
- R. aculeatus* L. Ugyanott.
- Polygonatum latifolium* (JACO.) DESF. Erdőkben, *Óbecse Árpádligetben (KOV.); Futak, bezdáni erdő, Szabadka.
- P. officinale* ALL. Arnyas erdőkben Újvidék (ZORK.); *Óbecse, Árpádliget (KOV.).
- P. multiflorum* (L.) ALL. *Óbecse, Árpádliget (KOV.).
- Convallaria majalis* L. Futaki alsó erdőben; kertekben művelik.
- Paris quadrifolia* L. *Óbecse, Árpádliget (KOV.); Bezdán kozorai erdő (Rácz zombori gimn. tanár állítása szerint).

Amaryllidaceae.

- Sternbergia colchiciflora* W. K. Fűves helyeken, az óbecsei temetőben (KOV.).
- Narcissus poeticus* L. Művelik; itt-ott elvadul.
- N. Tazetta* L., *N. Jonquilla* L., *N. Pseudonarcissus* L. Kertekben művelik.
- Leucojum aestivum* L. A kátyi és kaboli rétság, FELBER-erdő s a Hadisziget nedves rétjein bőven (ZORK.); Futak (SCHNELL.); *Óbecse alsórét (KOV.); Gombos, Zombor a csatorna mentén.
- Galanthus nivalis* L. Bokrokban, Erdődön a Duna körüli magaslatokon.
- f. *erdődensis* PROD. Bokros helyeken Erdődön. Itt nagyon gyakran fordul elő 8 lepellevéllel. Több éven át gyűjtöttem; úgy látszik állandó alak. A Bácskában még csak kertben láttam.

Dioscoreaceae.

- Tamus communis* L. Sík vidék erdeiben közönséges (ZORK.); Baja (SADLER); *Óbecse. Árpádliget (KOV.).

Iridaceae.

- Crocus variegatus* HOPPE et HORSCH. A futaki erdő tisztásain (*C. reticulatus* STEV.) ZORKÓCZY; Szabadkán a Körözserdő mögött a törökfák (*Quercus pubescens*) és a tanyák között levő kötött homokos halmokon.
- Iris pumila* L. Sajkásszentiván homokos halmain, az újvidéki és palánkai temetőkben (ZORK.); kulai temető, löszön Cservenkán, a Telecskán, titeli fensíkon.
- I. arenaria* W. K. Kötött és lazán kötött homokon, bokrokban, Jánoshalma, Vármegye határ.
- I. variegata* L. A futaki és kaboli erdők tisztásain (ZORK.); Terézhalom homokos erdeinek tisztásain, Halas városi erdő, Szabadka Körözserdő mellett.
- I. sibirica* L. Hadisziget nedves rétjein (WOLNY in ZORK.); *Óbecse, alsórét (KOV.); Szabadkán a Körözserdő mocsaras helyein.

I. Pseudacrus L. Mocsarakban, folyóvizek mentén, a kaboli és kátyi rétság és a Hadisziget mocsaraiban s a Ferencz-József csatornában (ZORK. és KUP.); a Ferencz-csatorna szélén, a Mosztongában és az összes dunai szigetekben.

Cannaceae.

Cania indica L. Dísznövény.

Orchidaceae.

Orchis Morio L. *Óbecse (KOV.); erdei tisztásokon Bezdán kozorai erdőben.

O. coriophora L. A Hadisziget nedves rétjein (ZORK.); Óbecse (KOV.).

O. ustulata L. Dombokon, titeli fensíkon.

O. purpurea HUDS. Erdőkben, Futak (SCHNELL.). Alsókabol, Dunacséb, Bács, Bácsordas, Dernye, Apatin, Bezdán, Madaras, Jánoshalma, Tompa, Szabadka.

O. militaris L. *Óbecse (KOV.).

O. palustris JACQ. Nedves, mocsaras helyeken, Hadiszigeten (ZORK.); Bezdán, Szabadka a körözi legelőkön, Ludaspusztán.

O. latifolia L. Mocsaras helyeken, Gombos és Szond között a vasút mentén.

Ophrys aranifera HUDS. A Hadisziget nedves rétjein (ZORK.); titeli fensíkon (KOV.); *Óbecse (KOV.).

Limodorum abortivum SW. Bokrokban. Ófutak az alsó erdőben.

Cephalanthera rubra (L.) RICH. Homoki erdőkben, Jánoshalmán, Terézhalmán, Vármegyehatár, Halas városi erdő.

C. alba (CR.) SIMK. Óbecse, Árpádliget (KOV.); Dernye, Bezdán.

C. longifolia (L.) FRITSCH. Erdőkben, Bezdán kozorai erdőben.

Epipactis palustris (L.) CR. Nedves helyeken, a vasút mentén, Piros m. (KUP.), Hadiszigeten s a futaki erdőben (SCHNELL.).

E. latifolia (L.) ALL. Árnyas erdőkben, *Óbecse, Árpádliget (KOV.); temerini erdő (KOV.).

E. atropurpurea RAFIN. Szabadkai homokon, Vármegyehatáron.

E. microphylla (EHRH.) SW. Terézhalmi erdő.

Listera ovata (L.) R. BR. Ligetekben. A kiszácsi temetőben (KUP.); Újgombos és Terézhalom nyárfaligeteiben.

Neottia nidus avis (L.) RICH. Árnyas erdőkben, Bezdán a Kozorában.

Dicotyled. meae.

Salicaceae.

Populus tremula L. Újvidék mellett a FELBER-erdőben (ZORK.); *Óbecse, Árpádliget (KOV.), a Duna szigetein.

P. alba L. Vízpartokon, fővényes nedves helyeken, homokon, homokos vidékeknek őshonos fája. Bezdán, Gombos, Zombor, Szabadka, Jánoshalma, a Duna szigetein és partjain.

- P. nigra* L. Ugyanott nagyobbára ültetve. Mindhármát utak szegélyezésére is használják.
- P. canescens* SM. (*alba* × *tremula*). ZORKÓCZY Péterváradról közli. A Duna szigetein is valószínűleg előfordul.
- P. italica* (DUROI.) MCH. Utak szegélyezésére használják, ritkábban tanyák és urasági kastélyok szegélyezésére.
- P. deltoidea* MARSH. (*P. monolifera* AIT., *P. canadensis* MCH.) és *P. balsamifera* L. Ültetve homokon, néha sétatutak mentén.
- Salix alba* L. A Duna mentén és a szigetekeken uralkodó fa. Vármegyehatáron is otthonos.
- S. excelsior* HOST (*alba* × *fragilis*). Gombos a vasúti állomás közelében.
- S. triandra* L. A Duna partján (Újvidék) és a szigetekeken (Élő-sziget, Czigánysziget).
- S. fragilis* L. Vízpartokon, ligetekben s a Duna-szigetek füzesekben (ZORK.).
- var. *discolor* KERN. Duna melletti füzesek, Újvidék m. (KUP.).
- S. purpurea* L. Ugyanott és Gomboson a parton.
- S. daphnoides* VILL. Homokon ültetve, futóhomokon is bevalik. Hamvasszínű ágaival feltűnő növény.
- S. rosmarinifolia* L. Homokos területeink teknőszerű bemélyedéseiben, Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka.
- S. viminalis* L. A Duna partján, elég ritka. Gombos és Bezdán között.
- S. cinerea* L. Nedves réteken, mocsarak szélén s vizek partján, Bezdán, Gombos, Zombor, Verbász, Regöcze.
- S. babylonica* L. Sirok mellé ültetik; ma azonban alig ültetik, mert igen nagy árnyékot tart és így mellette más növényt nem lehet a sírokra ültetni.

Juglandaceae.

Juglans regia L. Kertekben és szőlőkben művelik, Zombor város Bezdán felőli országútja diófákkal van szegélyezve.

Betulaceae.

- Carpinus Betula*: L. Erdők alkotó fája, de csak szórványosan, Futak (ZORK.); Alsókabol, Bezdán a Kozorában.
- Corylus Avellana* L. Erdőkben, ligetekben s bokrok között, az összes dunamenti erdőkben.
- C. Colurna* L. és *C. tubulosa* WILLD. Művelik.
- Betula verrucosa* EHRH. Ültetve.
- Alnus glutinosa* (L.) DC. Ültetve Zombor: igen szép egyenes sudar termetű fákat láttam Szabadkán homoki erdőben.

Fagaceae.

- Castanea sativa* MILL. A Sikara-erdőben volt egy fa, de már kivágták.
- Quercus Robur* L. (*Q. pedunculata* EHRH., *Q. borealis* HEUFF.). Elterése: ¹⁾
- var. *macrophylla* VUKOTINOVIC. Apatin és Bukin.
- var. *longiloba* LASCH. Palánka.

¹⁾ D. BORBÁS VINCZE: «A nagy magyar Alföld tölgyei.» Közgazdasági Értesítő, VI. évf. (Jahrg.) 45. sz. (Nr.).

var. *crassiuscula* BORB., Bukin, Palánka, Glozsán, Apatin.

var. *tricuspidata* JANKA. Apatin.

var. *tardiflora* TSCHERN. Bukin, Futak, (BORB.). CHOTEK-pusztai uradalmi erdőben, 1909 szept. 19.-én. Gubacsai a *Neuroterus lenticularis*, *Cynips calycis*.

var. *brevipes* HEUFF., Apatin, Bezdán. Bukin.

var. *hiemalis* STEV., Apatin, Bukin.

var. *trichopoda* BORB.. Apatin.

var. *patellata* VUKOTINOVIC., Bukin.

var. *obconicifera* BORB. et CSATÓ, Bukin, Apatin.

var. *tubulosa* SCHU., Bukin, Apatin.

var. *borealis* HEUFF.. gyümölcse a csúcsán elhegyesedik, tehát tojás-kúpalakú. deres. Apatin.

var. *Bruttia* TEN. Bezdán, Bukin.

var. *cylindrocarpa* BORB., Bezdán, Apatin, Bukin.

Q. Kanitziana BORB.. Apatin.

Q. sessiliflora SM. ZORKÓCZY szerint előfordul szórványosan a kaboli és futaki erdőkben. BORBÁS e fára a következő megjegyzést teszi: «Csodálatos azonban, hogy a bácsmegyei tölgyesekben majd mind az a fajta nő, amely a szomszéd szerémi hegyeken ismeretes; s mégis a *Q. sessiliflora* a bácsmegyei síkon fel nem cseperedhetett. Ennek oka valószínűleg szinte a földrajzi magasságból magyarázható.» ZORKÓCZY Újvidék és környéke flórájának 94. oldalán ezen kitétel olvasható: «Dr. BORBÁS 1886 a csébi erdőben találta (*Q. sessiliflorát*)». Ez a téves állítás onnan származik, mert BORBÁS munkájában (p. 25.) azt jegyzi meg, hogy apró *Q. sessiliflora*-fákat látott a Csepel-szigeten, homokon «Csép» határában. ezt a nevet ZORKÓCZY összetévesztette a Csébi-vel, habár olvashatta, hogy BORBÁS mit tart a *Q. sessiliflora*-ról.

Q. lanuginosa (LAM.) THUILL. (*Q. pubescens* WILLD.), a tölalak előfordul Bezdán, Dernye erdőkben. Eltérései:

var. *oblongifrons* BORB., Apatin.

var. *subconferta* BORB., Bukin, Bezdán.

var. *budensis* BORB.. Bukin.

var. *latifolia* VUK., Bukin, (BORB.) Dernye.

var. *glebosa* BORB., Apatin.

var. *Vukotinovicii* BORB., Apatin, Bezdán.

Q. diversifrons BORB., Apatin.

Q. conferta KUT. (Magyar tölgy). A csébi 40 éves határerdőben.

Q. austriaca WILLD. Ez a fajta cser Bukin erdejében bőven nő tiszta csererdőt is alkot. Apatin és Bezdán erdeiben pedig mocsártölgygyel keveredik; előfordul még az alsókaboli és futaki erdőben (ZORK.)! A legszebb példányokat találjuk a bezdáni erdőben a kozorai csárda közelében, nem messze az erdészlaktól.

BORBÁS a magyar Alföld tölgyeire és így a bácskaiakra is a következő megjegyzést fűzi: Legfelölőbb a magyar Alföld erdeiben a makknak szokatlan nagyra növése, a minőt északibb vagy hidegebb vidék flórájában hiába keresünk.

Egy másik sajáttság a gyümöles kocsánjának megnyúlása (apostasis) úgyannyira, hogy azok az alakok, melyeket mint «*sessiliflora*» (*Robur*)-kat ismerünk, hazánk déli részén tetemes hosszúságú gyümöleskocsányokat viselnek.

Nevezetes az íz fanyarságának a megszelídülése is a *Q. Robur* kivételével.

Ulmaceae.

Ulmus laevis PALL. A Duna-parton és a szigetek erdeiben (Czigánsziget), Zomborban a parkban, Szabadkán erdőkben kevés, valószínűleg ültetve.

U. glabra MILL. Ugyanott.

U. australis L. és *U. occidentalis* L. A Bácskában utczák szegélyezésére és parkokban használják. Alig van más árnyékkadó fánk, amely oly szépen tenyészne, mint ez, azért Zomborban az összes újabb fásításra szoruló utcákat ezzel ültetik. A homokon úgy a paliesi parkban, mint Szabadkán az erdőkerülőlak közelében levő erdőben igen szép példányokat találunk, különösen *U. australis*-ből: az utóbbi helyen szokatlan ölnyi vastagságú fát is láttam, mely állítólag Mária Terézia idejéből való (Erre a fára Kiss FERENCZ erdőfőtanácsos hívta fel figyelmemet). Szikesen nem nagyon boldogul, így a szerb temetőben alig cseperedhetett fel.

Moraceae.

Morus alba L. és *M. nigra* L. Selyemtenyésztés ezéjából művelik; könnyen elvadulnak (titeli fensíkon); idősebb korban a szikesedést elég jól bírják (Gádor).

M. rubra L. és *M. papyrifera* (L.) = *Broussonetia papyrifera* L. Kertekben ültetik; az utóbbi nagyon kedveli a bácskai klímát, azért tetemes hosszúságú fává nő meg, gyakran el is vadul, pl. a Hadiszigeten (Zork.).

Ficus Carica L. Művelik s néhol elvadul.

Cannabis sativa L. Nagyban művelik (különösen az általános részben fölemelt helységekből); olykor elvadul, így a Duna-szigeteken és a homokon (Terézhalom, Szabadka).

Humulus Lupulus L. A Duna-part és a szigetek kúszó növénye. Művelése értékénél fogva mind nagyobb teret nyer.

Urticaceae.

Urtica urens L. Művelt és parlaghelyeken, Verbász, Zombor, Bezdán, stb.

U. dioica L. Ugyanott; ahol az ember letelepszik, nemsokára egyike vagy másika már megjelenik. A Bácskában messziről sem oly gyakoriak, mint a hegyvidéken.

Parietaria officinalis L. A dunamenti erdőkben annyira elterjedt, hogy ezekre jellemzőnek mondható; parlaghelyeken, falak mellett is közönséges, *Obecse, Árpádliget (Kov.).

Santalaceae.

Thesium linophyllum L. Napos, gyepes helyeken, Óbecse (Kov.); Csatavér.

Th. ramosum HAYNE. Homokos mezőkön, Alsókabol, Sajkásszentiván, Tündéres (ZORK.); Bácsalmás, Mélykút, Jánoshalma, Vármegehatár, Tompa, Szabadka.

Loranthaceae.

Viscum album L. Erdei fákön élőködik, *Óbecse (Kov.); Alsókabol, Bács, Bezdán.

Loranthus europaeus JACQ. Tölgyfákön s olykor hársfákön élőködik (ZORK.).

Aristolochiaceae.

Aristolochia Clematitis L. Mesgyéken, ligetekben, erdőszeleken Újvidék környékén közönséges (ZORK.). Petrőcze és Ófutam a vasút mentén.

A. Sipho L'HERIT. Lugasnak művelik.

Asarum europaeum L. Erdőkben. A bezdáni régi erdőben nagyon ritka.

Polygonaceae.

Rumex Acetosella L. Homokos és löszmezőkön, Nagybaracska, Szabadka, titeli fensikon.

var. *tennifolius* WALLR. Jánoshalmán.

var. *multifidus* DC. Ugyanott.

R. Acetosa L. Kaszálókön, legelőkön, Alsókabol, Futak, Bezdán, Szabadka. Kertekben is művelik.

R. maritimus L. Mocsarak partjain, Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); Alsókabol, Hadisziget (ZORK.): szikes mocsarak szélén is nő.

R. limosus THUILL. Nedves, szikes réteken úgy a homokos (Tompa, Szabadka), mint az agyagos talajon [Bezdán, Zombor, Kiszács (KUP.)]. Lösztalajon (Kula).

f. *atropurpureus* ASCH. Kiszács m. (KUP.).

R. pulcher L. Műveletlen, parlaghelyeken, utakon, Újvidék és Futak között (ZORK.): Gádor, Zombor, Szabadka, Kishegyes, a Duna szigetein (Czigánysziget).

R. conglomeratus MURR. Vízpartokon, utakon s parlaghelyeken közönséges, Temerin, Zombor: szikeseken Apatin.

R. nemorosus SCHRAD. A kovílyi és futaki erdőkben, a futaki grófi parkban s a viziesi úton (SCHNELL.); Apatin, Bezdán, Vajszka, Szabadkán a Körözszerdő mellett.

R. crispus L. Művelt és parlaghelyeken, Titel (FEICHT.); Újvidék, Nemesmilitics, Madaras, Szabadka.

R. linguatula SCHUR. Nedves, szikes árkokban, Apatin.

R. hydrolapathum HUDS. A kaboli rétség és a Hadisziget mocsaraiban (ZORK.); a Ferencz- és Ferencz József-csatorna mentén.

- R. silvester* (Lam.) WALLR. Művelt és parlaghelyeken. Zombor város utcaiban, Gomboson a Duna mellett, Madaras, Szabadka.
R. odontocarpus (SÁNDOR) BORR. Madaras, Szabadka környékén.
R. Patientia L. Mesgyéken, mezei utak mellett, Gomboson a Duna mellett, Kula, Felsőhegy.
R. scutatus L. Kertekben művelik.
R. limosus × *odontocarpus*? Kiszács m. (KUP.).
Polygonum amphibium L. Álló és lassan folyó vizekben, mocsarakban és árkokban, Újvidék (ZORK.); Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.).
 f. *terrestre* Kiszács m. (KUP.).
P. lapathifolium L. Művelt és parlaghelyeken s vízpartokon közönséges, Újvidék és környékén (ZORK.)! Újvidék m. (KUP.).
P. Persicaria L. Ugyanott, továbbá Újvidék és a Tisza között a római sánczokon (FEICHT.).
P. Hydropiper L. Ugyanott és a bajai tápasatorna mentén.
P. graminifolium WIERZB. Újvidék és Káty töltésén. Boldogasszonyfalva tarlókon (FEICHT.).
P. aviculare L. Utezákon, utakon igen közönséges növény, a szikésekre is átmegy; igen változó növény.
P. arenarium W. K. Futóhomokon, Bácsalmás. Jánoshalma, Tompa, Szabadka; kötöttebb homokon Sajkásszentiván, Tündéres (ZORK.); Nagybaraeska, löszön Feketehegyen; *Obecse alsóréti (KOV.).
P. Bellardi ALL. Utak mellett homokon, Halas közelében.
P. dumetorum L. Sövények mellett, bokros helyeken, közönséges.
P. Convolvulus L. Művelt talajon, utak mellett, kerítések, töltések mentén közönséges, Obecse (KOV.); homokon Szabadka.
P. orientale L. Kertekben művelik.
P. Fagopyrum L. Művelik és gyakran elvadul.
Rheum Rhaponticum L. és *R. undulatum* L. Dísznövények.

Chenopodiaceae.

- Polycnemum arvense* L. Parlag- és művelt helyeken, néha szikéseken is. Zombor, Apatin, stb.
P. majus A. BR. Titeli fensíkon.
P. Heuffelii LÁNG. Homokon, Mélykút és Halas között.
P. verrucosum LÁNG. Homokon, Halas és Szabadka között.
Beta vulgaris L. Nagyban művelik.
Chenopodium Botrys L. Utakon, s házak körül parlaghelyeken Újvidék környékén (ZORK.); Obecse és Szenttamás között kavicsrakásokon (KOV.).
Ch. Bonus Henricus L. Ugyanott falvak körül (ZORK.).
Ch. polyspermum L. és var. *acutifolium* KR. Nedves helyeken ugyanott (ZORK.).
Ch. Vulvaria L. Ugyanott és Kiszács (KUP.).
Ch. hybridum L. Ugyanott kertekben, Titel (FEICHT.); Kiszács m. (KUP.).

Ch. urbicum L. Ugyanott.

Ch. murale L. Ugyanott.

Ch. rubrum L. Ugyanott, különösen nedves szikes talajon, titeli fensík Tisza felőli oldalán. Zombor. Nemesmilitics, Gádor.

var. *crassifolium* SCHRAD. Sajkásszentiváni és zombori határban.

Ch. foliosum (MENCH.) ASCHERS. (*Blitum virgatum* L.). Művelik, néha elvadul, amikor kerítések falán, Óbecse (KOV.), majd szikes tavak partján nő, Gádor, stb.

Ch. capitatum (L.) ASCHERS. Művelik.

Ch. ficifolium SM. Ritkább növényünk, mely a Duna-szigeteken, Bezdán és Mohács között nő.

Ch. opulifolium SCHRAD. Parlaghelyeken Újvidék környékén (ZORK.).

Ch. album L. Kertekben, parlagokon, kapás növények között a legközönségesebb laboda; néha szikesek szélére is beférkőzik.
var. *viride* L. Újvidék m. (KUP.); titeli fensíkon.

Ch. glaucum L. Inkább szikes helyeken fordul elő, Kiszács m. (KUP.); Gádoron, Szabadkán, stb.

Spinacia oleracea L. Konyhakertekben művelik.

Atriplex hortense L. Kertekben művelik; de kerítések körül s parlaghelyeken gyakran elvadul (ZORK.).

A. nitens SCHK. Parlag- és művelt helyeken Újvidék, Futak (SCHNELL.).

A. litorale L. Szikeseken Alsókabol (ZORK.); Apatin, Bezdán, Monostorszeg.

A. tataricum L. Parlaghelyeken marhaállások közelében, szikeseken, kiszikkadt pocsolyákban nő (Apatin); Zsablya Alymaska-bara (FEICHT.).

A. roseum L. Rómtalajon, parlagokon közönséges, római sánczok Újvidék közelében (ZORK.).

A. hastatum L. Szikes talajon Alsókabol (ZORK.); a sajkásszentiváni határban (FEICHT.); Tündéres (FEICHT.); Zombor, a Mosztonga mentén, Nemesmiliticsen.

ssp. *microspermum* (W. K.). Nemesmiliticsen szikesen, Bezdán, Ludas-pusztá

A. oblongifolium W. K. Tarlókon Boldogasszonyfalva (FEICHT.).

A. patulum L. Szikesen, Zombor.

Camphorosma ovata W. K. Szikesekinknek legszívósabb növénye. Vakszikes foltokon, úgy a kemény agyagos, szikes talajban, mint a puhább homokos talajban is előfordul.

Kochia prostrata (L.) SCHRAD. Szikes legelőn Kabol (ZORK.); Titel (FEICHT.); a titeli fensík jellemző növénye.

K. arenaria (G. M., SCH.) ROTH. Homokos helyeken Kabol, Sajkásszentiván és Tündéres (ZORK.); lazán kötött homokon, János-halma, Vármegye-határ, Tompa, Szabadka.

- K. scoparia* (L.) SCHRAD. Művelik; mesgyéken. parlaghelyeken elvadul: Zsablya, Alymaska-bara közelében, Újvidék és Kátya töltése mentén (FEICHT.); Zombor, Palics.
- K. sedoides* (L.) SCHRAD. Kábol szikes helyein (ZORK.).
- Corispermum canescens* KIT. Homokon Kőröszerdő közelében.
- C. nitidum* KIT. Futóhomokon, néha lazán kötöttön is, Nagybaraeska. Jánoshalma Vármegye határ, Tompa, Szabadka, Ludaspuszta.
f. *purpurascens* HOST. Ugyanott.
- Salicornia herbacea* L. Nedves szikesen Óbecse környékén (KOV.).
- Suaeda maritima* (L.) DUM. Kábol szikes legelőin (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Gádor. Őrszállás. Palicsi-tó környékén. Az utóbbi helyen növe egyes példányok sokban hasonlítanak a *pannonica* G. BECK.-hez.
- Salsola Kali* L. Homokos parlaghelyeken, vetésekben Kiszács m. (KUP.); Újvidék és a Tisza között levő római sánczokon (FEICHT.); titeli fensíkon, Tiszakálmánfalva és Alsókábol között, futóhomokon Nagybaraeskan, stb.
- S. Soda* L. Zombor, Ivánaeska-bara környékén (POPOVITS DÖME); Kábol szikes partjain s parlaghelyeken (ZORK.); *Óbecse (KOV.); nedves szikeseken Gádoron tömegesen.

Amarantaceae.

- Amarantus retroflexus* L. Művelt és parlaghelyeken közönséges, Újvidék környékén (ZORK.); római sánczok, Újvidék és a Tisza között (FEICHT.); titeli fensíkon, Nagybaraeskan, Tompán, stb.
- A. albus* L. Amerikai gyom. Óbecse (KOV.); Zombor, Nemesmilitics, Szabadka, stb.
- A. viridis* L. Ugyanott, Újvidéken kerítések mellett (ZORK.); Verbász.
- A. caudatus* L., *A. paniculatus* L. Kertekben, temetőben, néha elvadulnak. Gomphrena- és Celosia-nemek több fajtát kerti virágul művelik.

Portulacaceae.

- Portulaca oleracea* L. Homokos parlagokon igen gyakori, Kiszács (KUP.); Újvidék szőlői között. Gombos. Nagybaraeska, Szabadka, stb. Több változatban kertekben tenyésztik.

Caryophyllaceae.

- Agrostemma Githago* L. Szántóföldeken gabona között közönséges.
f. *albiflorum* KUPCSOK. Kiszács (KUP.).
- Silene Otites* (L.) SM. Homokos halmokon, mesgyéken Alsókábol. Sajkásszentiván, Futak (SCHNELL. és ZORK.); *Óbecse (KOV.); teleeskeai dombokon, Kishegyesen; Szabadka, Nagybaraeska, futóhomokon.
- S. parviflora* PERS. (panicula pubescenti-scabra). Római sánczokon Újvidék és a Tisza között.
- S. vulgaris* (MSCH.) GARCKE (*S. inflata* SM.). Mesgyéken, bokrokban Kiszács (KUP.); mezei utak szélén Újvidék (ZORK.); Zombor

Sikara felé, Hódság, Kishegyes, Szabadka (keskeny levelekkel), Palics.

S. conica L. Homokos helyeken, gabona között Kabol, Sajkásszentiván (ZORK.); Nagybaracska, Regőcze, Madaras, titeli fensík.

S. nemoralis W. K. Fűves helyeken a titeli fensíkon.

S. multiflora (EHRH.) PERS. A futaki erdő tisztásain és a Hadiszigeten (ZORK.).

S. dichotoma EHRH. Szántóföldeken *Óbecse (KOV.).

S. longiflora EHRH. Nedves homoki kaszálókon és legelőkön Kiszács (KUP.); Bácsalmás, Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka, Palics felé, stb.

S. nutans L. Erdőszélen, Bezdán kozorai erdőben; Kamenitzen.

S. Armeria L. Művelik, néha elvadul.

Lychnis coronaria (L.) DESR. Erdők szélén, tisztásokon Kabol!, Futak (ZORK.); Dunacséb, Bács, Bácsordas, Dérnye, Apatin. Bezdán. Kertekben is művelik.

f. albiflora ENTLEUT. (fehér virággal). Bezdán kozorai erdőben.

L. flos cuculi L. Dunamenti nedves kaszálókon Kabol, Futak, Hadisziget (ZORK.). Bezdán, Apatin, valamint nedves homoki kaszálókon, a homok felé ritkul, Madaras, Szabadka, Körözs-erdő. Előfordul fehér virággal is. Eger vidékén telt alakban fordul elő (lásd a Bükk és körny. fl.), amiből következik, hogy a *Caryophyllaceae*-k nagy hajlandóságot mutatnak a teltségre. Szép kerti növény válnék belőle.

L. chalcidonica L. Kertekben művelik.

Melandryum noctiflorum (L.) FR. Erdőszéleken, irtások közt Futak (SCHNELL.).

M. viscosum (L.) ČELAK. Futaki erdőben (ZORK.).

M. album (MILL.) GARCKE. Utak, vasúti töltések mentén, mesgyéken közönséges.

Cucubalus baccifer L. Erdőszéleken, bokrok között. ligetekben Kabol, Sajkásszentiván, Hadisziget (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Zombor.

Gypsophila muralis L. Nedves szántóföldeken, kiszikkadt pocsolyákban, szikeseken, Újvidék. Kabol!, Futak, Hadisziget (ZORK.); Óbecse (KOV.); Bogyán, Dérnye, Bezdán, stb.

G. arenaria W. K. In com. Bács (HELFF. 32.: *fastigiata*); Újvidék homokos szőlőkertjeiben (ZORK.)!; Nagybaracska.

G. paniculata L. Futóhomokon, homokhalmokon Kabol, Sajkásszentiván s a római sánczokon, Madaras, Jánoshalma, Terézhalma. Vármegyehatár, Halas.

Kohlruschia prolifera (L.) KTH. var. *diminuta* (WOLFNER). Mesgyéken, gyepes helyeken. vasúti töltések mentén (homokon), Futak (ZORK., SCHNELL.); Nagybaracska. Regőcze, Madaras, Jánoshalma, Szabadka.

Vaccaria segetalis (NECK.) GARCKE. Kiszács (KUP.). A futaki és kaboli erdőtisztásokon, Hódság, Zombor.

V. grandiflora (FISCH.) JAUB. et SPACH. Ugyanott.

Dianthus Armeria L. Doroszlói erdőben.

var. *Armeriastrum* WOLFNER. Kabol!, Futak (SCHNELL.).

D. barbatus L. Erdőkben, ligetekben s utak mellett Újvidék környékén (ZORK.).

Dianthus diutinus KIT. Homokon Vármegye határ és Jánoshalma között.

D. sabuletorum HEUFF. Laza homokos talajon, erdők tisztásain, Kabol, Sajkásszentiván mesgyéin, a futaki erdő tisztásain (*D. carthusianorum* L. var. *atrorubens* ALL. néven) ZORK.; bezdáni erdő, Zombor Sikara és kistemető mellett, Regőcze, homokos dombokon, Vármegye határ, Szabadka, Kamenitz (*D. intermedius* BOISS. néven) PRODAN. A titeli fensíkon is előfordul ehhez hasonló növény, de ez már *D. giganteus* D'URV. felé húz. miért is utóbbi néven közöltem, habár inkább középalknak tekinthető a *D. sabuletorum* és *giganteus* között. *D. giganteiformis* BORB. hoz közeledik.

D. superbus L. A Hadisziget nedves rétjein (ZORK.).

D. serotinus W. K. Futó- és lazán kötött homokon Nagybaraeska, Jánoshalma, Vármegye határ, Szabadka, Ludaspuszta.

Saponaria officinalis L. A futaki s kaboli erdő tisztásokon (ZORK.): utak mentén nedves helyeken Zombor, Apatin, stb.

Stellaria aquatica (L.) SCOP. Vizek mentén, nádasok szélén közönséges.

S. media (L.) VILL. Művelt és parlaghelyeken közönséges.

S. neglecta WEIHE. Zombori árkokban.

S. Holostea L. Erdőkben és bokrokban Futak (ZORK.): Óbecse, Árpádliget (KOV.); Bezdán.

S. palustris RETZ. Nedves réteken, árkokban és mocsarakban, Újvidék környékén (ZORK.).

S. graminea L. Gyepes helyeken, mesgyéken, Vajsza, Futak, Bezdán.

Cerastium brachypetalum DESP. Napos, füves helyeken, Dérnye, Bezdán.

C. vulgatum L. Legelőkön, gyepes helyeken, Zombor Ferencz-esatorna mentén, vajsza és bezdáni erdőben.

C. caespitosum GILIB. f. *glandulosum* (BOENNIGH). Dérnye, Bezdán.

C. semidecandrum L. Gyepes helyeken s homokos halmokon, Sajkásszentiván (ZORK.): Alsókabol, Apatin.

C. glutinosum FR. var. *pumilum* CURT. Homokon, Vármegye határ.

C. arvense L. Vasúti töltésen, Újvidéken.

C. anomalum W. et K. Nedves szikeseken és szikes kaszálókon és tarlókon, Óbecse (KOV.); Alsó- és Felsőkabol, Káty, Ófutak, Vajsza, Dérnye, Bácsordas, Apatin, Zombor, Órszállás, Gádor, Regőcze.

Holosteum umbellatum L. Köfalakon, parlagokon, művelt helyen. var. *Heuffelii* WIERZE. Ugyanott.

Moenchia mantica (L.) BARTL. Gyepes helyeken, Bácsordas és Dernye között a vasút mentén levő réteken, Petrőcze és Ófutak között a vasúti töltésen.

Sagina procumbens L. Nedves, mocsaras helyeken, futaki erdő s a Hadiszigeten (ZORK.); Zombor kövezetén.

Minuartia setacea (THUILL.) FRITSCH. Homokos mezőkön, János-halma, Madaras, Terézhalom, Vármegyehatár, Halas.

M. verna (L.) HIERN. Homokos és löszlegelőkön, Kabol, Sajkás-szentiván, titeli fensíkon (ZORK.); *Óbecse (Kov.), Ludaspuszta.

M. glomerata (M. B.) Ludaspusztán, Palicson, homokon.

Arenaria serpyllifolia L. Homokos, gyepes helyeken közönséges.

A. leptoclados Guss. Homokos mezőkön, Madaras, Jánoshalma, Terézhalom, Vármegyehatár, Halas.

Mochringia trinervia (L.) CLAIRV. Nedves, árnyékos erdőkben, futaki erdőben és a Hadiszigeten (ZORK.); *Óbecse, Árpádliget (Kov.); Vajszka, Bezdán.

Spergula arvensis L. Gabona között, Újvidék (ZORK.); *Óbecse (Kov.).

Spergularia marginata (DC.) KITTEL. Szikes legelőkön, Zombor, Apatin, Madaras.

S. rubra (L.) PRESL. Ugyanott, kevésbé szikes helyen.

S. salina PRESL. Homokos szikeseken, Palicsi-tó, Fehértó és Ludastó partján.

Herniaria incana LAM. Titeli fensíkon (Kov.).

Scleranthus annuus L. Legelőkön, Kaszálókon, Madaras, Dernye, néha szikesekre is átmegy; Bácsordas.

S. collinus HORRUNG. Óbecse (Kov.). Alighanem a *S. annuus* szinonimja.

S. perennis L. Réteken, mesgyéken, a futaki erdő tisztásain és Futakon (ZORK. és SCHNELL.); Madaras.

Nymphaeaceae.

Castalia alba (L.) WOODW. et WOOD. Álló és lassan folyó vizekben és mocsarakban Újvidék mellett FELBER-erdő. Hadisziget, kátyi és kaboli rétség (ZORK.); Ferencz-, Ferencz József-csatornában, Bezdán, Apatin, a Tisza holtágaiban.

Nuphar luteum (L.) SMITH. et SM. Ugyanott, a Tisza holtágaiban (Kov.); Kiszács (KUP.).

N. sericeum LAMG. A Tisza mocsaraiban Bácsföldvár és Óbecse között (ZORK.); *Óbecse (Kov.).

Ceratophyllaceae.

Ceratophyllum submersum L. Álló és lassan folyó vizekben a kaboli és kátyi rétségben, a Hadiszigeten (ZORK.); Ferencz- és Ferencz-József-csatornában, stb.

C. demersum (L.). Ugyanott; Újvidék és Kátya töltése mentén (FEICHT.).

Ranunculaceae.

Paeonia peregrina MILL. Teljes virágú alakjait kertekben művelik.

P. Moutan Sims. Attelelő díszeserje, parkokban ültetik.

Caltha cornuta SCH. N. et K. Nedves, mocsaras réteken. Újvidéken (ZORK.).

C. palustris L. néven. Óbecse (Kov.); Madaras, körörszi legelők, Vadászlak, Bácsalmás, stb.

Helleborus odoratus W. et K. A dunamenti erdőkben, Alsókaból, Futak, Vajszka, Bezdán, Apatin, átmegy Erdődre is, a hol a Dunát környékező magaslatokon fordul elő.

Nigella arvensis L. Szántóföldeken, tarlókon közönséges.

N. sativa L. Művelik, néha elvadul.

N. damascena L. Dísznövény déli Európából.

Isopyrum thalictroides L. Doroszlói erdőben.

var. *glanduligerum* PETERM. Kiszács (KUP.).

Delphinium consolida L. Szántóföldeken gabona közt közönséges.

D. orientale GAY. Gabona között Kiszács (KUP.); Zombor Ferenczsatorna mentén, Kula, Cservenka, Csantavér, titeli fensík.

D. Ajacis L. Kertekben művelik, néha elvadul.

Aconitum Störkeanum REHB. Dísznövény.

Anemone ranunculoides L. *Óbecsén (Kov.); Futakon az alsó erdőben bőven.

A. nigricans (Störk) FRITSCH. Kötött és futóhomokon, Bácsordas, Szabadka, Jánoshalma, Vármegyehatár.

Clematis integrifolia L. Nedves réteken, bokrokban, *Óbecse (Kov.); Futak (SCHNELL.); Újgomboson az állomással szemben.

C. Vitalba L. Bokros helyeken, erdők körül, kúszó növény. A Duna mellékén (Kov.)!

C. recta L. Dunaszigetekben (ZORK.). *Óbecse (Kov.).

C. flammula L. Kertekben művelik.

Myosurus minimus L. Szikes, nedves legelőkön, kiszikkadt szikes mocsarakban, pocsolyákban, FELBER-erdőben és a Hadiszigeten. (ZORK.); Alsókaból, Káty, Futak, Dérnye, Bácsordas, Zombor, Gádor, Őrszállás, Regőcze.

Ranunculus orthoceras (DC.). Vetésekben a *titeli fensíkon.

R. aquatilis L. Álló és lassan folyó vizekben, Bezdán, Dérnye, Bácsordas, Doroszló.

var. *homophyllus* NEILR. A kaboli mocsarakban (ZORK.).

R. paucistamineus TAUSCH. Mocsarakban, tócsákban, Újvidék (KUP.); Zombor a Mosztongában, Madaras, Ludastó.

R. circinatus Sibth. Álló és lassan folyó vizekben, Regőcén, Ferencz- és Ferencz József-csatornában, Tiszakálmánfalva és Kábol között.

R. Ficaria L. Nedves helyeken, erdőkben, erdőirtásokban közönséges. Bácsszentivánon 5 kehelylevéllel is található.

var. *calthaeifolius* (REICHENB.) BL. N. SCH. Doroszlói erdőben.

- R. illyricus* L. Legelőkön és mesgyéken, bezdáni erdő szélén, Regőcze (a szerb temetőben), Madarason dombokon, Palicsan a parkban, titeli fensíkon
- R. pedatus* W. K. Szikes és nem szikes kaszálókon és legelőkön, kaboli s a futaki (!) erdő szélein és tisztásain (ZORK.); Bezdán, Apatin, Zombor.
- R. lateriflorus* DC. Szikes mocsarakban és pocsolyákban, árkokban, Alsókabol, Futak, Vajsza, Bácsordas, Apatin, Bezdán.
- R. ophioglossifolius* VILL. Bezdáni erdő mocsaraiban: Kigyós és «Tulipános» erőkben. A mocsarak lecsapolásával mind kisebb térre szorul. Szikes pocsolyákban is előfordul.
- R. polypkyllus* W. K. Úgyanott és a monostorszegi zombékosban a vasúti állomással szemben.
- R. Lingua* L. Kabol és a Hadisziget nedves rétjein és nádasaiban (ZORK.); a futaki rétségben (SCHNELL.); Zombor és Bácskertes nádasaiban.
- R. Flammula* L. Nedves réteken és nádasokban. Kabol és a Hadiszigeten (ZORK.).
- R. sceleratus* L. Mocsarakban, ártereken, szikes árkokban és mélyedésekben közönséges; a kissé szikes helyeket sem kerüli. Kiszács m. (KUP.).
- R. bulbosus* L. Parlag- és bokros helyeken, Újvidék környékén (ZORK.).
- R. sardous* CR. var. *mediterraneus* GRISEB. Legelőkön, nedves, szikes szántóföldeken, Temerin. Kabol, Futak. Hadisziget (ZORK.), Újvidék, Vajsza, Bácsordas, Dérnye, Bezdán, Apatin, Gádor, Zombor, stb.
- R. repens* L. Árkokban, nedves réteken, mocsarak szélén közönséges.
- R. polyanthemus* L. Legelőkön, erdei tisztásokon, mesgyéken, bokrokban közönséges, Újvidék, Zombor, Szabadka, Csantavér, stb.
- R. arvensis* L. Vetések közt, az újvidéki bara mellett, Futakon (SCHNELL.); Doroszló, Zombor, stb.
var. *tuberculatus* DC. Úgyanott.
- R. cassubicus* L. Begván, Bácsordas erdeiben.
- R. acer* L. Réteken, kissé nedves helyeken elég közönséges.
- R. Steveni* ANDRZ. Szerémségben, erdők szélén Cserevics, Kamenitz.
- R. Frieseanus* JORD. Zombor a Mosztonga mentén, Gombos nedves helyeken.
- Thalictrum aquilegifolium* L. Erdők szélén, bokros helyeken, a Duna vidékén (Kov.); *Óbeese (Kov.); Futakon (ZORK.); Alsókabol, Bács erdejében.
- Th. majus* CR. Kiszács, a futaki út mentén cserjés helyeken (KUP.).

Th. flexuosum BERNH. Legelőkön, bokros helyeken. Kiszács (KUP.); római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Futak alsó erdő, Bezdán, Zombor, Kula, Verbász, Mélykút, Jánoshalma, Szabadka, titeli fensík.

Th. flavum L. Nedves réteken, Futak, Hadisziget (ZORK.); Kiszács (KUP.); az összes Dunaszigetekben szokatlan nagyra nő s levelei óriásak; továbbá Bezdán, Gombos.

Th. angustissimum CR. Vizenyős, homokos kaszálókon, körörszi kaszálókon.

Th. minus L. Kiszács környékén, utak mentén gyakori (KUP.).

Adonis vernalis L. Kábol, sajkásszentiváni és a futaki erdő tisztásain (ZORK.); *Óbecse (KOV.); bezdáni erdő szélén, Madaras legelőin, Ludastó emelkedettebb partján, Jánoshalma és Vármegyehatár homokos dombjain gyakori. Néhol a szikes legelők szélére is beférkőzik (Kabol).

A. flammea JACQ. Vetések között, Kiszács (KUP.); Zombor és a Duna mentén; Bács, Bácsordas, Dérnye.

A. aestivalis L. Vetésekben elég gyakori. Kiszács (KUP.); Futak, Zombor, Verbász, Madaras, Jánoshalma, Szabadka.

Barberidaceae.

Barberis vulgaris L. Vetések szélén, Madarason.

Mahonia aquifolium NUTT. Díszeserje, Vadon a vaskapui vasúti állomás közelében és a vajszakai erdőben *Ilex aquifolium* társaságában nő.

Magnoliaceae.

Liriodendron tulipifera L. Dísznövény.

Calycanthaceae.

Calycanthus floridus L. Jól áttelelő díszeserje.

Papaveraceae.

Papaver hybridum L. Parlagon, művelt helyeken óbecsei határban (KOV.); Titel mellett a titeli fensíkon

P. Rhoeas L. Gabonában, némely években nagyon elszaporodik (Kula).

P. dubium (L.). Utak mellett, homokos, dombos helyeken. Újvidék és Futak között (ZORK.).

Glaucium corniculatum (L.) CURT. Mesgyéken, vetések között, utak mellett, Kiszács (KUP.); Kábol, Sajakásszentiván, Futak (SCHNELL.); Ófutak, Zombor, Regőcze.

Chelidonium majus L. Falak, kerítések mellett, árkokban közönséges.

Escholtzia californica L. Díszvirág.

Corydalis cava (L.) SCH. et K. Erdőkben, *Óbecse (KOV.); Futak, Vajszka, Bács, Bácsordas, Bezdán, Apatin.

C. pumila (HOST) REICH. Bezdáni erdőben. Erdészeti lak mellett a régi erdőben, közel az országúthoz.

Fumaria officinalis L. Parlag- s művelt helyeken. Kiszács mellett (KUP.).

F. prehensilis KIT. Kabol, Sajkásszentiván mesgyéin, erdőtisztásain, a titeli fensíkon (ZORK.); Óbecse (KOV.); Zombor, Bezdán, Apatin.

Diclytra spectabilis DC. Kerti virág.

Cruciferae.

Lepidium campestre (L.) R. BR. Mesgyéken, vetések között, Kiszács m. (KUP.); Újvidék.

L. draba L. Utak mellett s parlaghelyeken, néha szikések szélére is beférkőzik. Kiszács m. (KUP.); Zombor. Gádor, Regőcze. Jánoshalma, Felsőhegy, Temerin.

var. *macrodontum* BORB. (foliis glabratiss argutissime dentatis). Gádori szikéseken.

L. crassifolium W. K. Szikéseken, Alsókaboli kolostor erdőtisztásain, Gádor, Őrszállás és Regőcze között tömegesen, Ludastó környékén és Királyhalom felé.

L. perfoliatum L. Gyepes helyeken, szikes kaszálókon, utak mentén, Alsókabol, Sajkásszentiván (ZORK.); Kiszács (KUP.); Zombor. Bezdán. Apatin.

L. sativum L. Művelik és néha elvadul.

L. rupestre L. Falakon, parlag-, művelt helyeken és szikéseken (Alsókabol, Bezdán).

L. graminifolium L. Nedves, homokos helyeken, Óbecse (KOV.).

Coronopus didymus (L.) SM. Utak mentén, szikes árkokban, Kiszács (KUP.); Zombor, Kula és Verbász között a Telecskán és a titeli fensíkon.

Thlaspi perfoliatum L. Gyepes helyeken, kaszálókon, Sajkásszentiván, titeli fensíkon! bőven (ZORK.); Futak (SCHNELL.); Gádor, Regőcze. Szabadka.

Th. arvense L. Szántóföldeken s parlaghelyeken.

Alliaria officinalis Andr. Erdőkben, Futak (SCHNELL.); *Óbecse (KOV.); Zombor a Sikarában. Bezdán. Bács. Apatin.

Sisymbrium irio (W. K.) M. B. Titeli fensík füves helyein; KUPCSOK is innen közli. Az itt talált példányok beczői majdnem 1 cm.-rel rövidebbek, mint a fruska-gorai példányok.

S. Sophia L. Parlagokon, utak mellett, kertekben közönséges, Kiszács (KUP.), Kabol, Zombor, Regőcze, Jánoshalma.

S. officinale Scop. Vasúti töltéseken, parlagokon közönséges, Tündéres (FEICHT.).

S. Sinapistrum CR. (*S. pannonicum* JACQ.). Homokos helyeken Kabol, Sajkásszentiván s a titeli fensíkon! (ZORK.); Jánoshalma. Vármegehatár, Szabadka, Kula.

S. orientale L. (*S. Columnae* JACQ.). Parlagos helyeken, utak és vasútak mentén, a római sánczokon Újvidék mellett, Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Alsókabol, Vaskapu, Bács, Kula. Zombor, Regőcze, Madaras, Feketehegy.

- S. Loeselii* L. Utak mellett, Futak (SCHNELL.).
- Myagrum perfoliatum* L. Gabona között, Kiszács, Újvidék m. (KUP.); Óbecse (KOV.); Ludaspuszta.
- Calepina irregularis* (Asso) THELL. Vetések szélén, utak mentén, Kiszács (KUP.); Újvidék (ZORK.); Óbecse (KOV.); Zombor és Szépliget között. Dernye. Gombos. Bezdán és Zombor között. Kula, Regöcze. Bácsalmás. Katymár. Jánoshalma. a titeli fensíkon.
- Isatis tinctoria* L. Mesgyéken s bokros helyeken. Óbecse (KOV.); temetőben Zombor.
- Sinapis arvensis* L. Vetésekben közönséges, különösen a Bácska középső részében (Kula. Verpelét. Cservenka) alig kiirtható gyomot képez.
- S. orientalis* MURR. Zombor és környékén szántóföldeken.
- S. alba* L. Szántóföldeken. Ófatak. Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.
- Diploclaris muralis* (L.) DC. Művelt és parlaghelyeken, Kiszács m. (KUP.); titeli fensíkon is. különösen kukoriczásokban.
- D. tenuifolia* (L.) DC. Ugyanott ugarokon. vetésekben, különösen kukoriczásokban.
- Brassica elongata* EHRH. A római sánczokon Újvidék közelében (FECHT.); óbecsei temetőben (KOV.); zombori szerb temetőben.
- B. oleracea* L., *B. Napus* L., *B. Rapa* L. Művelik, de az utóbbi kettő gyakran el is vadul, mikor is a *B. campestris* L. nevet viseli.
- Raphanus Raphanistrum* L. Vetések közt. ugarokon, vasúti töltéseken.
- R. sativus* L. Művelik konyhakertekben.
- Rapistrum perenne* (L.) BERGERET. Mesgyéken. utak szélén. vasúti töltéseken. vetésekben. a római sánczokon. Újvidék közelében (FECHT.); Kiszács és Piros (KUP.); Palics, Cservenka, stb.
- Barbarea vulgaris* (R. BR.). A Duna partjain. nedves réteken. FELBER-erdő. Hadisziget (SCHNELL.); Óbecse (KOV.).
- Roripa officinalis* (R. BR.). A Duna mentén mocsaras helyeken. a futaki rétségben (SCHNELL.); Gombosnál.
- R. Kernerii* MENYH. Az alföldi nedves szikésekre jellemző növény. Ferencz-esatoma mentén (KOV.); Alsókabol. Újvidék, Bács. Dernye, Bácsordas, Apatin, Bezdán, Zombor, Gádor, Küllöd, stb.
- R. silvestris* (L.) BESS. Nedves helyeken, árkokban közönséges.
- R. amphibia* (L.) BESS. Mocsarakban s árteres területeken. Alsókabol, Vaskapu. Dernye. Küllöd, Madaras.
- f. *longisiliqua* GODR. Küllöd.
- f. *lyrato-pinnatifida* BOBB. Bezdán.
- f. *pinnatifida* Bezdán a kozorai erdőben.
- f. *rotundisiliqua* GODR. Küllöd.
- Roripa küllödensis* PRODÁN (= *R. amphibia* (L.) R. BR. × *Kernerii* MENYH.) Magyar Bot. Lap. 1913. p. 125—126.
- Perennis. Caulis inferne fibris radicum densissime obsitus; erectus, cylindricus, fistulosus. Folia omnia exceptis supremis lyrato-pinnatifida, 3—5 (—7)-juga, exauriculata, laciniis oblongo-

linearibus integris, rarius 1—2-dentatis, lobo terminali oblongo-lineari vel subrotundo, folia suprema pinnatifida 1—2 (—3)-juga, laciniis terminalibus elongatis vel lineari-oblongis, integris. Racemus elongatus, laxiusculus. Flores magni ut in *R. amphibia*. Siliquae oblongo-lineares, paullo breviores et crassiores quam eae *R. Kernerii*, simillimae *R. amphibiae* v. *longisiliquosae*, pedicellis $1\frac{1}{2}$ —(2)-plo breviores. basi apiceque angustatae. stylo brevior et crassiusculo ornatae, pedicelli distantes sub angulo recto inserti. siliculae tamen saepe sursum flexae ita, ut sese cauli subparallelas exhibeant, rarius saltem inferiores horizontaliter patentes vel refracti.

Crescit in paludosis prope pagum Küllöd com. Bács-Bodrog. Legi inter parentes die 16. Maii 1912.

A *Roripa Kernerii* MENYH.-tól örökölte nagyobb fokú elágazását, lantalakú szárnyasan hasogatott leveleit, a levélszeletek szálas vagy hosszúkás szálas alakját, épségét, a megnyúlt laza virágzatot, virágkocsányoknak fölfelé ívalakban való görbülését, az alapjukon és csúcsukon kihegyesedő beczőkék alakját.

A *Roripa amphibia* befolyása mutatkozik a magasabb termekben, a szár ürességében (csövességében), hengeres alakjában (néha a legfelsőbb levelek alakjában), a virágok nagyságában s a termés-kocsányok hosszabb voltában. A beczője a két szülő beczője között áll: rövidebb a *R. Kernerii*-nél és legjobban hasonlít a *R. amphibia* var. *longisiliquosa* GODR.-hoz. Szára nem ostorindás.

Nő a küllödi mocsarakban, Bács-Bodrog megyében. Találtam 1912 május 16.-án a szülők között. A bezdáni oldalon a köhíd és a falu között.

R. austriaca (CR.) BESS. Nedves, mocsaras helyeken közönséges.

R. armoracioides TAUSCH. Kiszács mellett (KUP.).

R. hungarica (BORB.) (*R. subamphibia* × *austriaca*). A Ferencz-szatorna melletti mocsarakban, Zombor és Bácskertés között, a Duna szigetein közönséges. Ismeretesebb alakjai: f. *laevis* BORB., f. *angustifolia* BORB., f. *densissima* BORB.

R. palustris (LEYSS.) BESS. Mocsaras helyeken a Duna szigetén, ahol szokatlan nagyra nő úgy, hogy alig lehet ráismerni.

Armoracia rusticana (LAM.) G. M. SCH. Torma. Múvelik. Elvadul. Vadon *A. macrocarpus* (W. K.) néven ismeretes, Zombor.

Cardamine hirsuta L. Dunamenti erdőkben. Vajszka; Óbecse (Kov.) var. *campestris* FR. Újvidék környékén (ZORK.).

C. pratensis L. Újvidék és a Hadisziget rétjein (ZORK.); Ferencz-szatorna mentén (Zombor, stb.).

C. parviflora L. Alsókabol és a Hadisziget nedves, mocsaras rétjein (ZORK.); a Tisza mentén (Kov.); Dérnye, Bogyán, Bezdán a kozorai erdőben szikes mocsarak szélén.

Capsella Bursa pastoris (L.) MED. Parlag, művelt helyeken, utcákon, utakon, árkokban közönséges.

f. *apetala* KOCH. Zombor utcáin, kertekben, az 1915. évben igen sok volt. Úgy látszik, hogy a változó hőmérsékletű tél, a milyen az 1915. volt (januárban is virágzottak egyes példányok), nagyon befolyásolja a szirmok képződését. Voltak olyan példányok, a melyeknek a szirmlevele teljesen hiányzott, továbbá olyanok, a melyeknek szirmlevele csak félig volt meg (a rendes szirmlevélnek a felét képezték) és sok más átmeneti alak.

Camelina sativa (L.) CR. Gabonaföldeken, homokos helyeken, utcákon, kőfalakon. Újvidék. Alsókabol. Sajkásszentiván (ZORK.); Vajszka. Regőcze, Jánoshalma. Szabadka, Ludaspuszta, Titel.

C. microcarpa ANDR. Ugyanott.

Neslia paniculata (L.) DESV. Óbecsén szállási vetésekben (KOV.).

Draba nemorosa L. Alsókabol. Sajkásszentiván mesgyéin (ZORK.); Regőczén. Palicson erdőtisztáson.

D. laiocarpa RICH. (*D. Aizoon* WILBG). «Auf der Ebene des Bäeser Com. (JANKA exs.) NEILREICH l. c. p. 261.» Nem találtam meg, valószínűleg tévedés!

D. verna L. (*Erophila verna* E. MEY). Kora tavasszal a Bäeska összes kaszálóin és legelőin közönséges: még a szikesekre is letéved.

D. muralis L. A Hadisziget fővényes mezőin és halmain (ZORK.); bezdani erdő nedves, szikes, kiszikkadt legelőin.

Stenophragma Thalianum (L.) CELAK. Szántóföldeken. Zombor a Sikara-erdő felé.

Arabis Turrita L. Erdős helyeken, futaki erdő (SCHNELL); bezdani erdő.

A. auriculata LAM. Újvidék és Futak között homokos legelőkön, a titeli fensíkon! (ZORK.); Regőcze. Palics.

A. hirsuta (L.) SCOP. Gyepes helyeken, *Óbecse (KOV.); dernyeierdő.

A. nemorensis WOLF (*A. glastifolia* RICH.). Futaki erdőben (SCHNELL).

Erysimum cheiranthoides L. Parlaghelyeken *Óbecse (KOV.).

E. canescens ROTH. Homokos helyeken s legelőkön. Sajkásszentiván, titeli fensíkon! (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Palics.

E. repandum L. Mesgyéken, parlaghelyeken, vasúti töltések mentén közönséges.

E. pannonicum CR. Bokros köveces helyeken, Cserevicsen és Kamenitzen.

Cheiranthus Cheiri L. Kerti növény.

Syrenia cana PILL. et MITTERP. Homokos mezőkön, futó és kötött homokon. *Óbecse (KOV.); Nagybaracska, Bäesalmás, Jánoshalma, Szabadka, Tompa.

Alyssum alyssoides L. Napos szikár helyeken, dombokon közönséges, római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.), Kiszács m. (KUP.); Titel, Alsókabol, Zombor, Jánoshalma.

A. desertorum STAPF (*A. minimum* WILLD.). Halmokon, dombokon, mesgyéken, utak mellett Óbecse (KOV.); Kiszács (KUP.); Alsó-

kabol, Sajkásszentiván homokhalmain (ZORK.); Zombor, Kula, Regőcze, Madaras, Bácsalmás. Jánoshalma Tompa, Szabadka, Ludaspuszta, Feketehegy. Titel.

A. commutatum L. (*A. arenarium* Gmel.). Homokos buczkákon, Jánoshalma, Vármegyehatár.

A. tortuosum W. K. Futó és kötött homokon Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka, Ludaspuszta.

A. linifolium Steph. Titeli fensíkon, az 1911. évben Titeltől kezdve végig kísértem a titeli fensík tiszai oldalán. A lösz szakadékos szabad helyeit kedveli. Június 3.-án csak termésben találtam.

Berteroa incana (L.) DC. Mezőkön, parlagokon közönséges.

Echidium syriacum (L.) R. Br. Mezei utak szélén, mesgyéken, Újvidék és a Glisza között (ZORK.); Kiszács (KUP.); Óbecse (KOV.); Alsókabol, Pacsér, Zombor, Regőcze, Szabadka, néha szikesek szélére is beférkőzik.

Hesperis matronalis L. var. *runcinata* W. K. Az alsókaboli, futaki erdőben (SCHNELL.).

H. tristis L. Zombor a csatorna mentén. Szabadka a Körözszerdő közelében.

Bunias orientalis L. Újvidék és Kamenitza között a Dunaparton (ZORK.); Szabadka.

Conringia orientalis (L.) Dum. A Tisza vidékén (KOV.); Szalatornyapusztán Óbecsén (KOV.).

Resedaceae.

Reseda lutea L. Mesgyéken, homokos, gyepes helyeken és száraz lejtőkön, Alsókabol, Sajkásszentiván, Futak (SCHNELL.); római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Verbász, titeli fensíkon.

R. luteola L. Parlagos helyeken, Óbecse (KOV.).

R. Phyteuma L. Mesgyéken, száraz, homokos helyeken, Óbecse (KOV.); titeli fensíkon, Overbász, Kula, Csantavér, Kishegves, Bajmok, Zombor a Sikara mellett, Jánoshalma lösz- és homokos helyein.

Crassulaceae.

Crassula caespitosa CAVAN. (*Sedum deserti-hungarici* SIMK.). Szikes legelőkön, Alsókabol tölgyerdő tisztásain, különösen sok van a zárdá mögötti legelőkön; CHOTEK-pusztán, Apatin, Bezdán a kozorai erdő legelőin.

Sedum maximum (L.) Hoffm. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); futaki erdőben (ZORK.); bogyáni erdőben, titeli fensíkon.

S. acre L. Homokos halmokon és száraz mezőkön, római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); vertföldű és kőkerítéseken Zombor.

S. Hillebrandi FENZL. Homokon, Jánoshalma, Szabadka.

Sempervivum tectorum L. Házfödeleken és falakon.

A kaktusz-féléket leginkább eserepekben tenyésztik a következő nemekben: *Opuntia vulgaris*, *Cereus*, *Cactus flagelliformis* L., *C. speciosa* WILLD., *Cereaster*, *Maxillaria*, *Echinocactus*.
Az *Echeveria*-fajokat a szőnyegkertészetnél alkalmazzák (ZORK.).

Saxifragaceae.

Saxifraga tridactylites L. Nedves homokos legelőkön, Ujvidék és Futak között, Alsókabol, Tündéres (ZORK.); Kisköszeg.

f. *exilis* POLL. Ludaspuszta.

S. bulbifera L. A dunamenti legelőkön, Alsókabol (Kov. és ZORK.): Futak (ZORK.); Bezdán kozorai erdő; itt a szikes kaszálók szélén is előfordul.

Parnassia palustris L. *Óbecse (Kov.); nedves réteken, homokos mélyedésekben Tompán.

Philadelphus coronarius L. Dízszerje, felünket jól bírja.

Ribes Grossularia L. Kertekben művelik.

R. rubrum L. Hasonlóan művelik.

R. aureum PURSH. Dízszerje.

Platanaceae.

Platanus orientalis L. és *P. occidentalis* L. Parkokban ültetik s utak szegélyezésére használják. Zombor a vasút felé vezető úton és a Ferencz-esatorna felé igen szép platánok voltak, de nagybárra kivágták és *Celtis*-szel helyettesítették; egy néhány példányunk a vasút felé vezető úton még ez ideig is megmaradt.

Rosaceae.

Spiraea crenata L., *S. ulmifolia* SCOP., *S. opulifolia* L., *S. salicifolia* L. Dízszerjékként művelik.

Kerria japonica L. Dízszerje.

Cydonia vulgaris PERS. Kertekben, szőlőkben művelik.

Malus pumila MILL. (*Pirus malus* L.). Erdőkben, Alsókabol. Futak, Bogyán, Bezdán.

P. communis L. var. *piraster* (L.) BORKH. Ugyanott.
var. *sativa* DC. Művelik.

Mespilus germanica L. Művelik szőlőkben.

Crataegus monogyna JACQ. Erdőkben, csalitos helyeken, mesgyéken, s utak mellett, a futaki! kabol! erdőkben (ZORK.); Bezdán, Apatin, Vármegyehatár, Szabadka.

f. *pilosa* PRODAN különbözik a típustól abban, hogy termései csak félakkorák és az egész termés többé-kevésbé szőrös.

C. pentagyna W. K. Erdőkben, Futak, Kabol (ZORK.).

C. melanocarpa M. B. Ujvidék mellett a FELBER-erdőben és a Hadiszigeten (ZORK.).

C. nigra W. K. A dunai szigeteken. Hadisziget (ZORK.);! Mohács és Bezdán között több helyen, Előszigeten.

Rubus caesiuss L. Tarlókon, mesgyéken, s dunai szigeteken és a Duna partján, Gombos, Bezdán; arómai sánczokon Ujvidék közelében, Zsablya az Atymaska-bara közelében (ZORK.).

R. tomentosus BORKH. Erdőkben, bokrokban, bezdáni úton Doroszló.

R. leucophaeus P. J. M. (*R. caesiuss* × *tomentosus*). Pacsér, titeli fensíkon.

- R. idaeus* L. Kertekben művelik.
- Fragaria vesca* L. Futak erdőtisztásain közönséges (ZORK.); a római sánczokon (FEICHT.); Kishegyes.
- F. moschata* DUCH. Az előbbivel együtt terem (ZORK.). Kertekben is művelik.
- F. viridis* DUCH. Kabol homokhalmain (ZORK.); homokos legelőkön, bokrokban Jánoshalma, Vármegyehatár, Szabadka, Kula.
- Potentilla supina* L. Nedves, árteres helyeken, Kiszács (KUP.); Zombor, bezdáni erdő, Monostorszeg, titeli fensík és a Tisza között.
- P. anserina* L. Vizenyős helyeken, árokpartokon közönséges.
- P. reptans* L. Nedves réteken a Hadiszigeten (ZORK.); Zombor a városi legelőn, Verbász, Kishegyes. stb.
- P. silvestris* NECK. Erdők szélén nedves, homokos helyeken, FELBER-erdőben s a Hadiszigeten (ZORK.); bezdáni erdő.
- P. canescens* BESS. Kabol partos mesgyéin (ZORK.).
- P. Baumgarteniana* SCHUR. Újvidék a Duna partján, Apatin.
- P. arenaria* BORKH. Kiszács (KUP.); szórványosan a futaki erdőben és Sajkásszentiván homokhalmain (ZORK.); bezdáni erdő, Zombor, Jánoshalma, Csantavér, Kishegyes, Kula, Temerin, titeli fensík, stb.
- P. argentea* L. Ugyanott, néha a szikesek szélén is (Bezdan).
- P. incanescens* OPIZ. Száraz legelőkön. Tiszakálmánfalva és Kabol között, Apatin, Kula, Jánoshalma, Csantavér, titeli fensík.
- P. Wiemanniana* GÜNTH. et SCHUM. Telecskai löszön, Kula és Cservenka között, Kula és Verbász között, Csantavér.
- P. recta* L. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.): *Óbecse (KOV.); titeli fensíkon a *P. leucotricha* BORR.-hoz közeledik.
- P. leucotricha* BORR. Titeli fensíkon (KUP.).
- P. rubens* (CR.) ZIMM. Futaki erdőben (ZORK.); erdőtisztásokon, legelőkön, Zombor a Ferencz-csatorna mentén, Dérnye, Vármegyehatár.
- P. alba* L. A futaki erdőségben (ZORK.); erdőtisztásokon Bezdan, Apatin, Vajszka, Kabol.
- P. fruticosa* L. Díszeserje.
- Geum urbanum* L. Az összes erdőkben, sokszor bokrokban is.
- Filipendula ulmaria* (L.) MAXIM. A Hadisziget nádasaiban (ZORK.).
- F. hexapetala* GILIB. (*Spiraea Filipendula* L.). Fűves helyeken, mesgyéken, kaszálókon, Alsókabol, Sajkásszentiván (ZORK.); római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); Ófutak, Dérnye, Bácsordas, Bezdan, Madaras, Vármegyehatár.
- Alchemilla arvensis* (L.) SCOP. Futak erdőtisztásain (ZORK.); Bezdan erdőtisztásain.
- Agrimonia Eupatoria* L. Alsókabol, Sajkásszentiván mesgyéin (ZORK.); római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); a Ferencz-csatorna mentén több helyen.

Sanguisorba officinalis L. Réteken és mocsáros helyeken Kabolon, a Hadi-zigeten (SCHNELL.); Óbecse (KUP.); nedves homokos legelőkön és kaszálókon. Ludaspusztán a körözi kaszálókon, Tompán. *S. muricata* (SPACH.) GREILL. Vasútak mentén, szikár helyeken, Zombor és Újvidék között, stb.

Rosa canina L. f. *euroxyphylla* BORB. Gombos mellett.

f. *viridis* HASSE. Zombor Erzsébet-ligetben.

f. *spuria* PUG. Zombor határában.

f. *flexibilis* DÉS. Zombor Erzsébet-ligetben.

f. *fallens* DÉSÉGL. Zombor Erzsébet-ligetben.

f. *macroacantha* RIP. Ugyanott.

f. *glaucescens* DES. Ugyanott és Vajszkán.

f. *semibisserata* BORB. Zombor Erzsébet-ligetben.

f. *lasiostylis* BORB. Ugyanott.

f. *mucronulata* DÉSÉGL. Zombor a Ferencz-csatorna mentén.

f. *fissispina* WIERZE. Ugyanott

f. *fissidens* BORB. Zombor Erzsébet-ligetben.

R. andegavensis BAST. Zombor Erzsébet-ligetben.

R. agraria RIP. Zombor Erzsébet-ligetben.

R. dumetorum THUILL. f. *platyphylloides* DÉS. Zombor a római kath. temetőben.

f. *acutifolia* BAST. Zombor Erzsébet-ligetben.

f. *subglabra* BORB. Ugyanott.

f. *solstitialis* BESS. Ugyanott.

f. *leptotricha* BORB. Vajszka.

f. *obscura* PUG. Zombor Erzsébet-liget.

f. *semiglauc*a BORB. Kamenitz erdeinek szélén.

f. *Carioni* DÉS. GUILLOTTI. Ugyanott.

f. *implexa* GREN. Zombor a rom. kath. temetőben.

R. coriifolia FR. Zombor a Ferencz-csatorna mentén.

f. *frutetorum* BESS. Zombor Erzsébet-ligetben.

f. *venosa* CHRIST. Ugyanott.

R. cuneatifrons KUPCSOK. Zombor Erzsébet-ligetben.

R. glauca VILL. f. *imponens* RIP. Ugyanott

R. ooglauca BORB. Zombor Erzsébet-ligetben.

R. sepium THUILL. Zombor a Ferencz-csatorna mentén.

R. sepium THUILL. f. *Kupcsokiana* PRODAN.

Rami florentes inermes, petioli dense cano villosi et sparse glandulosi; stipulae angustae glabrescentes longe acuminatae margine tantum glandulosae; foliola ovato-elliptica, inferiora obovata; basi et apice acuta aut acuminata, supra glabra, obscure viridia, subtus in nervo medio densius pilosa et glandulosa, in nervis lateralibus rarius pubescentia rarissime glandulosa; bracteae glabratae longiores ovato-lanceolatae, apice foliosae; pedunculi elongati; receptaculum ovoideum: sepala post anthesim reflexa, dorse pilosula, eglandulosa; styli densius pilosi; fructus ovoideus.

Provenit ad oppidum Zombor in nemore urb. Com. Bács-Bodrog.

R. rubiginosa L. f. *apricorum* RUP. Zombor Erzsébet-liget.

R. rubiginosa L. $\times$ *R. tomentosa*? Ugyanott.

R. gallica L. f. *pumila* BRAUN. Vajszka.

Prunus nana (L.) ZUCC. Óbecsei határban Kapás-szállás közelében (Kov.).

P. spinosa L. Erdők körül, mesgyéken, a római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.). Alsókabolon sok, Dernyén, Bácson, bezdáni erdőben, titeli fensíkon.

var. *dasyphylla* SCHUR. Ugyanott.

P. Chamaecerasus JACQ. Titeli fensíkon (Kov.), Gombos.

P. Armeniaca L. Gyümölcsösökben, szőlőkben művelik, nem sokáig él.

P. communis (L.) FRITSCH. Kertekben művelik, habár nem sok hasznát veszik.

P. Persica (L.) ZUCC. Művelik, de kevésbé válik be, igen hamar pusztul el.

P. insititia L. Ritkábban művelik.

P. domestica L. Elég jól válik be, csak sok hernyója van, mint az almafának.

P. avium L. Művelik, legjobban válik be az összes gyümölcsfák között.

P. Cerasus L. Művelik, nagyon jól válik be, néha elvadul (Bács erdeiben).

P. Padus L. Diszcserje.

P. Mahaleb L. Parkokban.

Leguminosae.

Cervis Siliquastrum L. Diszcserje.

Gleditschia triacanthos L. (Vad Szentjánosfa). Díszfaként és élőszövényül tenyésztik. Egy ízben a zombori pénzügyigazgató tudakozódott nálam ezen növény termésének czukortartalma felől, amennyiben egy vállalkozó méhser (boza) előállítására akarta használni és erre engedélyt is kért.

Sophora japonica L. Zomborban utedzők szegélyezésére, parkokban és temetőekben ültetik: jól bírja a telet, termései azonban nehezen érnek meg.

Genista tinctoria L. var. *elatio* KOCH. A Hadiszígyeten és Futak rétségein (ZORK.), bezdáni erdő szélén. Apatin, Vajszka, Kabol, más helyen a Duna mentén, továbbá a Ludas-pusztán a körözszi legelők szélén.

f. *pubescens* (LÁNG.). Ludas-pusztán a körözszi legelőkön nagy mennyiségben.

G. nervata KIT. Erdők szélén, bokrokban, Ófutak az alsó erdőben (CHOTEK-pusztai), Kamenitz közelében; Zorkóczy Újvidék és körny. fl.-jában az utóbbit *G. ovata* W. K. néven közli, alighanem NEILREICH nyomán, a ki azonosította a *G. nervata*-t a *G. ovata*-val. Amint tudjuk, ez két különböző növény. Az említett körülmény tévesztett meg egyes. újabban a Szerémségben botani-

záló társainkat is, miért e növényt *G. ovata* W. K. néven hozták forgalomba.

Laburnum vulgare GRISEB. Kertekben művelik.

Cytisus nigricans L. Futaki erdő tisztásai (ZORK.); hasonló helyeken, Vajszkán, Bezdán kozorai erdejében, Apatin és más duna menti erdőkben.

C. austriacus L. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); Zombor.

var. *arenarius* SIMK. Futó és kötött homokon, Jánoshalma, Vármegye határ, Tompa, Szabadka, Halas, stb.

var. *virescens* KOVÁTS. Kiszácson (KUP.).

C. pallidus SCHRAD. Titeli fensíkon a Nagysulykán.

C. Rochelii WIERZB. Kiszácson a futaki út mellett (KUP.).

C. leucotrichus SCHUR. Homoki erdőkben Szabadkán.

C. ratisbonensis SCHAEFF. Homokon. Terézhalom, Jánoshalma, Halas.

Lupinus albus L. és *L. hirsutus* L. Kertekben virágjukért művelik.

Ononis hircina JACQ. Hadiszigeten (ZORK.).

var. *spinescens* LED. Szikes réteken az újvidéki állomás mellett (KUP.).

O. spinosa L. Újvidék és környéke mezőin és legelőkön, különösen homoktalajon közönséges (ZORK.); Zombor és környékén nagy mennyiségben. Madaras, Szabadka, Csantavér, Temerin, titeli fensík.

var. *albiflora* NEILR. Kiszácson (KUP.).

Anthyllis Vulneraria L. Homokvidéken vasúti árkok mentén, Regöcze, Madaras, Bácsalmás, Mélykút, Jánoshalma, Szabadka, Dérnye, Hódság.

A. polyphylla KIT. Zombor, a városi legelőn.

Trifolium ornithopodioides (L.) SM. Szikesek nedves részein, Bezdán, Apatin, Bácsordas, Dérnye, Bács, Bogyán, Alsókaból a kolostor mögött levő erdei tisztáson és Kátyon.

T. medium L. Bokros helyeken, erdők szélén, Újvidéken.

T. pallidum W. K. Szikes legelőkön, de inkább azok szélein, Bezdán, Apatin, Bácsordas, Dérnye, Alsókaból.

T. pratense L. Réteken, mesgyéken, erdőtisztásokon s útszéleken.

T. alpestre L. Erdőtisztásokon. Bezdán kozorai erdő, Ófutak alsó-erdő; Cserevicsen.

T. rubens L. Bezdáni erdőben.

T. ochroleucum L. Erdők tisztásain, Bezdán, Ó-futak alsóerdő.

T. pannonicum JACQ. Kábel erdőtisztásain. (ZORK.)!

T. striatum L. száraz szikeseken és homokos legelőkön, Apatin, Bácsordas, Dérnye, Bács, Bogyán, Ófutak alsóerdő, Madaras.

T. subterraneum L. Legelőkön, Alsókaból, a zárda mögötti erdőszélén és szikes erdőtisztáson, Chotek-pusztai legelőn.

T. incarnatum L. Vasúti töltéseken, Bácsordas, Dérnye, Bács, Palánka, Újvidék és Zombor között több helyen. Behurczolt növény.

- T. arvense* L. Legelőkön, kaszálókon. szántóföldeken közönséges.
T. vesiculosum SAVI. A síkság rétjein, Tisza-földvár (Reliquiae KITAIBELIANAE 52); Tisza mentén (Kov.).
T. fragiferum L. Nedves, árteres területeken és kevésbé szikes területeken közönséges.
T. laevigatum POIR. Szikes legelőkön és azok szélein, Bezdán, Apatin, Bácsordas, Dernye, Bács, Bogyán, Alsókabol faluk erdeinek tisztásain, Ófutam alsóerdő.
T. parviflorum EHRH. Sajkásszentiván szikes rétjein (ZORK.); hasonló helyeken Bezdán, Apatin, Dernye, Alsókabol.
T. montanum L. Futak és Alsókabol erdőtisztásain (ZORK.); hasonló helyeken Bezdán, homokon Jánoshalma, Terézhalma, Vármegyeliátár, Tompa, Szabadka.
T. repens L. Mesgyéken, utak szélén, nedves árkokban, legelőkön a legközönségesebb növény.
T. hybridum L. Mocsaras helyeken, vizes réteken elég közönséges.
T. angulatum W. K. Nedves, szikes legelőkön és azok szélein, Bezdán, Apatin, Bácsordas, Dernye, Bács, Bogyán, Alsókabol és Ófutam faluk erdeinek tisztásain.
T. aureum POLL. Piros környékén (Kup.).
T. campestre SCHREB. Legelőkön, erdők tisztásain, utak mentén.
T. minus SM. Legelőkön, kaszálókon, kevésbé szikes helyeken a Duna mentén, Dernye, Apatin.
T. filiforme L. Ugyanott, a szikesedést még jobban bírja, Madaras, Gádor.
Medicago sativa L. Művelik, de elvadultan is található, Csantavér, Újvidék.
M. varia MARTYN (*M. falcata* × *sativa*). Utak és vetések szélén, Madarason.
M. falcata L. Ugyanott és legelőkön, mesgyéken, homokon igen hosszú szárú és levelű példányok találhatóak, sokszor mirigyszőrösök.
M. lupulina L. Parlag- és művelt helyeken, különösen homokon.
M. prostrata JACQ. Homokon Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.
M. minima (L.) BARTAL. Újvidék (ZORK.). Homokos, partos helyeken, legelőkön, Alsókabol, Zombor, Regőcze, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.
 var. *viscida* KOCH. Homokon Szabadka, Ludaspuszta, Vármegyeliátár.
 var. *elongata* ROCH. Óbecse (Kov.); Újvidék (Kup.); Bácsordas, Kula.
Trigonella monspeliaca L. Homokdombokon. Újvidék a szőlőkben és a kálvária mellett, Madaras, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka, Ludaspuszta, titeli fensík.
Dorycnium herbaceum VILL. Futaki erdőtisztásokon!, és a kaboli partokon (ZORK.), a Ferencz- és Ferencz József-esatorna mentén.
Melilotus dentatus (W. K.) PERS. Kabol szikes rétjein (ZORK.).

- M. macrorrhizus* (W. K.) PERS. A futaki rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.).
- M. officinalis* (L.) LAM. Mesgyéken, utakon közönséges.
- M. albus* DESR. Ugyanott.
- M. coeruleus* DESR. Óbecse (Kov.).
- Lotus siliculosus* L. Mocsarak szélein, árkok mellett és nedves réteken fordul elő, néha a szikesekre is átmegy: Újvidéken és a Hadiszigeten (ZORK.): Újvidék és Kiszács között (KUP.); Verbász, Kishegyes, Szabadka, Ludaspuszta.
- L. corniculatus* L. Újvidék rétjein (ZORK.); hasonló helyeken a vármegye más részein is.
var. *villosus* THUILL. Száraz legelőkön, Apatin, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka. Kishegyes, Csantavér.
f. *hirsutus*. Római sánczokon (FEICHT.).
- L. tenuifolius* (L.). Újvidék és a Hadisziget nedves rétjein (ZORK. és KUP.); szikes nedves réteken, Zombor, Kula, Verbász, Madaras, stb.
- L. angustissimus* L. Kissé szikes legelőkön. Apatin, Bácsordas, Dernye, Bács, Vajszka faluk erdeinek tisztásain.
- Galega officinalis* L. Nedves réteken és ártereken: bőven a Hadiszigeten és Kabol rétjein (ZORK.). Zombor. Sajkásszentivánon sok. Újvidék, Ofutak.
- Amorpha fruticosa* L. Diszceserje, különösen homokon ültetik; elvadultan Újvidék mellett a FELBER-erdő fűzeseiben.
- Glycyrrhiza echinata* L. Árteres, nedves helyeken a Tisza vidékén (Kov.), Káty, titeli fensík és a Tisza között.
- G. glandulifera* W. K. A Duna partjain és szigetein, a Tisza vidékén (Kov.); Óbecse.
- Colutea arborescens* L. Homokon Vármegyehatáron, diszceserje is.
- C. cruenta* ARR. Művelik.
- Robinia Pseudacacia* L. Homokkötésre és utak szegélyezésére használják, a homokon erdőt alkot. Másodszori virágzása az 1911. évben augusztus 16–18-ika közé esett.
- Astragalus exscapus* L. Homokon, Szabadka és Vármegyehatár között.
- A. glycyphyllos* L. Óbecse (Kov.); erdőkben, tisztásokon, füves helyeken. Újvidék szőlőiben, bezdáni erdő, a Ferencz-esatorna mentén, Kishegyes.
- A. contortuplicatus* L. Tiszamenti fűzések, Óbecse (Kov.).
- A. asper* JACQ. Kaboli erdőtisztásokban (ZORK.).
- A. Cicer* L. Bokros helyeken, gyümölcsösökben. Kiszács (KUP.); Kula és Verbász között lösz-dombokon: Zombor; homokon Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.
- A. dasyanthus* PALL. Homokos dombokon Kishegyes (W. K. l. c. 46); Szabadka határában.
- A. austriacus* JACQ. Homokon és löszön, Kiszács, (KUP.); Tündéres a titeli fensíkon! Kabol partosabb mesgyéin (ZORK.); Madaras,

Babapuszta (MIHALIK), Kishegyes, Csantavér, Kula és Verbász között, Titelen.

A. Onobrychis K. Kiszács (KUP.); Újvidék és Kabol homokos halmain (ZORK.); Zsablya és Szentgyörgy (FEICHT.); Madaras, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka, Kishegyes, kulai temető. Csantavér, Bácsföldvár, titeli fensíkon.

A. virgatus PALL. Futóhomokon, Jánoshalma, Terézhalma, Halas, Szabadka.

var. *albiflorus* PRODAN. Ugyanott.

Coronilla varia L. Futak erdőtisztásain, Kabol homokhalmain (ZORK.); Zombor, Kula, Kishegyes, Csantavér, stb.

C. Emerus L. Disznóvény.

Onobrychis viciaefolia SCOP. Takarmánynak termesztik. elvadul, az újvidéki vasúti töltésen és a csatornaparton (ZORK.); Óbecse (KOV.) és sok más helyen, különösen a vasúti töltéseken.

O. arenaria (KIT.) DC. Futóhomokon Jánoshalma, Terézhalom, Halas.

Vicia dumetorum L. Bokros helyeken, Verbászon.

V. silvatica (L.). Futak erdeiben (ZORK.); Újvidék és Káty töltésén (FEICHT.).

V. hirsuta (L.) GRAY. Mesgyéken és bokros helyeken, Óbecse (KOV.); Bezdán, Nemesmilitics.

V. tetrasperma (L.) MNCH. Ugyanott.

V. villosa ROTH. Gabonaföldeken, Nemesmilitics. Nagybaracska, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka.

V. cracca L. Nedves réteken, bokrokban.

var. *tenuifolia* ROTH. Római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); bezdáni erdőben bőven.

V. Faba L. Művelik.

V. pannonica CR. Kiszács (KUP). Futak erdőtisztásain (ZORK.); Óbecse (KOV.); Gombos, Zombor, Bácsföldvár, Vaskapu, Kabol.

V. striata M. B. Bácsföldvár.

V. lathyroides L. Alsókaboli mesgyéken, a titeli fensíkon és az újvidéki hídfősánczon (ZORK.).

V. serratifolia JACQ. Kiszács és Piros között (KUP.); kaboli és futaki erdőben (SCHNELL.); Újvidéken (Reliqu. KIT. 80); Dérnye, Vajsza, Apatin és Bácsszentiván között.

V. sepium L. Erdőkben és bokros helyeken, bezdáni erdő. Vajsza, Gombos és Dérnye között.

V. lutea K. Vasúti töltéseken, Piros m. (KUP.).

V. sordida W. K. Mesgyéken, vetésben, Ófutakon, bezdáni és vajsza-
kai erdőben, Madaras, Újvidéken; Erdődön, Kamenitzen.

V. grandiflora SCOP. Óbecse (KOV.).

V. sativa L. Mivelt talajon közönséges.

V. segetalis THUILL. Vetések közt parlagokon. Nemesmilitics, Apatin, Dérnye, Gombos, Csantavér.

V. Biebersteinii BESS. Óbecse (KOV.).

Lens esculenta MICH. Múvelik.

Cicer arietinum L. Múvelik.

Lathyrus Aphaca L. Szántókon, parlagokon, Piros (KUP.): Óbecse (KOV.); Alsókabol, Futak. Vajszka. Csantavér, Szabadka.

L. Nissolia L. Kabol és Sajkásszentiván mesgyéin (ZORK.): zombori téglagyár bokraiban, Ófutak és Dernye erdőszélén.

L. sativus L. Múvelik.

L. hirsutus L. Hadiszigeten (ZORK.); Piros m. (KUP.); mesgyéken Újvidék, Apatin, Mélykút, Jánoshalma. Szabadka.

L. tuberosus L. Kiszács (KUP.): Zsablya, Szentgyörgy (FEICHT.); római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Verbász, Zombor.

L. pratensis L. Kiszács (KUP.); Kabol erdőirtásaiban és a Hadisziget rétjein (ZORK.): nedves kaszálókon, bokrokban Bácsőváros és Dernye között, Kula.

L. paluster L. Újvidék és a Hadisziget nedves rétjein (ZORK.); Futak (SCHNELL.).

L. silvester L. Bokros helyeken Futakon (SCHNELL.): Dernye.

L. latifolius AUCT. (*L. megaanthus* STEUDEL). Erdők szélén, bokrokban, Dernye. Titel, Ófutak; Kamenitz.

L. pannonicus (JACQ.) GARCKE. Alsókaboli kolostor erdőirtványában (ZORK. és KOV.).

L. vernus (L.) BERNH. Doroszló erdeiben (KOV.).

L. banaticus (HEUFF.) (*Orobis banaticus* (HEUFF.)). Dorneyi és bogyáni erdőkben.

L. uiger (L.) BERNH. Közönséges a futaki és kaboli erdőkben (ZORK.): Vajszka, Bezdán, Apatin.

Pisum sativum L. és *P. saccharatum* HOST. Múvelik.

Phascolus vulgaris L., *Ph. coccineus* L., *Ph. nanus* L. Mindhárom fajtát művelik.

Geraniaceae.

Geranium phaeum L. Bokrokban Verbászon.

G. pusillum L. Parlaghelyeken, mesgyéken, utakon, Bezdán, Tündéres, Temerin, Kula. Palics, Csantavér.

G. divaricatum EHRH. Bokrokban Zombor, Madaras, Szabadka.

G. dissectum L. Utak mentén, vetések között Újvidék, Alsókabol, Futak (SCHNELL.); Óbecse (KOV.). Dunamenti legelőkön: Dernye, Bezdán.

G. columbinum L. Mezőkön, bokros helyeken közönséges.

G. pyrenaicum L. *Óbecse (KOV.).

G. molle L. Legelőkön Regőcze, Őrszállás, Gádor, Zombor, Bezdán, Apatin, Bácsordas, Bács Dernye, Bogyán, Palánka, CHOTEK-puszta, Káty, Alsó- és Felsőkabol.

G. Robertianum L. Árnyas erdőkben, Kabol, Futak (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Bács, Bácsordas, Dernye, Bezdán, Apatin. Zombor.

G. pratense L. Szőlőkben. Óbecse (KOV.).

G. sanguineum L. A futaki erdő szélein és tisztásain.

Erodium ciconium (L.) Willd. Óbecse (Kov.); telecskai löszön, a cservenkai temetőben, a titeli fensíkon.

E. cicutarium (L.) L'HÉRIT. Utak szélén s parlaghelyeken közönséges.

Pelargonium radula AIT. és *P. zonale* Willd. Számos fajtában művelik.

Oralidaceae.

Oxalis stricta L. Diszkertekben és az újvidéki sétátéren elvadulva található (ZORK.); dunamenti erdőkben.

Tropaeolaceae.

Tropaeolum majus L. Dísznövény, nagyon életre való.

Linaceae.

Linum catharticum L. Hadisziget rétjein (ZORK.): Újvidék (KUP.); Bezdán, Szabadka hasonló helyeken.

L. flavum L. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); füves helyeken a titeli fensíkon.

L. hirsutum L.-hez hasonló alakok találhatók Szabadkán.

L. glabrescens ROCH. (*L. nudifolium* WIERZB.). Futóhomokon. Jánoshalma, Terézhalom, Halas. Változó növény. Majd az egész növény csupasz, majd a szára végig szőrös, vagy csak a felső része az. A levelei is változók: a futóhomok nyílt helyein növény aprólevelűek; a nyár- és akáczligetek szélein növények hosszabb levelűek és szőrösök. Ez utóbbit átmeneti alaknak lehet tekinteni a *L. glabrescens* és *L. hirsutum* között.

L. usitatissimum L. Művelik.

L. austriacum L. Előfordul az egész vármegyében a vasúti töltések, utak mentén. Szabadka, Kishegyes, Csurog. Ferencz esztorna, Alsókaból.

L. perenne L. Újvidék, Alsókaból, Sajkásszentiván halmos helyein (ZORK.); Óbecse (Kov.); Ófutak mesgyén, Gombos, Szabadka, Ludaspusztá a körörsi legelőkön.

Zygophyllaceae.

Tribulus orientalis KERN. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); Zsabya és Szentgyörgy között (FEICHT.). Titeli fensíkon és Szabadka Jánoshalma, Madaras és Nagybaraeska közötti homokos területeken közönséges.

Rutaceae.

Ruta graveolens L. Kertekben művelik.

Dictamnus albus L. A futaki erdőben (ZORK.). Kertben MIALIK tanár kísérlete tenyészteni, de kevés sikerrel, míg esorvási (Békés m.) kertekben nagyon szépen díszlik.

Xanthoxylon fraxineum Willd. Díszserje, a telet jól állja.

Ptelea trifoliata L. Díszserje.

Simarubaceae.

Ailanthus glandulosa Desf. Díszfaként művelik, nagyon megszokta éghajlatunkat; itt-ott elvadult.

Polygalaceae.

Polygala comosa SCHKUHR. Homokteknőkben. Ludaspuszta a körörszi legelőkön, Vármegyeihatár, Jánoshalma.

P. vulgaris L. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); Hadiszigeten (ZORK.).

P. amara L. Hadiszigeten (ZORK.), Czigányszigeten.

Euphorbiaceae.

Euphorbia palustris L. Nedves réteken, árterek területéken Kiszács (KUP.); a Duna-szigeteken. Hadisziget, FELBER-erdő s a kaboli rétségen bőven (ZORK.); Gombos, Bezdán, Monostorszeg, Ófutak.

E. platyphylla L. Szántóföldeken, utak mellett, Kiszács (KUP.); Bácsszentiván, Regöcze: Erdőd

E. helioscopia L. Szántóföldeken, ugarokon, Kiszács (KUP.): Zombor, Verbász, Gádor, Regöcze.

E. pilosa L. Hadisziget, FELBER-erdő (SCHNELL.); Újvidék nedves rétejein. Zombor a Sikara mellett mocsaras helyen. Títel a titeli fensik mellett.

E. Gerardiana JACQ. Homokos legelőkön, mesgyéken, vasúti töltéseken közönséges. A homokon néha majdnem egészen befedi a homok.

E. pannonica Host. A löszön nagyobb számban lép fel, tarlókon Boldogasszonyfalva (FEICHT.); Kiszács (KUP.); Tizsakálmánfalva és Kabol között, Petröcze. Kula, Zombor, Nagybaracska (futóhomokon), Madaras, Kishegyes, a titeli fensikon.

E. salicifolia Host. Mesgyéken, utak mellett, Sikara-erdő árkaiban.

E. Cyparissias L. Legelőkön, mezőkön s utak mellett közönséges, titeli fensikon is, néha a szikesek szélére is beférkőzik (Bezdán).

E. esula L. Szántóföldeken s utak mellett, ófutaki szigeteken. Apatin, Bácsszentiván, Dernye, Madaras, Vármegyeihatár.

E. virgata W. K. Szántóföldeken, bokros helyeken, Kiszács (KUP.), Tizsakálmánfalva, Alsókabol, Bács, Zombor, Cservenka, Kula, Regöcze, Madaras, Csantavér, titeli fensikon.

E. lucida W. K. Mocsarakban s árterek területéken, Kiszács (KUP.); Hadisziget (ZORK.); Zsablya Alymaska-bara mellett (FEICHT.); Ófutak körüli szigeteken, a Tisza és titeli fensik között.

E. erigua L. Tarlókon és ugarokon közönséges.

E. Peplus L. Művelt és parlaghelyeken.

E. falcata L. Tarlókon Zombor.

Mercurialis perennis L. Csereviesen erdőkben.

Ricinus communis L. Kertekben művelik.

Callitrichaceae.

Callitriche verna L. Álló és lassan folyó vizekben a kaboli és kátyi réiségben és a Hadiszigeten (ZORK)! Ferencz-csatornában (Kov.).

Buraceae.

Buxus sempervirens L. Művelik mint örökzöld díszcserjét. Teme-
tőkben is.

Anacardiaceae.

Cotinus Coggygria SCOP. Titeli fensíkon a Nagysulyka tövében.

Rhus Coriaria L. (Eczetfa). Művelik.

Aquifoliaceae.

Ilex aquifolium L. A vaskapui állomás közelében *Mahonia aquifolium* növény társaságában: BÁRÓ AMBRÓZY ISTVÁN hírneves örökzöld kertje számára 3 példányt küldtem. Valószínűleg elvadult.

Celestraceae.

Evonymus europaeus L. Csallitokban, erdőkben, római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); titeli fensíkon.

Staphyleaceae.

Staphylea pinnata L. Némely helyen díszcserjeként művelik, de vadon is előfordul.

Aceraceae.

Negundo aceroides MICH. Művelik, különösen sétatereken, ligetekben.

Acer tataricum L. Bokrokat, ligeteket alkot, Futak, Alsókaból (ZORK); titeli fensíkon Nagysulyka, Bezdán kozorai erdőn, Erdődön.

A. campestre L. Erdőkben, ligetekben, utak mellett, Sikara, Bezdán és az összes dunamenti erdőkben, titeli fensíkon.

var. *hebecarpum* DC. Sikara, Bezdán.

A. monspessulanum L. Ritkábban parkokban ültetik.

A. platanoides L. Utak szegélyezésére és parkokban ültetik.

A. Pseudoplatanus L. Ugyanott.

Hippocastanaceae.

Aesculus Hippocastanum L. Ültetik, különösen utak szegélyezésére, néhol elvadul. Szabadkán a vasúti parkban másodszeri virágzásban találtam 1909 október 3.-án.

Pavia rubra LAM. és *P. flava* DC. Díszfák sétatereken és parkokban.

Balsaminaceae.

Impatiens Balsamina L. Díszvirág.

Rhamnaceae.

Rhamnus cathartica L. Futaki erdőségben (ZORK); a dunamenti szigetek jellemző aljfája. Zombor, Bezdán, stb. mesgyéin gyakori.

Rhamnus Frangula L. Ugyanott. Sokkal ritkább.

Vitaceae.

Vitis vinifera L. Több fajtában művelik, különösen a homokos vidéken. Vadon a római sánczokon Újvidék közelében.

Isedera quinquefolia (L.) GREENE. Falak és kerítések belombosítására nagyon alkalmas, de néha elvadul.

Tiliaceae.

Tilia tomentosa MICH. Bezdáni erdőben ültetve (Borbás).

T. platyphylla var. *virescens* SPACH. Ugyanott.

T. cordata MILL. Mindhárom fajtát utak szegélyezésére használják (Zombor kálvária a Sikara felé).

T. americana L. Diszfaként ültetik.

Malvaceae.

Malva Alcea L. Titeli fensíkon a Tisza felőli oldalán, Karlóca, Csereviesen.

M. crispa L. Kertekben művelik és el is vadul.

M. silvestris L. Parlag- és művelt helyeken. kertekben közönséges, Zombor, titeli fensíkon is, stb.

M. neglecta WALLR. Ugyanott.

M. pusilla WITH. (*M. borealis* WALLR.). Ugyanott. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensík Tisza felőli oldala.

Althaea officinalis L. Utak mentén árkok mellett, különösen ártereken, bezdáni út mellett közel a Dunához.

A. micrantha WIESB. Újvidéki réteken (KUP.)!

A. cannabina L. Mesgyéken, szőlők körül, erdőszéleken és utak mellett, Piros (KUP.); Újvidék, Alsókabol (SCHNELL.); Óbecse (KOV.).

A. hirsuta L. Ugyanott, Kiszács (KUP.); Futak (SCHNELL.); római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); a Duna vidékén (KOV.); Óbecse (KOV.).

A. pallida W. et K. Utak mellett, Kiszács, Piros (KUP.); Futak (SCHNELL.); római sánczok Újvidék mellett Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Óbecse (KOV.).

A. rosea L. Kertekben művelik.

Lavatera thuringiaca L. Alsókabol, Sajkásszentiván (ZORK.); római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensíkon, Verbászon.

Hibiscus ternatus CAV. Szántóföldeken, különösen kapás növények között (kukoriczás) Újvidék és Káty között (FEICHT.); Verbász, stb.

H. syriacus L. Diszserje, zombori utazákra is ültetik; télüket jól kibírja.

Abutilon Aiternnae ADAMS. Dunaparton a FELBER-erdő mellett, Hadiszigeten (ZORK.); római sánczok (FEICHT.); Óbecse (KOV.); titeli fensíkon.

Guttiferae.

Hypericum perforatum L. Mesgyéken, utak mellett, vasúti töltésen, erdőtisztásokon, titeli fensíkon, Felsőhegyen, Nemesmilities, Madaras, Jánoshalma.

H. quadrangulum L. Az alsókaboli és futaki erdőtisztásokon, a Hadiszigeten (ZORK.).

H. hirsutum L. Erdőirtásokban. erdőszéleken. Ófutak alsóerdő, Bezdán, Doroszló.

H. elegans STEPH. Bokrokban. napos szikár dombokon Bezdán. Zombor, titeli fensíkon, Kishegyes, Csantavér, Jánoshalma, Vármegyehatár, Mélykút, Szabadka.

Elatinaceae.

Elatine Alsinastrum L. Mocsarak szélén vagy kiszáradt mocsarakban. Dernye a vasúti állomással szemben levő mocsárban, Monostorszegen a vasúti állomás mellett; a Kigyóban (kozorai erdő).

E. Hydropiper L. Mocsarakban s nedves, árteres helyeken, FELBER-erdő s a kátyi réten (ZORK.).

Tamaricaceae.

Tamarix gallica L. Diszceserje, elvadul, a szikesedést és a nagyobb fokú nedvességet elég jól bírja. Utak szegélyezésére használják, mint diszceserjét is kedvelik, azért sok udvarban otthonos. Régebben temetőken is nagyobb keletje volt, erről tanuskodnak a zombori temetőben található tekintélyes fává kifjódott példányok.

Cistaceae.

Helianthemum obscurum PERS. Laza homokon, Jánoshalma.

Fumana procumbens (DUX.) GR. et GODE. Futó és lazán kötött homokon, Bácsalmás, Mélykút, Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka.

Violaceae.

Viola arvensis MURR. Parlag- és művelt helyeken közönséges.
var. *Kitaibeliana* R. SCH. Homokon, Vármegyehatár, Szabadka,

Kishegyes, Zombor, Futak és Ujvidék között a szőlőkben.

V. odorata L. Erdőkben, mesgyéken Alsókabol, Ófutak, Dernye, Bácsszentiván, Zombor, Verbász, Madaras, Jánoshalma, Tompa, Szabadka, Palics, Kula.

V. cyanca ČEL. Mesgyéken, Zombor a Sikara felé.

V. permixta JORD. (*V. odorata* $\times$ *hirta*). Erdők tisztásain, Alsókabol, Bezdán.

V. alba L. Az összes dunamenti erdőkben, Alsókabol, Futak, Bács, Bácsordas, Dernye, Bezdán, Szond, Doroszló, Zombor a vasúti parkban is.

V. alba L. var. *scotophylloides* WIESB. Bezdán kozorai erdőben.
fl. *violaceis* Ugyanott.

V. pluricaulis BORB. (*V. alba* $\times$ *odorata*). Alsókaboli erdő, Futaki alsóerdő, Bezdán kozorai erdő.

V. multicaulis JORD. (*V. alba* $\times$ *odorata*). Zombor a Sikarában.

V. ambigua W. K. Alsókabol és Sajkásszentiván homokhalmain (ZORK.); hasonló talajon Zombor, Jánoshalma, Vármegyehatár, Kula.

- V. medlingensis* WIESB. (*V. ambigua* × *odorata*). Vármegyehatár, Kulai temető?
- V. hirtu* L. Réteken, bokros helyeken, Kiszács (KUP.); Hadisziget s a kaboli rétságban (ZORK.). Alsókabol erdőszélén, Bács, Dernye, Bácsordas, Bácsszentiván, Palieson.
- V. mirabilis* L. *Óbecse (KOV.); erdőben Alsókabolon.
- V. pumila* CHAIX. *Óbecse (KOV.); Futak.
- V. stagnina* KIT. Mocsaras helyeken, Kabol, Futak (SCHNELL.); Hadisziget (ZORK.); *Óbecse (KOV.); CHOTEK-pusztá, Bezdán.
- V. arenaria* L. Kötött és laza homokon, homoki erdőben. mesgyéken Jánoshalma, Terézhalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka, Palieson a parkban a MÁRIA-szobor előtt, Ludaspusztán.
- V. silvestris* L. Erdőkben, *Óbecse (KOV.); Futak, Bács, Bácsordas, Dernye, Bezdán, Cserevics.
f. *pallida* N. W. M. Kiskőszegen (Baranya).
- V. canina* L. Kabol, Sajkásszentiván homokos halmain s a futaki erdő homokos tisztásain (ZORK.). Lehet. hogy ez is csak *V. silvestris* L.

Thymelaeaceae.

- Thymelaea Passerina* (L.) COSS. Ugarokon, szőlőparlagokon, Kiszács (KUP.); Óbecse (KOV.); római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Zombor, stb.

Elaeagnaceae.

- Elaeagnus argenteus* PURSH és *E. angustifolius* L. Díszeserjék.
Hippophaë rhamnoides L. Díszeserje, nagyon ajánlatos a homokos vidékre.

Lythraceae.

- Peplis Portula* L. Árteres, nedves helyeken, néha szikeseken is. A futaki és felső erdő (Újvidék mellett) ZORK.; Ferencz-csatornában (KOV.); Bezdán kiszikkadt szikes tócsáiban.
- Lythrum Hyssopifolia* L. Vízerek mentén, Bezdán, Ófutak, stb.
- L. Salicaria* L. Mocsarakban s nedves réteken, Kabolon és Hadiszigeten (ZORK.); Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); Zombor, Gomboson nem nagyon gyakori.
- L. virgatum* L. Fővényes helyeken Piros (KUP.); a Hadiszigeten, Dunaparton s a kaboli rétságban (ZORK.); Apatin, Bezdán, Zombor, Madaras.

Punicaceae.

- Punica Granatum* L. Díszeserje.

Oenotheraceae.

- Trapa natans* L. Álló és lassan folyó vizekben, a Kabol s a Hadisziget körüli holt Dunaágban (ZORK.); Ferencz- és a Ferencz József-csatornában, az ismert vizinövényeink közül legtovábbra marad meg a víz felszínén (legkésőbb novemberig).
- Chamaenerion palustre* SCOP. Mocsarakban, Kabol, Hadiszigeten (ZORK.).

Epilobium hirsutum L. Hadiszigeten (ZORK.); mocsaras, zombékos réteken, Alsókabol, Újvidék és Zombor között több helyen.

var. *intermedium* DC. Ugyanott.

E. parviflorum SCHREB. Hadisziget fővényes partjain s árteres területein (ZORK.); Zombor, Verbász, titeli fensík.

E. roseum SCHREB. Ferencz József-csatorna mentén Kiszács (KUP.).

E. adnatum GRISEB. (*E. tetragonum* Auct.). Hadisziget és Kabol árteres rétjein (ZORK.); Apatin, Bezdán.

Oenothera biennis L. Igen bőven a csatornazsilip és a Duna között fővenytalajon és a Duna-szigeteken: Hadiszigeten (ZORK.); a Duna partján Apatin és Újvidék között, Regőcze—Madaras a vasúti árkokban, Sajkáslak, a homokos vidéken vasúti árkokban elmaradhatatlan.

Circaea lutetiana L. Árnyas helyeken Futak (ZORK.); temerini erdő (KOV.); *Óbecse (KOV.); CHOTEK-pusztai erdő; bezdáni és zombori Sikara-erdő.

Halorrhagidaceae.

Myriophyllum verticillatum L. Ferencz József-csatornában Kiszács mellett (KUP.); Újvidék mellett a Limányon és a Hadiszigeten, továbbá a kátyi rétság mocsaraiban (ZORK.); Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); Sajkáslak, Óbecse, Zombor, Bezdán.

var. *pinnatum* (WILLD.) Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.).

M. spicatum L. Ugyanott, valamivel ritkább.

Hippuris vulgaris L. Álló vizekben, a kátyi út melletti Dunavacz (Dunaág) által képzett mocsarakban (ZORK.); a Ferencz-csatornában (KOV.). Bezdán, a falu és a Duna között; Duna-szigetek (PRODAN, TUZSON).

Araliaceae.

Hedera Helix L. Fákra kúszik a bezdáni erdőben, kőfalakon Zombor városában és más helyen található. A gazdák oly kevéssé ismerik e kúszó növény rossz tulajdonságait, hogy gyümölcsfákra is engedik kúszni (Tiszakálmánfalva). A zombori temetőben *Ulmus glabra*-ra, akácra, vadgesztenyefára láttam kúszni.

Umbelliferae.

Sanicula europaea L. A futaki alsó erdőben.

Eryngium campestre L. Száraz legelőknek és kaszálóknak jellemző növénye, Kiszács (KUP.); Nagybaracska futóhomokon, Madaras, Szabadka, Csantavér, Zombor, titeli fensík.

E. planum L. Legelőkön, *Óbecse (KOV.).

Cicuta virosa L. A kaboli és kátyi rétság mocsaraiban, a Hadiszigeten és Újvidék mellett a Limányon (ZORK.); Bezdán, Zombor.

Petroselinum sativum HOFFM. Művelik, könnyen elvadul.

Apium graveolens L. Kertekben művelik, néha, elvadul.

A. nodiflorum (L.) RCHB.. Vízerek mentén, *Óbecse (KOV.).

Falcaria vulgaris BERN. Utak mentén, szántókon, parlagokon közönséges, Kiszács (KUP.); a római sánczokon Újvidék közelében (ZORK.); Péterréve, Zombor, Madaras, Vármegyehatár, Szabadka. *Aegopodium Podagraria* L. *Óbecse (KOV.). MIHÁLIK zombori tanár kertjében szépen díszlett egy Naszódról (Besztercze-Naszód-megye) páfrányokkal idekerült példány.

Carum Carvi L. Réteken, mesgyéken. ritka.

Pimpinella saxifraga L. Száraz és néha nedves kaszálókon közönséges.

Sium latifolium L. Mocsarakban, nádasokban, Zombor a Ferencz-esatorna m., Dérnye, Újvidék.

S. angustifolium L. Mocsáros réteken, Hadisziget.

Bupleurum rotundifolium L. Vetésekben, Zombor, Ófutak, Madaras, Szabadka, stb.

B. tenuissimum L. Nedves szikeseken. Kabol, Futak (SCHNELL.); Ferencz-esatorna «Szuvadula» (KOV.); Bács, Bácsordas, Apatin, Zombor, stb.

B. junceum L. Titeli fensíkon (KOV.).

B. falcatum L. Száraz dombokon, a kulai temetőben, a titeli fensíkon.

Oenanthe aquatica (L.) POIR. Mocsarakban, árkokban, Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); Zsablya Alymaska-bara (FEICHT.); a Duna szigetein; Alsókabolon; a Mosztongában több helyen, így Zombor, Bácsordas, stb.; Baja.

Oe. peucedanifolia POLL. Futak (SCHNELL. l. c.).

Oe. silaifolia M. B. Nedves réteken és bokrok között, Futak (SCHNELL.).

Oe. media GRIS. Nedves kaszálókon, erdőirtásokban. Újvidék szikes rétjein (KUP.); Alsókabol a kolostor erdejében (ZORK.); Újvidék, Ófutak, Dérnye, Vajsza, Apatin, Bezdán, Zombor.

Aethusa Cynapium L. Művelt helyeken elég közönséges, *Óbecse (KOV.); a Duna vidékén gyakori.

Foeniculum vulgare MILL. Művelik, elvadul.

Seseli Hippomarathrum L. Homokos mezőkön, Óbecse homokos árkokban (KOV.); Jánoshalma, Vármegyehatár.

S. annuum L. Száraz mezőkön, római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Óbecse (KOV.); Palicsen, titeli fensíkon, stb.

S. varium TREV. Homokon, Szabadkán, Ludaspusztán.

Levisticum officinale KOCH. Művelik, de néha elvadul.

Selinum Carvifolia L. Bokros helyeken, *Óbecse (KOV.); homoki erdőkben Vármegyehatár.

Angelica silvestris L. Nedves réteken, ligetekben, Duna-szigeteken s árnyas erdőkben közönséges (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Bezdán, Apatin.

Peucedanum Carvifolia VILL. Erdőtisztásokon. Futak alsó erdő.

P. officinale L. Bokrokban, erdők szélén, szikes helyeken is, Bezdán kozorai erdő, Apatin.

- P. arenarium* W. K. Futóhomokon, Jánoshalma, Vármegye határ, Halas (a romániai, dobrogeai *P. arenarium*-oknál a levelek száritás után sarlóalakúak).
- P. alsaticum* L. Bokros helyeken, erdők szélén. Kiszács (KUP.); a római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); bezdáni legelőkön, Ófutak felső erdő.
- P. palustre* (L.) MNCH. Nedves réteken s nádas bozótokban a Hadiszigeten, a kaboli és kátyi rétségben (ZORK.).
- P. Cervaria* (L.) CUS*. Bokros helyeken, nedves kaszálókön, a futaki és kaboli erdőben, Hadiszigeten (ZORK.).
- P. Oreoselinum* (L.) MNCH. Halmos, homokos helyeken, valamint löszön is, Alsókabol, Sajkásszentiván s a titeli fensíkon (ZORK.); *Óbecse (KOV.).
- Anethum graveolens* L. Művelik, elvadul.
- Pastinaca sativa* L. Nedves kaszálókön, legelőkön közönséges.
- P. opaca* BERNH. Ugyanott (ZORK.).
- Heracleum Sphondylium* L. Réteken, ligetekben, közönséges (ZORK.). Nem olyan közönséges, amint ZORKÓCZY állítja; *Óbecse (KOV.); Zombor a Sikarában.
- Tordylium maximum* L. Cserjés, napos helyeken, a Tisza vidékén (KOV.).
- Orlaya grandiflora* (L.) HOFFM. Napos helyeken, köves dombokon, Óbecse (KOV.); a titeli fensíkon a Nagysulykán.
- Daucus Carota* L. Réteken, szántóföldeken közönséges, római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Csantavér, Verbász, Zombor, stb.
- Caucalis daucoides* L. Szántóföldeken gabona között Kabol, Sajkásszentiván, titeli fensík és Futak (SCHNELL.); Kula, Verbász, Dérnye, Gombos, Madaras, Jánoshalma, Szabadka, Csantavér.
- C. muricata* BISCHOF. Ugyanott.
- Turgenia latifolia* (L.) HOFFM. Vetésekben a Tisza vidékén, Óbecse (KOV.).
- Torilis arvensis* (HUDS.) GREN. Kerítések mellett, bokros helyeken, vetésekben közönséges.
- T. Anthriscus* (L.) GMEL. Ugyanott. Ősszel az erdőkben nagyon elszaporodik (Bezdan, Zombor).
- T. infesta* (L.) Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.).
- Scandix pecten veneris* (L.). Dunamenti füzesekben (KOV.).
- Anthriscus Scandix* (SCOP.) BECK. Művelt és parlaghelyeken. Madaras, stb.
- A. Cerefolium* (L.) HOFFM. Az újvidéki hídfősánczokon (ZORK.).
- A. trichospermus* SCHULT. Kertekben, bokros helyeken, erdőkben, közönséges úgy a Duna mentén, mint a homokos vidéken.
- Chaerophyllum aromaticum* L. A futaki erdőben (ZORK.); Alsókabolon.
- Ch. temulum* L. Ligetekben *Óbecse (KOV.); Bezdan.
- Conium maculatum* L. Romokon, vizenyős helyeken, Zombor, Bodrog-vára a bezdáni erdőben, Szondon, stb.

Bifora radians M. B. Gabona között, utak mellett közönséges. Nagy mennyiségben Újvidék és Futak között; virágzásakor kellemetlen nehéz poloskaszaga, különösen esőzés után betölti az egész várost (Újvidéket, ZORK.).

Coriandrum sativum L. Elvadult Óbecse (Kov.).

Cornaceae.

Cornus sanguinea. L. Erdőkben és a Ferencz-csatorna mentén. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.).

C. mas L. Kertekben is ültetik. Vadon előfordul az összes dunamenti erdőkben; feltűnő, tömeges előfordulásával az alsókaboli kolostor mögötti erdőben.

C. Amomum MILL. és *C. stolonifera* MICH. Díszeserjék.

Ericaceae.

Az idetartozó *Erica*, *Calluna*, *Azalea* és *Rhododendron* nemek különböző fajtaikat tüvegázakban tenyésztik.

Primulaceae.

Primula veris L. Réteken és erdőkben, Futak (SCHNELL.); ZORKÓCZY nem találta meg.

Habár az az általános fölfogás, hogy az alföldön a *Primulá*-k nem boldogulnak, azért a sírokon egynehány nemesített fajtával mégis találkozunk.

Androsace maxima L. Utak mellett és vetésekben, Kiszács (KUP.); vaskapui állomás Újvidék mellett, Nemesmilitics, Gádor a vasút mentén, Zombor a csatorna mentén több helyen.

Hottonia palustris L. Álló és lassan folyó vizekben. A kátyi és kaboli rétság, a Hadisziget és FELBER-erdő mocsaraiban és az újvidéki Limányon (ZORK.); Futak (SCHNELL.)!; a Tisza holt ágai-ban (Kov.).

Lysimachia Nummularia L. Ligetekben és árnyas nedves helyeken közönséges.

L. vulgaris L. Nádas bozótokban a kaboli és futaki rétságban, Hadiszigeten (ZORK.); hasonló helyeken a Ferencz- és Ferencz József-csatorna mentén, Bezdán környékén, Ludaspusztán a Ludastó környékén.

Anagallis arvensis L. Művelt helyeken, parlagokon, vasútak mentén. *A. femina* MILL. Ugyanott.

Plumbaginaceae.

Statice Gmelini WILLD. Kabol szikes mezőin (ZORK.); az összes dunamenti szikeseken, Alsókabol, Bácsordas, Dernye, Ludaspusztá és Királyhalom közötti szikeseken.

Armeria elongata (HOFFM.) KOCH. Kertekben szegélyvirágul alkalmazzák.

Oleaceae.

Fraxinus excelsior L. Művelik, néha vadon is előfordul a duna-menti erdőkben.

F. Ornus L. Fruska-Gora erdeiben vadon, néhol ültetik.

Syringa vulgaris L. Ültetik. Másodszor virágzott (Zombor) augusztus 15.-én és szeptember hónapban. Bogárrágta levél nem volt rajta.

S. chinensis WILLD. és *S. Persica* L. Nagyobbára kisebb levelűek, vegetatív szer-
vük redukált és igen sok virágjuk van.

Ligustrum vulgare L. Erdőkben, ligetekben, Alsókabol, Dernye, Bezdán, stb.; vasútak szegélyezésére ültetik Sztapár—Újvidék-i vonalon, stb.; parkokban.

Jasminum officinale L., egyszerű és telt virággal; díszcserje.

Forsythia viridissima LINDL. Díszcserje, korán tavasszal levélhajtása előtt virít.

Gentianaceae.

Gentiana Pneumonanthe L. A kaboli és futaki rétségben és bőven a Hadiszigeten (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Tompán kötött homokon.

Centaureum pulchellum (SW.) DRUCE. Nedves helyeken, Szabadkán.
f. *albiflora* KIT. Ugyanott és kevésbé szikes helyen Tompán.

C. ramosissimum (PERS.) (*E. ramosissima* PERS.). A futaki legelőkön (SCHNELL.).

C. minus GARS. Futaki erdőben (ZORK.)!; *Óbecse (KOV.)!; alsó-
kaboli, dernyei és bezdáni erdőkben, továbbá Palicson.

C. uliginosum (W. K.) BECK. Nedves helyeken az újvidéki állomás
m. (KUP.); *Óbecse (KOV.); Zombor a Ferencz-csatorna mentén
több helyen.

Blackstonia serotina (KOCH) BECK. Nedves helyeken, Hadisziget
(ZORK.); Zombor a Ferencz-csatorna mentén, Újvidék rétjein;
homokos vidéken a kevésbé szikes és emelkedettebb talajon
Tompán.

Menyanthes trifoliata L. A kaboli és kátyi rétség mocsaraiban
(ZORK.); a Tisza holt ágaiban (KOV.).

Nymphoides peltata (GMEL.) KTZE. Nagy vízálláskor az újvidéki és
péterváradí sánczok között (Reliquiae KITAB.); a futaki (SCHNELL.),
kaboli és kátyi rétség s a Hadisziget mocsaraiban (ZORK.);
Újvidék és Kátyi töltése mellett (FEICHT.); a Tisza kiöntéseiben
(FEICHT.); Tündéres; Tiszakálmánfalva és Kábol között; a Ferencz-
csatornában (Zombor) virágzik június 25.-én. Dr. Kupcsok a Ferencz-
József-csatornában fehérvirágúakat is talált.

Apocynaceae.

Vinca minor L. Erdőirtásokban Verbász, bezdáni erdőben.

V. herbacea W. K. Kábol és Sajkásszentiván homokos halmain,
hasonló helyen Jánoshalma, Vármegyehatár, Szabadka.

V. major L. Az újvidéki sétatérén, temetőben (ZORK.); hasonló helyeken és
kertekben Zombor és más bácskai városban, gyakran elvadul.

Nerium Oleander L. Díszcserje; művelik.

Asclepiadaceae.

Asclepias syriaca L. Művelik, elvadul.

Periploca graeca L. Kertek kerítésein, Újvidék és Káty között (FEICHT.).

Cynanchum Vincetoxicum (L.) PERS. Kábol, Sajkásszentiván mesgyéin, a futaki erdőben (ZORK.). Bácsordas, Kula, Zombor, János-halma, Mélykút, Szabadka.

C. laxum BARTL. Hadiszigeten (ZORK.). Futak.

Convolvulaceae.

Convolvulus Cantabrica L. Napos dombokon, a titeli fensíkon.

C. arvensis L. Szántóföldeken, mesgyéken s gyepes helyeken közönséges, Csantavér, stb.

Calystegia sepium L. Ligetekben, kerítések, árkok mentén.

Pharbitis purpurea ASCHERS. Disznővény, kúszó.

Cuscuta lupuliformis KROCK. A Duna szigetein, fűzfán és nyárfán.

C. suaveolens SÉR. Luczernán élősködik, Zombor, stb.

C. europaea L. Komlón és a magasabb növési dudvákön élősködik, Kábol, Futak, Hadisziget (SCHNELL.).

C. Epithymum (L.) MURR. Száraz réteken közönséges, él *Thymus collinus*-on.

C. Trifolii BAB. A luczernásokat pusztítja.

Polemoniaceae.

Phlox paniculata L. és *Ph. Drummondii* Hook. Disznővények.

Borraginaceae.

Heliotropium europaeum L. Mivelt talajon közönséges.

H. supinum L. Vizállotta homokos helyeken Kábolon (ZORK.).

Omphalodes verna MNCH. Baja in Com. Bács (SADLER). Kerti növény, néha elvadulva.

Cynoglossum officinale L. Homokos gyepes és erdős helyeken, Kula és Verbász között a Telecskán, Szabadka a homoki erdőkben.

Lappula echinata GILIB. Vetésekben, parlaghelyeken közönséges, de nem olyan gyakori, mint a felvidéken.

Asperugo procumbens L. Kerítések mellett, Újgombos, Kula, Zombor, Gádor, Regőcze, Madaras, Szabadka.

Symphytum tuberosum L. Futaki erdőben (ZORK.); kozorai és más dunamenti erdőben.

S. officinale L. Nedves réteken s mocsarakban közönséges.

Alkanna tinctoria (L.) TAUSCH. var. *parviflora* BOB. Homokon, különösen futóhomokon, mesgyéken, Regőcze, Madaras, János-halma, Tompa, Szabadka.

Borrago officinalis L. Művelik, de el is vadul.

Anchusa Barrelieri DC. Futaki erdőtisztásokon (SCHNELL.); Kiszács (KUP.); Palanka in Com. Bács. (WK. I. 104).

A. italica RETZ. Mesgyéken és parlaghelyeken, Kiszács, Piros (KUP.); Óbecse (KOV.); Nemesmilitics, Zombor, Gádor, Regőcze,

Madaras, Szabadka, Feketehegy, Tiszakálmánfalva és Kabol között.

A. Gmelini LEDEB. Vetések szélén, mesgyéken, Regőcze, Madaras, Szabadka, Vármegyehatár, Verbász, Feketehegy.

A. officinalis L. Homokos, gyepes helyeken, mesgyéken, vetések szélén, Kiszács (KUP.); Vaskapu állomás, Dérnye, Gombos, Zombor, Kula, Vármegyehatár, Szabadka.

Lycopsis arvensis L. *Óbecse (Kov.); vetésekben, Kamenitzén.

Nonnea pulla (L.) DC. Füves száraz mezőkön közönséges, Kiszács (KUP.); Vajsza, Zombor, Kula, Kishegyes.

Pulmonaria officinalis L. A dunamenti erdőkben, Kabol, Futak.

P. mollissima KERN. Ugyanott és Bezdán.

Myosotis palustris (L.) LAM. Hadisziget és Kabol mocsaraiban (ZORK.); az összes dunai szigeteken; Ferencz- és Ferencz Józsefcsatorna mentén, Gombos, stb.

M. caespitosa SCHULTZ. Bezdáni mocsarak szélén, néha vetésekben vagy nedves szikéséken Vajsza.

M. micrantha PALL. Bokros halmokon, Kabol, Ófutak, Gombos, homokon sok, Ludaspuszta.

M. hispida SCHLECHTD. Száraz halmokon, Alsókabol, Vajsza, Dérnye, Gombos.

M. arvensis (L.) HILL. Ugarokon és gyepes helyeken, vetések szélén. Zsablya, Dérnye, Gombos, Bezdán, Zombor, Kula. Verbász, stb.

Lithospermum purpureo-coeruleum L. Futak (ZORK.); római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); Óbecse (Kov.); Dérnye, Bács, Bácsordas, Zombor.

L. officinale L. Erdőkben és ligetekben, Zombor a Sikarában, Vármegyehatár.

L. arvense L. Szántóföldeken s gyepes helyeken közönséges.

Onosma arenaria W. K. Futóhomokon Jánoshalma, Vármegyehatár, Szabadka, Palics.

Cerinth minor L. Földeken, mesgyéken s bokros helyeken szórva-yosan.

Echium vulgare L. Száraz mezőkön és parlaghelyeken.

E. altissimum JACQ. (*E. italicum* AUCT.). Kiszács (KUP.); Újvidék és Vaskapu között, Feketehegy, Csantavér, Madaras, titeli fensík.

Verbenaceae.

Verbena officinalis L. Utak mellett, parlaghelyeken.

Labiatae.

Ajuga Chamaepitys (L.) SCHREB. Szántókon, vetések között, a titeli fensíkon.

var. *grandiflora* VIS. Kiszács (KUP.).

- A. Laxmanni* (L.) Benth. Alsókabol! Sajkásszentiván, Gardinovce s a titeli fensík mesgyéin. (ZORK.); Cservenkán, a telecskai dombokon.
- A. reptans* L. Erdőkben, *Óbecse (Kov.); Bács, bezdáni erdő. Megfőzve gőzét inak kiegyenesítésére használják.
- A. genevensis* L. Erdőkben, erdőszéleken, mesgyéken, bokrokban Alsókabol! Újvidék! és Futak között (ZORK.); Dernye, Bezdán, Csantavér.
- Teucrium Chamaedrys* L. Bokrokban, erdő szélén, Újvidék, kulai temető, Vármegyehatár.
- T. Scordium* L. Mocsarakban, folyó vizek szélén, Kiszács (KUP.); Újvidék és Káty töltése mentén (Feicht.); Bezdán, Zombor, Militics, Ferencz-esatorna mentén.
- Rosmarinus officinalis* L. Művelik.
- Scutellaria galericulata* L. A kaboli rétség és a Hadisziget moesaras rétjein (ZORK.); Újvidék és Káty töltése mentén (Feicht.); Dernye, Bezdán, Apatin, Küllöd.
- S. hastifolia* L. Ugyanott.
- Lavandula vera* DC. Művelik.
- Marrubium vulgare* L. Töltések szélein, parlagokon. Alsókabol, római sánczok (Feicht.); Titel (Feicht.)! Titeli fensík többi részén.
- M. peregrinum* L. Kiszács mentén (KUP.); római sánczokon Újvidék mellett (Feicht.); Zsablya közelében (Feicht.); Titel, Újvidék, Kula, Kishegyes, Szabadka, Erdőd.
- M. praecox* Janka. Sajkásszentiváni határban (Feicht.)!
- M. remotum* Kit. Római sánczok Újvidék mellett, Zsablya közelében, Titel! (Feicht.).
- Sideritis montana* L. Vetések között Alsókabol, Sajkásszentiván, a titeli fensíkon (ZORK.) és a vármegye többi vetéseiben.
- Nepeta pannonica* Jacq. Ligetekben, *Óbecse (Kov.); újvidéki szőlőkben (KUP.).
- N. Cataria* L. Lakások közelében, parlagokon Jánoshalma, stb.
var. *citriodora* Beck. Kiszács alatt egy vasúti őrháznál (KUP.).
- Glechoma hederacea* L. Árkok szélén, ártereken közönséges.
- G. hirsuta* W. K. Tiszakálmánfalva bokraiban, ófutaki alsóerdő.
- Dracocephalum moldavicum* L. Kertekben.
- Brunella grandiflora* (L.) Jacq. Zombor a Sikara-erdő szélén.
- B. vulgaris* L. Füves, cserjés helyeken, erdők szélén, erdei utak mentén Alsókabol, Futak, Bezdán, Zombor, Verbász.
- B. laciniata* L. (*B. alba* Pall.). Ugyanott.
- B. pinnatifida* Pers. (*B. vulgaris* × *laciniata*). Bácsszentiván közelében (Szeewald).
- Melittis Melissophyllum* L. A futaki (ZORK.) és a doroszlói erdőben (Kov.).
- Galeopsis Ladanum* L. Tarlókon közönséges, *Óbecse (Kov.).
- G. angustifolia* Ehrh. Ugyanott sokkal gyakoribb az előbbinél.

- G. Tetrachit* L. Parlaghelyeken és árnyas erdőkben nem valami nagyon gyakori.
- G. versicolor* CURT. Dunamenti erdőkben és irtásokban, Újvidék és Káty között (FEICHT.); Óbecse (KOV.).
- Lamium luteum* (HUDS.) KROCK. Erdőkben és folyópartokon a futaki erdőben (ZORK.) és más dumentí erdőben; Zombor.
- L. amplexicaule* L. Művelt helyeken közönséges.
f. *hirtum*. Újvidéken.
- L. purpureum* L. Ugyanott; fehér virággal Mélykút, Erdőd.
- L. maculatum* L. Ligetekben, Bezdán, Ófutak, Kabol, Verbász.
- Leonurus Cardiaea* L. Művelt helyeken, homokon Nagybaraeskán.
- L. Marrubiastrum* L. Ugyanott.
- Ballota nigra* L. Kerítések mellett, parlaghelyeken, római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.). Mindenütt közönséges.
- Stachys officinalis* (L.) TREVIS. Réteken és bokros helyeken, a Hadisziget nádas bozótjaiban (ZORK.); római sánczok Újvidék közelében (FEICHT.); Óbecse (KOV.): Apatin, Bezdán, Zombor.
var. *stricta* (AIT.). Ugyanott.
- S. silvatica* L. Böven a futaki erdőben! (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Vajszka, Bácsstóváros, Bezdán, Baja.
- S. palustris* L. Kiszács (KUP.): Alsókabol és a Hadisziget rétjein (ZORK.); Sajkáslak, Bácsstóváros, Verbász, stb.
- S. annua* L. Tarlókon és szántóföldeken közönséges.
- S. recta* L. Ugyanott, de ritkább.
- S. germanica* L. Bokros helyeken, Kiszács (KUP.); Kabol, Futak (SCHNELL.); Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Vajszka, Bácsordas, stb.
- S. lanata* JACQ. Művelik, néha elvadul.
- Salvia officinalis* L. Kertekben, elvadul.
- S. verticillata* L. Bokros helyeken, utak mentén, római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.) és sok más hasonló helyen közönséges.
- S. austriaca* JACQ. Bokros helyeken, mezőkön, Óbecse (KOV.); Újvidék szőlőiben, Ófutak, Paripás, Apatin, Pacsér, Zombor, Gádor, Regőcze, Madaras, Jánoshalma.
- S. nutans* L. Legelőkön Kiszács (KUP.); Újvidék és Futak között (ZORK.); *Óbecse (KOV.).
- S. glutinosa* L. Futak! (ZORK.) és Bezdán erdeiben, az utóbbi helyen a csárda mellett a fiatal erdőben. Előfordul mint var. *nova glabrescens* KUP. fil. A typo differt caule, foliis glabrescentibus et inflorescentia minus glandulosa.
- S. Aethiopis* L. Mesgyéken, legelőkön, Óbecse (KOV.); Bácsföldvár, titeli fensík, Pacsér.
- S. pratensis* L. Kaszálókön, mesgyéken Alsókabol, Sajkásszentiván (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Temerin, Paripás, Bezdán, Zombor, Kula, Verbász, Regőcze, Madaras, Vármegyehatár, Tompa, Palics, Ludaspuszta, Csantavér, titeli fensík.

var. *variegata* W. K. alakú teljes virágokkal is tenyészne a Bácskában (Schult. I. 37). Teljes virágú alakját nem talál-
tam, hanem csak olyan *variegatú*-kat, melyeknek az alsó
ajkuk világosrózsaszínű vagy fehér. Ilyen példányok talál-
hatók Telecskán, a cservenkai temetőben és Dr. LELBACH
LÁSZLÓ uradalma szállásának kaszáloin (Telecskán).

S. nemorosa L. Bokros helyeken, utak és vasútak mentén, római
sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); Ófutak, Bács, Bácsordas,
Bezdán, Zombor, Verbász, Madaras, Csantavér. Kishegyes,
Csantavér, Titel.

f. *alba* FEICHT. Római sánczokon Újvidék mellett, a titeli fensíkon.

S. sclarea L. Művelik.

Melissa officinalis L. Művelik, elvadul Óbecse (Kov.).

Satureja vulgaris (L.) FRITSCH (*Clinopodium vulgare* L.). Római
sánczok (FEICHT.). A dunamenti erdők szélén.

S. hortensis L. Művelik.

S. acinos (L.) SCHEELE. Szántóföldeken, római sánczok Újvidék mellett
(FEICHT.); Csantavér, Kishegyes, stb.

Hyssopus officinalis L. Kertekben művelik.

Majorana hortensis Mxch. Kertekben művelik.

Origanum vulgare L. A futaki erdő tisztásain (ZORK.); a római
sánczok mentén Újvidék mellett (FEICHT.); bezdáni erdőben,
Zombor a Sikarában, Ferencz-csatorna mentén.

Thymus collinus M. B. A legelterjedtebb és legközönségesebb kakukfű,
mesgyéken, utak mellett, bokros helyeken, Alsókabol. Újvidék,
Ófutak, Dernye, Gombos, Apatin, Zombor, Cservenka, Kula,
Madaras, Jánoshalma, Szabadka, Kishegyes, Csantavér, titeli
fensík.

Th. subhirsutus BORB. et BRAUN. A homokos vidéken. Nagybaracska,
Jánoshalma, Vármegye-határ, Szabadka; továbbá Dr. KUPCSOK
szerint előfordul Piroson is a vasút mellett.

Th. Marschallianus WILLD. Ludaspuszta és Kamarás között.

Lycopus europaeus L. Mocsarakban, árteres helyeken közönséges,
Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.).

L. exaltatus L. Ugyanott, bőven a Hadisziget nádas bozótjaiban
(ZORK.); árkokban Paripás, stb.

Mentha longifolia HUDS. (*M. silvestris* L.) ad var. *leioneuram* vergens.
Madaras.

var. *Hollósyana* (BORB.) TOP. Zombori kisállomáson (vásártér)

M. Wierzbickiana OP. Nemesmilitics, Ófutak árkokban.

M. aquatica L. var. *polyanthetica* TOP. Zombor.

var. *stagnalis* TOP. Zombor, Hadisziget Újvidék mellett.

var. *enomena* TOP. Ludaspuszta.

var. *lupulina* BGE. Szabadka.

var. *pyrifolia* H. BR. Bezdán, Futak.

var. *duriuscula* TOP. Ludaspuszta.

var. *lupulina* BGE. f. *pontica* TOP. Hadisziget, Újvidék.

var. *agenensis* TOP. Ófutak nov. form. trans. ad. var. *pyrifoliam*.

var. *stagnalis* TOP. f. *maculosa* TOP. Zombori kisállomás közelében.

var. *stagnalis* TOP. f. *macrocephalota* TOP. Ófutak.

var. *inciso-serrata* (SM.) BGE. f. *serratula* TOP. Bezdán kozorai erdő.

M. arvensis L. var. *cuneifolia* TOP. f. *hispidulae* BORB. proxima. Hadiszigeten Újvidék mellett.

var. *sativa* NEILR. Mocsaras helyeken a kaboli rétségben, Hadiszigeten (ZORK.).

M. Pulegium L. Szabadkán, a titeli fensík és a Tisza között.

var. *cacocea* TOP. f. *communis* TOP. Bácsszentiván (SZE EWALD.); a bezdáni erdő legelőin.

var. *strongylophylla* TOP. Bezdáni erdő, Ófutak.

var. *albiflora* PRODAN. In pasc. umid. prope pagum Bezdán.

M. verticillata L. f. *tortuosa* (HOST). Zombor.

f. *hygrophila* TOP. Hadisziget Újvidék mellett.

f. *diversifrons* TOP. Ófutak.

f. *ischnostachya* TOP. Zombor.

M. piperita L. és var., *M. crispa* L. Kertekben művelik.

Ocimum Basilicum L. Kertekben művelik.

Solanaceae.

Nicandra physaloides (L.) GÄRTN. Művelik, szállások körül elvadul (KOV.).

Lycium halimifolium MILL. Kerítések mellett, mesgyéken, nagy mennyiségben nő Madaroson.

Atropa Belladonna L. Elvadult Óbecse (KOV.).

Hyoscyamus niger L. Művelt és parlaghelyeken, udvarokban. Kiszáccson is közönséges (KUP.).

Physalis Alkekengi L. Ligetekben, erdőkben, Sikara (Zombor), bezdáni erdő, stb.

Solanum nigrum L. Művelt helyeken és parlagokon közönséges.

S. Dulcamara L. Nádasok szélén, ligetekben közönséges, a homokon növe (Szabadka) példányok szőrösebbek.

S. tuberosum L. Nagyban művelik, esős években a homokon szépen fejlődik.

S. Melongena L. Tojásgyümölcs; kertekben művelik. Kedvelt és ízletes előételt szolgáltat.

Capsicum annuum L. Nagyban művelik, különösen a bolgár kerteszek.

Datura Stramonium L. Művelt talajon, nagy mennyiségben terem a disznóállások körül.

D. arborea L. Kertekben művelik.

Nicotiana rustica L. és *N. Tabacum* L. Művelik.

Petunia nymphaeiflora Juss. és *P. violacea* LIND. Díszvirágok.

Scrophulariaceae.

Verbascum phoeniceum L. Kaszálókon, erdőszeleken, mesgyéken Újvidék és Futak között, Kabolon, a Hadiszigeten (ZORK.); Óbecse (KOV.); Gádor, Regöcze, Jánoshalma.

- V. Blattaria* L. Töltéseken, utak mellett, szántóföldeken közönséges.
- V. Thapsus* L. Tarlókon s parlagokon, mesgyéken Újvidék (ZORK.).
- V. phlomoides* L. Római sánczokon (FEICHT.); mesgyéken titeli fensík, Verbász, Bezdán, Zombor.
- var. *australe* (SCHRAD.). Kiszács (KUP.); Madaras, Kishegyes, titeli fensík.
- V. Lychnitis* L. Száraz kaszálókon, ligetekben, bokros helyeken, Kula, Cservenka, Nagybaracska, Jánoshalma, Halas, Kishegyes.
- V. speciosum* (SCHRAD.). Madaras dombjain, Újvidéken a vasút mentén.
- V. pulverulentum* VILL. Újvidéken a FELBER-erdő mellett, Palánkán Bácsmegye (ROCH. l. c.): Dernye, Bács, Gombos a dunamenti füzesekben, Kishegyes a telecskai dombokon, Csurog.
- V. austriacum* SCHOTT. (*V. orientale* M. B.). Kiszács (KUP.): Zsablja és Szentgyörgy (FEICHT.); római sánczokon Újvidék mellett, Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.).
- V. lanatum* SCHRAD. Pírosos a vasút mentén (KUP.).
- V. nigrum* L.? Ligetekben s bokros és parlaghelyeken közönséges ZORKÓCZY szerint.
- V. Neilreichii* REICHARDT. Z. B. V. 1861. 367—70 l. NEILR. Nachtr. zur Fl. Niederösteir. 1866., Term.-tud. Társ. 1878. p. 363 (*V. phlomoides* var. *australe* $\times$ *speciosum*). Madaras dombjain.
- V. Obornyí* HALÁCSY. Kiszács vasút mentén (KUP.).
- V. rubiginosum* W. K. (*V. austriacum* $\times$ *phoeniceum*). Bács-Dernyei műúton (KOV.).
- V. Murbeckii* HAYEK (*kiszácsense* KUPCSOK = *V. austriacum* $\times$ *pulverulentum*). In finibus arborum Kiszács (KUPCSOK SAMU et DR. fil.).
- V. phlomoides* β *australe* $\times$ *austriacum* csészéje kisebb, szőrözete ritkásabb. Kiszácsos a vasút mellett (KUP.). Ez az alak valószínűleg nagyon közel áll a *V. Neilreichii* REICH.-hez.
- Cymbalaria muralis* BAUMGT. Cserépben művelik.
- Kickxia spuria* (L.) DUM. Ugarokon, parlaghelyeken közönséges.
- K. Elatine* (L.) DUM. Ugyanott, FEICHTINGER és mások.
- Linaria vulgaris* MILL. Mesgyéken, utak mellett közönséges.
- L. genistifolia* L. Óbecse (KOV.); a kaboli s futaki erdő tisztásain (ZORK.): kulai temető, Nagybaracska, Jánoshalma, Vármegyelhatár.
- var. *chloraeifolia* REICHB. Kishegyes, titeli fensík.
- Antirrhinum majus* L. Kertekben művelik, elvadulva a falakon is található.
- A. Orontium* L. Szántóföldeken s homokos helyeken Újvidék környékén (ZORK.).
- Chaenorhinum minus* (L.) LGE. A Hadisziget homokos földjein s árterek helyein (ZORK.); vetésekben Zombor és környékén.
- Serophularia nodosa* L. Erdőkben, ligetekben s nedves helyeken közönséges, *Óbecse (KOV.).

S. alata GILIB. A kaboli rétségben, Hadisziget mocsaraiban (ZORK.); árkokban Vodičzán (Baja mellett).

Gratiola officinalis L. Mocsaras réteken a kátyi és kaboli rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.); Vajszka, Dérnye, Apatin, Bezdán, stb.

var. *angustifolia* WIERZB. A Dunapart fővényes helyein.

Limosella aquatica L. A futaki és FELBER-erdő s a Hadisziget vízjárta posványos helyein (ZORK.); Titel a Tisza kiöntéseiben (FEICHT.); Bezdán, Zsabya kissé szikes és mocsaras helyein nagy mennyiségben.

Veronica scutellata L. Nedves, posványos helyeken a kaboli rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.); Futak, Vajszka, Dérnye, Bezdán, Apatin.

V. anagalloides Guss. Szikes réteken Kiszács és Piros között (KUP.).

V. Anagallis L. Ugyanott

V. Velenovskyi UECHTR. (*V. bácsensis* SIMK.)? A Bácskában (SIMK.).

V. Chamaedrys L. Mesgyéken, legelőkön, bokrokban, elég közönséges.

V. officinalis L. Erdőkben, Bács.

V. latifolia L. Száraz réteken, Kamenitzen.

V. montana L. Cserevicsen árnyékos erdőkben. patakok mentén.

V. prostrata L. Száraz mesgyéken, kaszálókon, római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); Dérnye, Bezdán, Zombor, Verbász, Gádor, Regöcze, Bácsalmás, Jánoshalma.

V. crinita KIT. Kiszács a futaki és pirosi út m. (KUP.).

V. Teucrium L. Cserjés, füves helyeken, Óbecse (KOV.); CHOTEK-pusztán.

V. elatior EHRH. (*V. longifolia* AUCT.). *Óbecse (KOV.); a kaboli rétségben és a Hadiszigeten (ZORK.); a Duna mentén több helyen, futaki szigeten.

V. spicata L. Bokros, füves helyeken, római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); a titeli fensíkon, Apatin, Ófutak.

V. orchidea CR. Ugyanott nedves helyeken.

V. serpyllifolia L. Nedves erdőkben, árkokban, Kabol (ZORK.); Dérnye, Vajszka, Bezdán, Zombor, Csantavér, stb.

V. triphylla L. Művelt helyeken közönséges.

V. verna L. Parlagokon, Zombor, Gádor, stb.

V. acinifolia L. A futaki erdő mocsaras helyein (ZORK.); szikes helyeken és vetések szélén, Kabol, Bácsordas, Bezdán.

f. *alba* PRODAN (fehér virágokkal), bezdáni erdő szikesein.

V. arvensis L. Szántóföldeken, gyepes helyeken közönséges.

V. praecox ALL. Szántóföldeken s mesgyéken (ZORK.).

V. hederæfolia L. Erdőkben, parlaghelyeken közönséges.

V. triloba OPIZ. Ugyanott.

V. persica Poir. Vetésekben, szántóföldek szélén, Zombor, Dérnye, Alsókabol, Bácsordas, Bácsszentiván, titeli fensík.

V. polita FR. Ugyanott, az előbbinél sokkal gyakoribb.

- Digitalis ambigua* Murr. Újvidéki szőlők körül (KUP.); a futaki (ZORK.) és más dunamenti erdőben.
- D. ferruginea* L. (= *Coburgia Ferdinandi* Kovács a bácskai és pesti lapokban: így a Magyarország cz. lapban is, a Szerémségből hirdetett új növénye). Bokrokban Dérnye és Tomory-pusztá között. Kamenitzen is gyűjtöttem.
- D. purpurea* L. Mívelik kertekben.
- Melampyrum cristatum* L. Homokos ligetek szélén, Jánoshalma és Halas körül.
- M. arvense* L. Gabonákban a Duna mentén.
- M. barbatum* W. K. vetésekben, Alsókaból s a titeli fensíkon (ZORK.); Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Óbecse (Kov.); továbbá Zombor, Hódság, Dérnye és Vajsza között.
- Euphrasia stricta* Host (*E. officinalis*, *E. cucullata* WHLBG.). Száraz partokon, a római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.).
- Orphantha lutea* (L.) KERN. Futóhomokon, Óbecse (Kov.); Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka, titeli fensík.
- Odontites verna* (BELL.) Dum. Nedves réteken, Kábol, Hadisziget és a futaki erdő tisztásain (ZORK.); római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); hasonló helyeken a bezdáni és apatini erdőkben.
- Alectorolophus goniotrichus* BORB. *Óbecse (Kov.).
- A. major* (EHRH.) RCHB. Ugarokon, réteken. bőven a Hadiszegeten (ZORK.); nedves, sőt kevésbé szikes kaszálókon: Zombor, Nemesmilitics, Cservenka, Kula, stb.
- Pedicularis palustris* L. *Óbecse (Kov.).

Lentibulariaceae.

- Utricularia vulgaris* L. Álló és lassan folyó vizekben, a kaboli és kátyi rétség, a Hadisziget és FELBER-erdő mocsaraiban és az újvidéki Límányon, Újvidék mellett a Szajlován (ZORK.); a Tisza holtágaiban (Kov.), a Ferencz-csatornában (Kov.)!, Ófutak mellett, Bezdán.

Orobanchaceae.

- Orobanche ramosa* L. Kender-, dohány- és kukoriczaföldeken, Kábol és Futak (ZORK.); Óbecse (Kov.), Bácsszentiván.
- O. arenaria* BORKH. Homokon, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka, *Artemisia campestris*-en.
- O. purpurea* JACQ. (*O. coerulea* VILL.). Zombor a Ferencz-csatorna mentén, *Achillea collina* gyökerén; Óbecse (Kov.).
- O. gracilis* SM. Pillangós virágúak gyökerein Cserevicsen; * Óbecse (Kov.).
- O. lutea* BAUMGT. *Medicago falcata*-n Körözserdőn a homokon.
- O. alba* STEPH. Ajakosvirágúak gyökerein elég gyakori.
- O. pallidiflora* WIM. et GRAB. *Cirsium*-gyökerein a futaki erdőben (ZORK.); Kamenitzen.
- O. caryophyllacea* SM. Galajféléken élősködik, * Óbecse (Kov.).
- O. Teucrii* HOLANDRE. *Teucrium*-fajokon élősködik, * Óbecse (Kov.).

Bignoniaceae.

Catalpa bignonioides WALT. Újvidék határában (ZORK.); egynéhány faluban ültetik Cservenka, Kula, stb.; aránylag szépen díszlik.

Globulariaceae.

Globularia vulgaris L. Réteken, mesgyéken és gyepes helyeken Kabolon és Sajkásszentivánon (ZORK.).

Acanthaceae.

Acanthus longifolius Host. Sétaterekre ültetik, dísznövény.

Plantaginaceae.

Plantago ramosa (GILIB.) ASCH. Homokos vidéken, Jánoshalma, Tompa, Szabadka, Ludaspuszta.

P. tenuiflora W. K. Nedves szikeseken, Regöcze, Őrszállás, Gádor, Bezdán, Zombor, Apatin, Bácsordas, Bács, Dérnye, Vajsza, Ófutam, Káty, Alsó- és Felsőkabol.

P. maritima L. Közép- és Dél-Bácska agyagos szikesein kevésbé tud elszaporodni, míg a homokos északi részekben tömegesen jelenik meg, így a Palicsi-tó és Sóstó körül; Adorján és Zenta között.

var. *graminifolia* Schur. Újvidék és Pirok közt (KUP.).

P. lanceolata L. Gombos iker fűzérrel, néha 3 ággal; Zombor a Ferencz-esatorna mentén, Temerin, stb.

var. *sphaerostachya* (M. et K.). Madaras, Kishegyes, titeli fensík.

P. hungarica (W. K.). Római sánczok Újvidék mellett, tarlókon Boldogasszonyfalva (FEICHT.).

P. altissima L. Mocsaras helyeken a Duna mentén, Gombos, Apatin, stb.

P. media L. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensíkon, stb.

P. major L. Utakon és nedves helyeken nagyon közönséges.

P. paludosa TURCZ. (*P. limosa* KIT.). A Tisza kiöntéseiben (FEICHT. l. c.).

Rubiaceae.

Sherardia arvensis L. Az újvidéki csatornaparton és a vasútállomás mellett, Újvidék és Futak között mesgyéken és Kabol homokos partjain (ZORK.); Óbecse (KOV.).

Asperula odorata L. Erdőkben Doroszló, *Óbecse (KOV.).

A. glauca (L.) BESS. Fűves dombokon, római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensíkon, Cservenkán, Madarason.

A. arvensis L. Vetésekben, Vajsza, titeli fensík.

A. cynanchica L. Kabol, Sajkásszentiván mesgyéin, római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); Zsabya és Szentgyörgy között

- (FEICHT.); Újvidék homokos szőlőiben, Kishegyes, Csantavér, Palics.
- Galium Cruciatum* (L.) SCOP. Bokrok között, erdők szélén közönséges Óbecse (Kov.); Bezdán, Apatin, stb.
- G. verum* SCOP. Erdőkben, Kabol, Futak.
- G. pedemontanum* ALL. Legelőkön Kabolon, (ZORK.); Palánka, Vajsza, Bogyán, Dernye, Bács, Bácsordas, Apatin, Zombor, Kishegyes, Szabadka, Ludaspuszta.
- G. palustre* L. A futaki és a kaboli rétségben. Hadiszigeten (ZORK.); Gombos, Madaras, Palics, Zombor a Ferencz-csatorna mentén, stb.
- G. tricornum* WITH. Szántóföldeken, bokrokban, Alsókabol, Gombos, Temerin.
- G. parisiense* L. Legelőkön Apatin, Bezdán.
- G. uliginosum* L. A futaki s kaboli rétségben s a Hadiszigeten, a Ferencz- és Ferencz József-csatorna mentén.
- G. Aparine* L. Bokros bozótos helyeken, kerítések mentén nagyon közönséges.
- G. boreale* L. Gyepes helyeken, Óbecse (Kov.).
- G. verum* L. Kaszálókön, mesgyéken, utak mellett közönséges.
- G. erectum* HUDS. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); Cserevicsen sziklás köves dombokon.
- G. Mollugo* L. Kaszálók szélén, vasúti töltések és árkok mentén, bokros helyeken közönséges.
- Rubia tinctorum* L. Zombori kertekben vadon, hasonló állapotban Óbecsén (Kov.); Kiszács (KUP.). Régebben művelték.

Caprifoliaceae.

- Sambucus Ebulus* L. Utak mellett, legelőkön közönséges, nagyon bőven Bulkeszin és Nagysulykán a titeli fensíkon.
- S. nigra* L. Kertekben, ligetekben, erdőszéleken, falvak közelében.
- Viburnum Opulus* L. Duua szigetein, Ada, Élősziget, futaki sziget, stb.; Cserevicsen. Kertekben is művelik teltvirágú alakjait.
- V. Lantana* L. Erdőkben, ligetekben, bokros helyeken közönséges, az összes dunamenti erdőkben, valamint a homokon is.
- Lonicera Caprifolium* L. Erdőszéleken a futaki erdőben (ZORK.); továbbá a következő erdőkben: Kabol, Bács, Dernye, Bácsordas. Bezdán, Apatin, Zombor (Sikara). stb.
- L. Xylosteum* L. Futaki erdőben (ZORK.).
- L. periclymenum* L., *L. Douglasii* LINDL., *L. Ledebourii* ESCH., *L. tartarica* L. díszeserjék.
- Symphoricarpus racemosus* MICHX. Díszeserje.

Valerianaceae.

- Valerianella coronata* (L.) DC. Vetések között Újvidék környékén (ZORK.).

- V. locusta* (L.) BETCKE. (*V. olitoria* (L.) POLL.). Művelt talajon, Kiszács (KUP.), Kula, Madaras, Gádor, Regőcze, Bácsalmás, Jánoshalma.
- V. carinata* Loiss. Mesgyéken, s művelt talajon, Újvidék környékén (ZORK.).
- V. dentata* (L.) POLL. Vasúti töltésen Kiszácscon (KUP.). Vetések szélén Alsókabol, Dernye, Gombos, Bezdán, Apatin, Nemesmilitics, Madaras, Csantavér.
- Valeriana officinalis* L. Nedves erdőtisztásokon, erdők szélén, Óbecse (KOV.); a Duna szigetein; homokon Terézhalom, Jánoshalma, továbbá Halas erdeiben.
- V. dioica* L. Nedves, árteres helyeken, alsókaboli és kátyi rétság, Hadisziget (ZORK.) és más dunai szigeten.
- Centranthus ruber* (L.) DC. Művelik kertekben.

Dipsaceae.

- Dipsacus silvestris* HUDS. Vízpartokon, réteken s utak mellett közönséges.
- D. laciniatus* L. Ugyanott.
- Cephalaria transsylvanica*. (L.) SCHRAD. A kaboli és futaki erdőkben, mesgyéken és bokros helyeken (ZORK.). Római sánczok Újvidék mellett, Boldogasszonyfalva és Zsablya között, Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.). Vaskapu és Titel között a vasút mentén.
- Knautia arvensis* (L.) COULT. Mesgyéken, erdőszéleken, Újvidék (KUP.); római sánczokon Újvidék mellett (ZORK.); Kula, Zombor, Regőcze, Madaras, Jánoshalma, Szabadka.
- f. pratensis* (SCHM.) SZABÓ. Az újvidéki szikes legelőkön (KUP.).
- K. silvatica* Duby. A dunamenti erdőkben és Cserevicsen.
- Succisa pratensis* MNCH. * Óbecse (KOV.).
- Scabiosa canescens* W. K. Mesgyéken. utak szélén Kabol, Sajkásszentiván és a titeli fensíkon (ZORK.); Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Verbász, Zombor, Gádor, Szabadka.
- S. ochroleuca* L. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); Bezdán, Nagybaracska, Jánoshalma, Szabadka, Kishegyes, titeli fensíkon.
- S. Scopoli* JACQ. Kiszács (KUP.).
- S. ucranica* L. Homokos halmokon Kabol, Sajkásszentiván és a titeli fensíkon (ZORK.); továbbá Futak körül (SCHNELL.).
- S. atropurpurea* L. Dísznövény.

Cucurbitaceae.

- Bryonia alba* L. Kerítések mellett, kertekben közönséges.
- B. dioica* JACQ. * Óbecse (KOV.).
- Ecballium elaterium* (L.) RICH. Művelik ritkán.
- Cucumis Melo* L. (sárgadinnye). Művelik.
- C. sativus* L. (ugorka). Művelik.

Citrullus vulgaris SCHRAD. (görögdinnye). Művelik, különösen gyepfőréseken, sok válfajban.

Ocubita Pepo L., *C. maxima* DUCH., *C. Melopepo* L., *C. verrucosa* L., *C. aurantiaca* WILLD., *Lagenaria vulgaris* SÉR. Nagyban termesztik.

Campanulaceae.

Campanula sibirica L. Száraz legelőkön, mesgyéken, római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); Gombos, homokon Jánoshalma, Vármegyehatár. Halas, Szabadka.

C. cervicaria L. A futaki erdőben (ZORK.).

C. glomerata L. Bokros helyeken, római sánczokon (FEICHT.), homokon Tompán.

C. persicifolia L. A futaki erdőben (ZORK.); hasonló helyeken CHO-TEK-pusztán, Bács, Dérnye, Bácsordas, Bezdán, Apatin, stb.

C. patula L. A futaki erdőben (ZORK.).

C. Rapunculus L. Erdőirtásokon és legelőkön, Bácsordas, Dérnye, Vajszka.

C. bononiensis L. Bokrokban a futaki erdőben (ZORK.).

C. Trachelium L. Erdőkben, újvidéki szőlőkben (KUP.); Bács, Bezdán, kulai temető.

C. rapunculoides L. A futaki erdő tisztásain (ZORK.); római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.).

Legousia Speculum (L.) FISCH. A futaki erdő szélein és mesgyéin (ZORK.); Bács a vár udvarán (KOV.); Palánka, Vajszka, Bácsóváros, stb.

Lobelia Erinus L. Kedvelt dísznövény.

Compositae.

Eupatorium cannabinum L. Nádas bozótokban, folyók mentén és a Dunaszigetekeken közönséges.

Solidago virga aurea L. Bokrokban. erdőkben, a titeli fensíkon és az összes dunamenti erdőkben.

var. *angustifolia* KOCH. Futóhomokon Jánoshalma, Vármegye-határ.

S. serotina AIT. Duna szigetein Futak mellett. A zombori temetőkben.

Bellis perennis L. Réteken, erdőtisztásokon, utak mellett, a Ferenczsatorna mentén, bezdáni erdőben, stb. nagyon közönséges.

Aster villosus (L.) WAGN. HEUFFEL szerint a Bácskában szikes talajon (HEUFF. 93); habár a Bácska szikeseit nagyobbára bejártam, de eddig nem sikerült megtalálnom, nincs kizárva, hogy HEUFFEL az *A. canus*-szal cserélte fel, mely fejlődése első stádiumában fehér molyhos levelei révén sokban hasonlít az *A. villosus*-hoz.

A. Linosyris (L.) BERN. Kabol és Sajkásszentiván homokhalmain, a titeli fensíkon (ZORK.); szikesen is Bezdán, Apatin.

A. canus W. K. Az összes dunamenti erdők szikes legelőin.

f. *albus* PRODAN. A bezdáni legelőkön.

- A. Amellus* L. Római sánczok Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensíkon.
- A. pannonicus* JACQ. A megye összes nedves szikesein.
var. *depressus* KIT. Ugyanott, rendszeren már májusban virágzik.
- A. salignus* WILLD. A Hadisziget és Futak rétjein (SCHNELL).
- Callistephus chinensis* (L.) CASS. Kertekben több változatát művelik, néha elvadul.
- Erigeron annuus* (L.) PERS. Piros és Újvidék között (KUP.); a futaki erdőkben (ZORK.)! Óbecse (KOV.); Hadiszigeten, bezdáni erdő, Hódság.
- E. canadensis* L. Parlag- és művelt helyeken alkalmatlan gyom, a futóhomokon nem bír elterjedni.
- Trimorpha acris* (L.) VIERHAPPER. A futaki, kaboli és a sajkásszentiváni homokos halmokon (ZORK.). Bezdán, Apatin.
var. *asteroides* (HOL.). Piros a vasút mentén (KUP.).
- Filago germanica* (L.). Száraz mezőkön és erdőtisztásokon, Kabol, Futak (SCHNELL.), Bácsordas, Bezdán.
- F. arvensis* L. Kabol, Sajakásszentiván homokos halmain (ZORK.); Futak (SCHNELL.).
- Gnaphalium uliginosum* L. Mocsarakban és árterek helyeken a kaboli rétség, Hadiszigeten (ZORK.); Baja, Apatin. Bácsordas.
- G. luteo-album* L. Kabol, Sajakásszentiván és a titeli fensík földjein és legelőin; homokon Bácsordason, a homokos vidéken nagyon elterjedt, különösen nedves ugarakon, Szabadka, Ludaspuszta, stb.
- G. silvaticum* L. Erdőkben, Futak.
- Helichrysum arenarium* (L.) DC. Száraz homokon, Madaras, Bácsalmás, Jánoshalma, Vármegeyehatár, Tompa, Szabadka. Ludaspuszta.
- Inula germanica* L. Római sánczok, Újvidék mellett (FEICHT.); Kula és Verbász között. Titeli fensík, Csantavér, Szabadka.
- I. ensifolia* L. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensík.
- I. conyza* (DC.). Titeli fensíkon (KOV.). A bezdáni erdőben összefüggő mennyiségben található.
- I. salicina* L. A futaki rétségben (SCHNELL.); a Hadiszigeten (FEICHT.); Vajszkán.
- I. dentata* BOER. Homokon, Szabadka, Ludaspuszta, Jánoshalma. Vármegeyehatár.
- I. hirta* L. Réteken s bokros helyeken, Tündéresen, Villova, titeli fensíkon (ZORK.)!
- I. oculus Christi* L.? Titeli fensíkon (KOV.).
- I. britannica* L. Utak mellett, nedves réteken, legelőkön nagyon közönséges, a szikésekre is bevetődik.
var. *angustifolia* CHARS. Bácszentiván bokraiban.
f. *glabrescens* KAB. Ferencz József-csatorna m. (KUP.).

Pulicaria vulgaris GÄRTN. Mocsaras, árteres helyeken, sőt szikeseken is nő.

P. dysenterica GÄRTN. Nedves réteken, árkokban Kiszács m. (KUP.). *Carpesium cernuum* L. A futaki felső erdőben (SCHNELL.)! Doroszló (Kov.); *Óbecse (Kov.).

Xanthium spinosum L. Parlagokon, utak mellett, bőven disznólegelőkön.

X. strumarium L. Ugyanott, de zöltséges kertekben is gyakori.

X. italicum L. Az óbecsei tiszai hajóállomás közelében (Kov.).

Rudbeckia laciniata L. Művelik, itt-ott elvadul.

Dahlia variabilis DESF. és *D. coccinea* CAV. Dísznövények.

Helianthus annuus L. Művelik, elvadultan a FELBER-erdőben (ZORK.).

H. tuberosus L. Gumóért művelik.

Bidens tripartita L. Nedves mocsaras helyeken, vizek mentén közönséges.

B. cernuus L. Ugyanott, de ritkább a kaboli és kátyi rétből (ZORK.); a Ferencz-esatorna nádasainak szélén (Kov.), ugyanott Bezdánban, Tiszakálmánfalva és Kabol között, Zombor, Madaras.

Tageles patulus L. és *T. erectus* L. Kertekben művelik.

Galinsoga parviflora CAVAN. Kertekben alkalmatlan dudva Óbecse (Kov.).

Anthemis austriaca JACQ. Parlaghelyeken Gombos, Dernye, Vármegyehatár.

A. tinctoria L. Bokros helyeken a titeli fensíkon.

A. cotula L. Szántóföldeken, utak mellett nagyon közönséges, a római sánczokon (FEICHT.); Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.), stb.

A. ruthenica M. B. Kabol és Sajkásszentiván homokos halmain (ZORK.); a titeli fensíkon.

A. arvensis L. Parlagokon igen közönséges.

Achillea Neibreichii (KERN). Réteken és bokros helyeken Újvidék és Futak között, a Hadiszigeten, Kabolon és Sajkásszentivánon (ZORK.); pacséri út mellett (MIHÁLIK); Kishegyes, a titeli fensíkon.

A. ochroleuca EHRH. Kötött és futóhomokon Jánoshalma és Halas között. Tompán, Szabadkán, stb.

A. Mihálikii (*ochroleuca* $\times$ *collina*) PROD. Magyar Bot. Lapok, 1911. évi 11/12. sz., p. 386. Perrenis, multicaulis. Caulibus circa 25—30. cm. altis, striato-sulcatis, cano-tomentosis. Foliis caulinis approximatis, ambitu lanceolatis, pectinato-pinnatifidis, *lacinii denticulis* 2—3 *auctis*, rachide integra. Inflorescentia corymbosa sat coarctata, ramis cano-tomentosis. Capitulis turbinatis, anthodii squamis ovatis apice acutiusculis, dorso cano-tomentosis, nervo prominulo. Ligulae tricenatae, involucri breviores, flores ochroleuci vel albi.

Habitat in Hungaria, in arenosis prope pagum Jánoshalma (Comit. Bács-Bodrog).

Habitu ad *A. ochroleucam* EHRH. accedit, differt caulibus obscure viridibus, magis hirsutis, foliis densioribus, magis ap-

proximatis, obscure viridibus, laciniis primariis densioribus non integris, sed lacinulis 2—3-bus auctis, anthodiis fusciscentibus, florum colore pallidiore.

Ab *A. pseudopectinata* JANKA differt statura humiliore, indumento omnium partium minus denso, capitulis dimidio fere minoribus, petalis pallidis etc.

Ab *A. collina* BECKER foliis multo minus divisus, partitionibus non calloso apiculatis, inflorescentiae ramis brevioribus, inflorescentia ergo magis contracta, petalorum colore etc. differt.

Termetében közel áll az *A. ochroleuca* EHRH.-hez, melytől szennyes-szürke (nem zöldes-szürke), levelesebb szára, szennyes színű virágzata, szélesebb, szürkélőbb, a szárhoz hozzásimuló és sűrűbben álló levelei által az első tekintetre megkülönböztethető. Fő eltérése azonban a levelek szárnyában mutatkozik, a mennyiben azok nem épülnek, mint az *A. ochroleuca*-nál, hanem 2—3 fogúak. Ez utóbbi tulajdonságában az *A. pseudopectinata* JANKA-hoz közeledik, de eltér ettől kisebb termete, kevésbé molyhos szára és levelei által, fészke majdnem félakkora, továbbá virágai halaványsárgák, míg az *A. pseudopectinata*-é kénsárgák, stb.

Találtam Bács-Bodrogmegyében Jánoshalma homokbuczkáin. 1911 június 14.-én.

A. setacea W. et K. Madaras homokos szikes helyein, Jánoshalma.

A. asplenifolia VENT. Szikeseken, különösen a homokon, Kiszács (KUP.); Verbász, Apatin (fehér virággal), Szabadka, Ludaspuszta, Jánoshalma.

A. Millefolium L. A Futak erdő szélén, homokon Palicson.

A. collina BECKER. Legelőkön, mesgyéken és gyepes helyeken közönséges.

A. pannonica SCHEELE. Homokon Palicson nagy mennyiségben.

Matricaria discoidea DC. Zombor a vásártéren.

M. Chamomilla L. Szikeseken és parlaghelyeken közönséges, bőven a bezdáni legelők erdőnkívüli részében.

M. inodora L. Szántóföldeken, parlaghelyeken közönséges.

Chrysanthemum Balsamita L. Művelik.

Ch. vulgare (L.) BERNH. Folyók mentén, nádasok szélén, a Duna mentén, Bezdán, Apatin, stb.; a homok felé ritkul.

Ch. uliginosum (W. K.) PERS. A kaboli és kátyi rétság és a Hadsziget nádas bozótjaiban (ZORK.); Futak (SCHNELL.); tiszamenti füzesekben (KOV.); Titel és Tündéres mocsaraiban.

Ch. Leucanthemum L. Nedves kaszálókon, vasúti töltéseken, Kiszács (KUP.), bőven Cservenkán, Kulán és zombor—újvidéki vasúti vonalon, a lösz és homok felé ritkul. Kertekben is művelik.

Ch. indicum CURST., *Ch. sinense* SIMS., *Ch. parthenium* (L.) PERS. Díszvirágok.

Artemisia Absinthium L. Parlaghelyeken Kiszács (KUP.); a titeli fensíkon.

- A. Burnati* WOLF. (*A. Absinthium* $\times$ *vulgaris*). Kiszácson házak körül (KUP.).
- A. monogyina* W. K. Dunamenti szikeseinknek tömegesen megjelenő jellemző növénye, Kabol (ZORK.); Órszállás, Bezdán, Apatin, Bácsordas, Dernye, Futak, Alsókabol, stb.
- A. vulgaris* L. Szántóföldek mesgyéin, utak szélén, közönséges.
- A. pontica* L. Kabol és Futak szárazabb rétjein és legelőin (ZORK.); bezdáni legelőkön, szikeseken.
- A. campestris* L. Római sánczokon (FEICHT.); a titeli fensíkon, Kula, Kishegyes, Ludaspuszta, Szabadka, Tompa, Jánoshalma, Nagybaracska.
- var. *sericea* FRIES. Titeli fensíkon Titelhez közel, Kishegyesen, Vármegehatár.
- A. scoparia* W. K. Az újvidéki sánczokon (ZORK.); *Óbecse (Kov.). Titeli fensíkon.
- A. annua* L. Kertekben Kiszácson (KUP.); országutak, vasúti töltések mentén. Újvidék (ZORK.); a titeli fensíkon, Tündéresen, Feketehegyen, Óbecsén (Kov.), stb.
- A. Abrotanum* L. és *A. Dracunculus* L. (Tárkonyfű). Kertekben művelik. Az utóbbi az erdélyi részekben igen szépen nő, miért egyesek onnan hozatják, télire sóban konzerválják.
- Tussilago Farfara* L. A bácskai oldalon csak az újvidéki vasúti töltésen találtam (ZORK.); Óbecse (Kov.); Zombor a Ferencz-esatorna mentén több helyen, Sztapár.
- Doronicum hungaricum* REICHB. A futaki erdőben (SCHNELL)! Doroszló (Kov.); a bezdáni erdő szélén.
- Senecio vulgaris* L. Művelt és parlaghelyeken bőven, különösen kapás növények között.
- S. vernalis* W. K. Szántókon, Óbecse (Kov.); Kiszács (KUP.); Újvidék, Petrőcze, Bezdán, Kamenitzen.
- S. tenuifolius* JACQ. Kiszács (KUP.); római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); Dernye, Bács, Bácsordas, Apatin, Zombor, Madaras, Ludaspuszta.
- S. Jacobaea* L. Római sánczokon Újvidék mellett. Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Zombor, Madaras, titeli fensíkon.
- S. barbareaefolius* KROCK. Ugyanott nedves kaszálókon. A bezdáni erdő nedves tisztásain.
- S. sarracenicus* L. A Hadisziget bokros partjain (ZORK.).
- S. Doria* L. A Hadiszigeten (ZORK.); *Óbecse (Kov.); Piros (KUP.); Gádor a szikes szélén.
- S. paludosus* L. Újvidék (KUP.); a kaboli és kátyi rétség és a Hadisziget mocsaraiban s a nádas bozótjaiban (ZORK.); az összes nagyobb Dunaszigetekben Bezdántól Mohácsig (Czigánysziget), Bezdán, Gombos.
- S. campester* (RETZ.) DC. Homoki erdőkben, Jánoshalma és Vármegehatár között.
- S. Mikaniae* DC. Cserepekben tenyésztik.
- A. Cineraria-* és *Zinnia*-fajták dísnövények.

Calendula arvensis L. Elvadultan a szántóföldeken Sajkásszentiván s a titeli fensíkon (ZORK.).

C. officinalis L. Kertekben művelik.

Echinops multiflorus LAM. Titeli fensíkon (Kov.); *Óbecse (Kov.).

Xeranthemum annuum L. Száraz réteken, mesgyéken s homokos helyeken nagyon közönséges, Kabol, Sajkásszentiván, titeli fensík! (ZORK.); továbbá, Zombor, Baja, Madaras, Jánoshalma, Szabadka, Zenta.

Carlina vulgaris L. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.); titeli fensík.

var. *intermedia* SCHUR. *Óbecse (Kov.).

C. brevibracteata ANDRAE. Vármegyehatár bokros helyein.

Arctium tomentosum MILL. *Óbecse (Kov.); Vajszka erdejében, Bács.

A. Lappa L. Temerin a vasút mentén és a vármegye számtalan helyén.

A. minus BERNH. Ugyanott.

Carduus nutans L. Tarlókon, legelőkön, minden talajnemen közönséges; leggyakoribb a homokos vidéken.

C. hamulosus EHRH. Kiszács (KUP.); a Tiszavidéken (Kov.), a löszön és homokon Csantavér, Felsőhegy, Csurog, Zsablya, Titel.

C. acanthoides L. Római sánczokon. Káty és Újvidék között (FEICHT.), Verbász, titeli fensíkon, Szabadka, stb.

Cirsium lanceolatum (L.) SCOP. Útak mellett, parlagokon elég közönséges.

C. eriophorum (L.) SCOP. Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.)! var. *vulgare* NAEG. A Ferencz József-csatorna mentén.

C. canum (L.) MB. Nedves réteken, Ludaspuszta és Királyhalom között.

C. palustre (L.) SCOP. Nedves réteken Kabolon s a Hadiszigeten (ZORK.); Ludastó mellett.

C. brachycephalum JURATZKA. A Tisza vidékén (Kov.); a Hadisziget mocsaras rétjein (ZORK.); hasonló helyeken, Szabadka, Ludaspusztán, a körözi legelőkön, a vasútmenti árkokban bőven, Gádor, Bezdán, Alsókabol.

C. arvense (L.) SCOP. Vetésekben, különösen a megye déli részén. var. *subincanum* G. BECK. Kiszács mentén szikes, mocsaras réteken (KUP.).

var. *integrifolium* W. GR. Vetésekben közönséges.

var. *horridum* W. GR. Ugyanott és utak mentén.

var. *argenteum* VEST. A futaki út mentén Kiszács m. (KUP.).

C. ferox? Zsablya és Szentgyörgy környékén (FEICHT.).

Onopordon Acanthium L. Parlaghelyeken, különösen a faluszéli kerítések és utak mentén.

Silybum Marianum L. GÄRTN. Művelik, néha elvadul.

Jurinea mollis (L.) REICHE. Lösz- és homokos területeken, Jánoshalom, Halas, Titel mellett a titeli fensíkon.

Serratula tinctoria L. A kátyi és kaboli rétségben, a Hadiszigeten (ZORK.); *Óbecse (KOV.); Bezdán. Apatin. Gombos. Ludaspuszta a kőröksi legelőkön, Tompa.

f. *alba* PRODAN. Ludaspuszta.

f. *lancifolia* GRAY. Az újvidéki szikes réteken (KUP.).

Crupina vulgaris CASS. Löszön a titeli fensíkon.

Centaurea Calcitrapa L. Legelőkön, utak mellett, parlaghelyeken. szállások körül Újvidék és Futak között (ZORK.); Kiszács (KUP.); Zsablya az Aymaska-bara mellett. Zsablya és Szentgyörgy között, Boldogasszonyfalva (FEICHT.); Káty, Zajló. Zombor. Regőcze, Madaras legelőkön.

C. solstitialis L. f. *intermedia* GUZ. Régebben *C. solstitialis* néven közölt adatok nagyobbára ide tartoznak Kiszács (KUP.); Újvidék és Futak között (ZORK.); Zsablya és Szentgyörgy között, Titel! (FEICHT.); a Tisza vidékén, Óbecse (KOV.)! Tündéres, Vaskapú és Káty között, Titel és Tiszakálmánfalva között. Verbász; Zombort azonban még nem érte el.

C. pannonica (HEUFF.) HAYEK. ZORKÓCZY következő növényei tartoznak ide *C. Jacea* L. és *C. australis* PANČIĆ. Római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.). Száraz kaszálókön a vármegye minden részén előfordul.

C. banatica ROCH. Némileg a *pannonica* HEUFF. felé közeledő alak, Kiszácson (KUP.).

C. pannonica × *banatica* WAGN. Kiszács (KUP.).

C. borsodensis WAGN. (*pannonica* × *carniolica*). Zombor a Sikarerdő szélén; Szabadka mellett Kelebián FENYVES olyan példányokat talált, melyek sokban hasonlítanak a *C. borsodensis*-hez.

C. Cyanus L. (Búzavirág). Gabona között elég közönséges, nagy szeretettel gyűjtik; virágát borban megfőzve, levét nagyfokú vérómlásnál (havi bajnál) használják, nem valami nagy eredménnyel.

f. *atropurpurea* SCHUR. Vetés közt Piros m. (KUP.), nagyobbára kertből szabadul.

f. *arenaria* PRODAN. Nagyon bokros, $\frac{1}{2}$ —1 m. magas, virágai rózsaszínűek, feltűnő alak; első tekintetre alig ismerhető fel.

C. spinulosa ROCH. Átmeneti alak a *C. Fritschii* felé Kiszácson a futaki út mellett (KUP.).

C. Sadleriana JANKA. Kötött homokon Ludaspusztán.

f. *integrifolia* PRODAN. Ugyanott.

C. pseudo-rhenana GUGL. (*arenaria* × *rhenana*). Futóhomokon Nagybaraczkán.

C. diffusa LAM. Kiszácson a vasúti töltésen (KUP.). Ritkaság! Behurezolt növény.

C. moschata L. Lila és fehér virággal, a levelei lehetnek majdnem épszélűek vagy szárnyasan hasogatottak; igen elterjedt kerti növény.

Cnicus benedictus L. Ültetik s el is vadul Óbecse (KOV.).

- C. Magyarii* J. WAGN. (*spinulosa* × *Sadleriana*). Zombor a kath. temetőben, Nagybaracsikon, Gádor.
- C. Fritschii* HAYEK. *Sadleriana*-befolyással, Regőczen.
- C. Fritschii* HAYEK. Kiszácson, a csatorna m. (KUP.); Tiszakálmánfalva, Kabol, titeli fensíkon.
- C. rhenana* BOR. A Tisza vidékén (KOV.); titeli fensíkon, Kula és Verbász között, Pacsér, Regőcze.
- C. micranthos* GMEL. Újvidék (KUP.); Kabol, Sajkásszentiván, Hadi-sziget (ZORK.); a római sánczokon (FEICHT.); titeli fensík.
- C. arenaria* M. B. Homokon, Szabadka. Tompa, Feketehegy.
- C. Tauscheri* KERN. Ugyanott (kivéve Feketehegyet), továbbá Alsókabol és Tiszakálmánfalva homokbuczkáin.
- Carthamus lanatus* L. (*Kentrophyllum lanatum* DC.). A Tisza vidékén, Óbecse (KOV.); Boldogasszonyfalva és Zsablya között. Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); titeli fensíkon, Alsókabol, Zombor és Szabadka között.
- Carthamus tinctorius* L. Művelik.
- Cichorium Intybus* L. Utakon, mesgyéken, parlaghelyeken. római sánczok (FEICHT.). Titeli fensík, Csantavér, Palics, stb.
- C. Endivia* L. Salátául kertekben termesztik.
- Lapsana communis* L. Bokrok közt, erdők szélén, Vajszka erdő szélén, Bezdán, Apatin, Alsókabol, Futak.
- Crepis paludosa* (L.) MÖNCH. Mocsaras réteken Kabolon és a Hadi-szigeten (ZORK.).
- C. rhoeadifolia* M. B. Homokos helyeken tömegesen, más helyen is. elég közönséges, Kiszács (KUP.); Zsablya és Szentgyörgy között (FEICHT.); Óbecse (KOV.), Verbász, Nagybaracska, Madaras, János-halma, stb.
- C. setosa* HALL. Ugyanott. Futak, Kabol (ZORK.).
- C. biennis* L. Ugyanott.
var. *banatica* ROCH. Kiszács (KUP.). Ugyanott.
- C. tectorum* L. Ugyanott.
- C. virens* L. Hadiszigeten (ZORK.).
- Pieris hieracioides* L. Mesgyéken, bokrokban, parlagokon közönséges.
- P. echinoides* L. (*Helminthia echinoides* GÄRTN.). Vasúti töltéseken, országútakon, tündéres—sajkásszentiváni országúton, Óbecse (KOV.); Regőcze és Madaras között.
- Hieracium Hoppeanum* L. ssp. *testimoniale* NP. Homokon Madaras, Jánoshalma, Mélykút, Szabadka, Zombor a Ferencz-csatorna mentén.
- H. Pilosella* L. ssp. *tricholepium* NP. Homokon Nemesmilitics, Jánoshalma, Vármegye-határ.
ssp. *amauron* NP. Bezdáni erdőben.
ssp. *pilinum* NP. Homokon Szabadkán.
ssp. *rosulatum* NP. Vasúti töltéseken Kiszácson (KUP.).
- H. Auricula* L. Réteken, mezőkön közönséges (ZORK.).
- H. canum* N. P. ssp. *cymosella* N. P. Küllődi erdő szélén.

- H. Bauhini* SCHULT. ssp. *Bessarianum* SPRENG. Zombor.
 ssp. *fastigiatum* TAUSCH. Futaki alsó erdő, szikesen Bezdán környékén.
 ssp. *filiferum* TAUSCH. Jánoshalma, Apatin.
 ssp. *hispidissimum* REHM. Titeli fensíkon.
 ssp. *magyaricum* N. P. Jánoshalma, Vármegyehatár.
 ssp. *nigrisetum* N. P. Titeli fensíkon.
 ssp. *plicatum* TAUSCH. Jánoshalma.
- H. praealtum* KOCH ssp. *pseudosparsum* ZAHN. Jánoshalma, Vármegyehatár, Kabol, Sajkásszentiván és Tündéres homokos halmain (ZORK.).
- H. brachiatum* BERTOL. ssp. *pseudobrachiatum* N. P. Homokon Jánoshalmán.
- H. auriculoides* LÁNG. ssp. *longisetum* N. P. Cservenkán.
 ssp. *pannonicum* N. P. Kiszács (KUP.); Zombor a Ferenczcsatorna mentén, Apatin.
- H. setigerum* TAUSCH. ssp. *setigerum*. Jánoshalma, Szabadka.
- H. raiblense* HUTER. Ludaspusztai homokos legelőkön. E növénynek az Alföldön való előfordulása feltűnő, amennyiben NÄGELI et PETERM. Hieracien Mittel-Europas-ban az 598. oldalon a következőket találjuk: Kärnten = Wischbachalp bei Raibl 1700 bis 1800 m. leg. HUTER. Tehát HUTER igen nagy magasságban szedte, míg nálunk 100—120 m. tengerszínfeletti magasságban található.
- H. calodon* TAUSCH. ssp. *psamophilum* N. P. Madaras dombjain, Vármegyehatáron.
- H. sabaudum* L. Római sánczokon Újvidék közelében (FEICHT.); bezdáni erdőben.
- H. umbellatum* L. ssp. *brevifolioides* ZAHN. Római sánczok (FEICHT.).
- H. Pallonianum* ZAHN (*viresum* — *umbellatum*). Titeli fensíkon.
- Leontodon autumnalis* L. Réteken s nedves gyepes helyeken közönséges. Bácsordas, Ludaspuszta, etc.
- L. hispidus* L. Apatini szikeseken, Titel mellett, Madaras, Csantavér, Kula. Verbász.
- Taraxacum serotinum* (W. K.) POIR. Kabol, Sajkásszentiván homokhalmain és a Hadiszigeten (ZORK.); Óbecse (KOV.); löszön és homokon kulai temető, titeli fensík, Csantavér, Madaras, Terézhalom.
- T. paludosum* (SCOP.) SCHLECHTER. Mocsaras, nedves réteken, Bács, Bácsordas, Dérnye, Gombos, Bezdán, néha a szikes helyeken is előfordul, Alsókabol, Kula, Gádor, Palics.
- T. bessarabicum* (HORN.) HAND. Szikes, nedves réteken, Zombor és Újvidék, Nemesmilitics, Madaras, Ludaspuszta körözi legelőkön.
- T. officinale* WEB. Művelt és parlaghelyeken mindenütt.
- T. laevigatum* (WILLD.) DC. Homokos löszmezőinknek jellemző növénye, Jánoshalma, Vármegyehatár, Tompa, Szabadka, Ludaspuszta, titeli fensíkon.

- Chondrilla juncea* L. A homokvidékünknek közönséges növénye, előfordul még Óbecsén, a Tisza töltésén (Kov.), Kishegyesen löszön, Újvidék szőlőiben homokon, stb.
- Lactuca viminea* L. PRESL. Újvidék homokos szőlőiben.
- L. muralis* (L.) FRES. Erdőkben Futakon (ZORK.)!
- L. quercina* var. *integrifolia* BRSCH. A Hadiszigeten és a futaki erdőben (SCHNELL.).
- L. saligna* L. Mesgyéken, utak mellett, árkokban közönséges, néha a szikeseken is előfordul.
- L. sativa* L. Művelik; néha elvadul.
- L. Scariola* L. Utak mentén (vasútak is), parlagokon, erdők szélén, mesgyéken elég közönséges.
- Sonchus laevis* (L.) GARS. (*S. oleraceus* L.). Művelt és parlaghelyeken, kertekben közönséges.
- S. asper* (L.) GARS. Ugyanott és Kiszácson (KUP.).
- S. arvensis* L. Szántókon, mesgyéken, árkok mentén közönséges, a római sánczokon Újvidék mellett (FEICHT.).
- var. *uliginosus* M. B. Az újvidéki szikes réteken (KUP.).
- S. palustris* L. A kaboli és kátyi rétségben és a Hadiszigeten bőven (ZORK.): Újvidék és Káty töltése mentén (FEICHT.); Verbász, Zombor, Ludaspuszta.
- Tragopogon dubius* SCOP. (*T. major* JACQ.). Utak mellett, árkokban, mesgyéken titeli fensík, Tiszakálmánfalva, Alsókabol, újvidéki szőlőkben, kulai temetőben, Zombor, Regöcze, Madaras, Szabadka.
- T. floccosus* W. K. Alsókabol, Sajkásszentiván homokos halmain (ZORK.); futóhomokon, Nagybaracska, Mélykút, Jánoshalma, Szabadka.
- T. orientalis* L. Réteken és mezőkön közönséges, Újvidék (KUP.); Zombor, Regöcze, Jánoshalma, stb.
- Scorzonera hispanica* K. Konyhakertekben művelik.
- S. humilis* L. A kaboli rétségben és a Hadiszigeten.
- S. parviflora* JACQ. Alsókabol szikes rétjein (ZORK.); *Óbecse (Kov.); Cservenka és Kula között.
- S. purpurea* L. Futóhomokon, boróka-ligetek szélén Jánoshalma.
- S. Jacquiniiana* (KOCH) ČELAK. Utak mellett, mezőkön és legelőkön Alsókabol, Sajkásszentiván s a titeli fensíkon (ZORK.); Gombos, Dérnye, Szabadka; Kishegyes, Csantavér.
- S. laciniata* L. Ugyanott, Zsablya és Sajkásszentgyörgy (Giurgevo) között (FEICHT.).